

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV DÁLNEHO VÝCHODU

Obor: Sinologie

Bakalářská práce

Stanislav Mišík

**Normalizácia vzťahov Čínskej ľudovej
republiky a Vietnamskej socialistickej republiky
po roku 1991**

Normalization of Relations between People's Republic of China
and Socialist Republic of Vietnam after 1991

Shanghai, Praha 2010

vedoucí práce: Mgr. Ondřej Klimeš

PodĎakovanie

Pri písaní tejto práce som využil rady a informácie ľudí, ktorým by som rád chcel na tomto mieste poďakovať:

Za vedenie mojej práce: Mgr. Ondřejovi Klimešovi; Univerzita Karlova,
Orientální ústav AV ČR,

Mgr. Márii Strašákovej, Univerzita Karlova a Metropolitní Univezita Praha

a

Mgr. Martinovi Hoškovi, Univerzita Karlova Praha.

***Prehlasujem, že som bakalársku prácu
vypracoval samostatne a že som uviedol
všetky použité pramene a literatúru.***

V Prahe dňa

Podpis

Anotácia

Meno autora:	Stanislav Mišík
Vysoká škola:	Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta Ústav Dálneho východu Celetná 20, 116 42 Praha 1, ČR
Študijný program:	Filologie
Odbor:	Sinologie
Názov práce:	Normalizácia vzťahov Čínskej ľudovej republiky a Vietnamskej socialistickej republiky po roku 1991
Vedúci práce:	Mgr. Ondřej Klimeš
Rok obhajoby:	2010
Kľúčové slová:	Vietnam, Čínska ľudová republika, normalizácia, Juhočínske more, vzájomné vzťahy.

Práca sa venuje problematike normalizácii vzťahov Číny a Vietnamu po roku 1991, so zvláštnym prihliadnutím na ich vzájomné prerušenie a vývoj po ich obnovení. V bakalárskej práci je predstavený spoločný vývoj čínsko-vietnamských vzťahov od ich počiatkov po rok 1975. Nasledovne sú rozobraté dôvody prerušenia vzťahov medzi Čínou a Vietnamom. Cieľom práce je analýza dôvodov a zámienok prerušenia čínsko-vietnamských vzťahov v 70. a 80. rokoch 20. storočia a ich opätovná normalizácia po roku 1991. Zároveň v práci bude zhodnotený vzájomný vývoj čínsko-vietnamských vzťahov po roku 1991 a podaná analýza ich pretrvávajúcich sporov.

Annotation

Author's name:	Stanislav Miščík
University:	Charles University in Prague Faculty of Philosophy & Arts Institute of East Asian Studies Celetná 20, 116 42, Praha 1, CZ
Study programme:	Languages and Literatures
Branch of study:	Chinese Studies
Title:	Normalization of Relations between People's Republic of China and Socialist Republic of Vietnam after 1991
Supervisor:	Ondřej Klimeš, M.A.
Year:	2010
Key words:	Vietnam, People's Republic of China, normalization, South China Sea, mutual relations.

This thesis is focused on the normalization between China and Vietnam after 1991, taking into account their interruption and development after mutual renewal after 1991. This bachelor thesis presents the joint development of Sino-Vietnamese relations since their beginnings to the year 1975. Subsequently, the paper clears the reasons for the interruption of relations between China and Vietnam. The goal of this thesis is to analyze the reasons and the pretexts of interruptions of Sino-Vietnamese relations during seventies and eighties of the 20th century and Sino-Vietnamese normalization after 1991. Thesis also evaluates the mutual development of Sino-Vietnamese relations since 1991 and analyses their ongoing disputes.

Obsah

Anotácia	
Annotation	
Zoznam skratiek	
1. Úvod	9
1.1 Zhodnotenie literatúry	11
1.1.1 Zdroje pojednávajúce o vzťahoch Číny a Vietnamu	11
1.1.2 Zdroje pojednávajúce o vnútornej a vonkajšej politike Číny	12
1.1.3 Zdroje pojednávajúce o vietnamských dejinách a jeho postavení v regióne	13
2. Čínsko-vietnamské vzťahy v historickom kontexte	14
2.1 Čínsky pohľad na svet a juhovýchodná Ázia	14
2.2 Vzťahy Číny a Vietnamu od staroveku po rok 1945	15
3. Čínsko-vietnamské vzťahy počas indočínskych vojen (1946-1975)	18
3.1 Prvá indočínska vojna (1946-1954)	18
3.2 Medzivojnové intermezzo (1954-1964)	22
3.3 Prípád Laos (1961-1962)	24
3.4 Vietnamská vojna (1964-1973/1975)	25
4. Od spojenectva k abnormálnosti (1975-1991)	28
4.1 Na ceste ku konfliktu (1975-1978)	29
4.1.1 Spojenectvo ZSSR a Vietnamu	30
4.1.2 Kambodžský problém	31
4.1.3 Čínsky exodus z Vietnamu	33
4.1.4 Územné spory	34
4.1.5 „Trestná“ vojna	35
4.2. V znamení nedorozumenia (80. roky)	36
4.3 Smerom k normalizácii	40
5. Normalizácia vzťahov (1991-1999)	41
5.1 Pokusy o riešenie teritoriálnych sporov	42
5.1.1 Snahy o vymedzenie pozemných hraníc a Tonkinského zálivu	43
5.1.2 Sféry vplyvu v Juhočínskom mori v 90. rokoch	46
5.2 Rozvoj diplomatických stykov a ekonomickej spolupráce	48

5.3	Vzájomné vzťahy Číny, Vietnamu a spoločenstva ASEAN v 90. rokoch	51
5.4	Koniec 90. rokov a výsledky normalizácie	55
6.	Vývoj po roku 1999	56
6.1	Vzájomné vzťahy Číny a Vietnamu po roku 1999	56
6.2	Multilaterálne vzťahy v regióne	60
7.	Záver	62
8.	Zoznam použitej literatúry	66
9.	Slovníček vybraných pojmov	74
	Príloha 1: Mapa Juhočínskeho mora podľa čínskeho nároku	76
	Príloha 2: Mapa Juhočínskeho mora	77

Zoznam skratiek

ACFTA	Zóna voľného obchodu medzi ASEANom a Čínou (<i>ASEAN - China Free Trade Area</i>)
AO	Autonómna oblasť
ARF	Regionálne fórum ASEANu (<i>ASEAN Regional Forum</i>)
ASEAN	Združenie krajín juhovýchodnej Ázie (<i>Association of Southeast Asian Nations</i>)
ČLOA	Čínska ľudová oslobodenecká armáda
ČĽR	Čínska ľudová republika
GMD	Guomindang (Čínska národná strana)
KSČ	Komunistická strana Číny
OSN	Organizácia spojených národov
RVHP	Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
USA	Spojené štáty americké
ÚV	Ústredný výbor
VDR	Vietnamská demokratická republika
VSP	Vietnamská strana pracujúcich
VSR	Vietnamská socialistická republika
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Poznámka k prepisom čínštiny a vietnamčiny: pri prepise čínskych mien a názvov bol použitý štandardný prepis čínskej abecedy *pinyin*. Znaký sú uvedené v zjednodušenej forme, pretože ťažisko problému sa týka Čínskej ľudovej republiky. Vietnamské názvy a mená sú ponechané v pôvodných tvaroch. Pre vietnamčinu nebol zatiaľ vytvorený jednotný prepis do iných jazykov, práca však používa nezmenené tvary ako sa používajú vo vietnamských publikáciách.

1. Úvod

Bakalárska práca sa venuje problematike normalizácie vzťahov Číny a Vietnamu po roku 1991, so zvláštnym prihliadnutím na ich vzájomné ochladenie a vývoj po ich oteplení. Vzťahy Vietnamu a Číny sa formovali v rôznych fázach a cykloch od staroveku. Vietnam bol niekoľkokrát v histórii súčasťou čínskych ríš a ich vzťah sa od toho náležite vyvíjal. Zlom vo vzájomných vzťahoch nastal po druhej svetovej vojne, kedy sa obe krajiny ideologicky zblížili a boli schopné udržovať relatívne dobré vzťahy napriek určitým nezhodám, ktoré pretrvávajú dodnes. Ďalší zlom vo vzájomných vzťahoch nastal v 70. rokoch kedy sa začali objavovať rôzne problémy. Spory medzi Vietnamom a Čínou nakoniec vyústili do ozbrojeného konfliktu (1979). Ozbrojené zrážky z roku 1979 znamenali následovné ochladenie, až úplné prerušenie akýchkoľvek stykov.

Na tému vzťahov medzi Vietnamom a Čínou z druhej polovice 20. storočia bolo publikovaných pomerne málo prác. V posledných rokoch vyšlo niekoľko článkov a monografií, ktoré sa snažia kriticky zhodnotiť vývoj v čínsko-vietnamských vzťahoch. Problémom viacerých autorov, ako aj tejto práce, je nedostupnosť archívnych dokumentov, ktoré sú neprístupné na čínskej a na vietnamskej strane, nakoľko obe strany nechcú odkrývať problémy z posledných rokov. Bakalárska práca si kladie za cieľ kriticky zhodnotiť vývoj vzťahov, príčiny ich ochladenia a postupný vývoj po ohlásení normalizácie v roku 1991. Po tomto roku sa čínsko-vietnamské vzťahy začali uberať iným smerom, ale to neznamenal, že vzájomné problémy sa vytratili. Analýza vzájomných problémov a ich dopad na vzťahy medzi Čínou a Vietnamom budú rozobraté v závere práce.

Bakalárska práca ma nasledovnú štruktúru. Prvá kapitola je úvod, v ktorom je zahrnutá podkapitola o hodnotení zdrojov (*Zhodnotenie literatúry*), s ktorými sa pracovalo. V druhej kapitole s názvom *Čínsko-vietnamské vzťahy v historickom kontexte* sú predstavené vzťahy od prvých kontaktov medzi vtedajšími štátnymi zriadeniami na území Číny a Vietnamu po koniec druhej svetovej vojny. Čína si niekoľkokrát v histórii podmanila územie súčasného severného Vietnamu, ktoré bolo začlenené ako komandéria. V tejto kapitole je rozobratý aj čínsky pohľad na svet, ktorý je dôležitý pre pochopenie vzťahu Čína-Vietnam, kto je komu nadradený a aká bola pozícia daných krajín.

Tretia kapitola *Čínsko-vietnamské vzťahy počas indočínskych vojen (1946-1975)* sa venuje vývoju vzťahov medzi Čínou a Vietnamom od konca druhej svetovej vojny po koniec vietnamskej vojny (1975). Začiatok tohto obdobia je poznačený vojenskými konfliktmi.

V Číne prebiehala občianska vojna a vo vtedajšej Francúzskej Indočíne konflikt medzi Francúzskom ako bývalým kolonizátorom a novoustanovenou VDR. Od konca druhej svetovej vojny do roku 1949 boli sino-vietnamské vzťahy na mŕtvom bode. Na čínskej strane GMD nemal záujem spolupracovať s vtedajším komunistickým vedením VDR. Obrat nastal po vyhlásení Čínskej ľudovej republiky, čo malo za následok prehĺbenie vzájomných čínsko-vietnamských vzťahov. Čína sa od tej chvíle zapojila do indočínskych vojen ako podporovateľ VSP a odboja proti Francúzom a neskôr proti USA. Táto kapitola popisuje a hodnotí vzájomnú spoluprácu Číny a Vietnamu vďaka ich ideologickému priblíženiu.

Dôležitou kapitolou pre pochopenie rozporov medzi Čínou a Vietnamom a neskorším úplným prerušením kontaktov je štvrtá kapitola *Od spojenectva k abnormálnosti (1975-1991)*. Kapitola sa venuje príčinám a zámienkám ochladenia čínsko-vietnamských vzťahov a ich nasledovnému vývoju. Kapitola hodnotí príčiny a ich dopad na vývoj vzťahov medzi Vietnamom a Čínou. Nasledovne sú spomenuté spory v 80. rokoch, kvôli ktorým Čína nechcela pristúpiť k opätovnému otepleniu vzťahov. Medzi vzájomnými problémami budú vyzdvihnuté teritoriálne spory, ktorých vyriešenie sa vlečie už niekoľko desiatok rokov.

Predposledná piata kapitola *Normalizácia (1991-1999)* zhodnocuje výsledky rokovaní, ku ktorým došlo na začiatku 90. rokov. Dané rokovania boli prelomovým bodom v novodobých vzájomných vzťahoch Číny a Vietnamu. Piata kapitola sa podrobnejšie venuje vzťahom od počiatku 90. rokov do roku 1999. Vzťahy Vietnamu a Číny sa vyvíjali v niekoľkých rovinách, pričom stále neboli doriešené niektoré problémy z minulosti, na ktoré sa poukáže. V tejto kapitole budú vyhodnotené pokusy o riešenie vzájomných problémov a ich dopad na vývoj spoločných vzťahov. V tomto období sa začali rozvíjať nové vzťahy Číny s ASEANom, čo malo formatívny charakter pre vzťah Čína-Vietnam. Tieto aspekty budú zhodnotené na konci kapitoly s dôrazom na vzťahy medzi Čínou a Vietnamom.

Posledná šiesta kapitola *Vývoj po roku 1999* sa venuje vývojovým trendom v čínsko-vietnamských vzťahoch od roku 1999, kedy bol zavŕšený proces spoločnej normalizácie po dnešok. V tejto kapitole budú rozobraté i multilaterálne vzťahy Číny a ASEANu, pretože práve medzi nimi dochádzalo k pokusom o riešenia problémov v Juhočínskom mori.

Táto práca nemá za cieľ posúdiť koho pričinením boli zhoršené vzájomné vzťahy a neriešenie problémov po normalizácii vzťahov, ale chce posúdiť dopad ich riešení na ich vývoj a mieru spolupráce.

1.1 Zhodnotenie literatúry

Pri písaní bakalárskej práce boli použité hlavne knižné tituly, odborné články a z menšej časti aj zdroje z internetu. Cieľom tejto kapitoly nie je podať podrobný popis všetkých použitých titulov, ale zhodnotiť najdôležitejšie a priblížiť ich význam pre písanie tejto práce.

Dostupné zdroje sú rozdelené do troch skupín.

- 1) knihy, ktoré sa priamo venujú vzťahom Číny a Vietnamu, respektíve Číny a juhovýchodnej Ázií
- 2) tituly, ktoré sa zaoberajú vnútornou, alebo vonkajšou politikou Číny
- 3) práce, ktoré sa venujú vietnamským dejinám a jeho postaveniu v regióne.

1.1.1 Zdroje pojednávajúce o vzťahoch Číny a Vietnamu

Jedným z najdôležitejších zdrojov pre napísanie tejto prácu je titul od amerického profesora Brantlyho Womacka - *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*. Z pohľadu sino-vietnamských vzťahov sa jedná o priekopnícke dielo, pretože doposiaľ neexistovala podobná publikácia. Autor podáva v svojej knihe celkové priblíženie vzťahu Číny a Vietnamu od ich prvých vzájomných kontaktov a sa snaží celkovo vykresliť vzťah Číny a Vietnamu. Sám uvádza, že sa nejedná o vzťah Čína a Vietnam, ale o dva vzťahy Číny voči Vietnamu a Vietnamu voči Číne.¹ Hoci ide o titul, ktorý sa snaží podať celkový vyvážený pohľad na vzťahy Číny a Vietnamu, autor nepoužíva vietnamskú literatúru, ale vychádza zo západných a čínskych zdrojov, čo pri tejto práci skresľuje celkový obraz. Z knihy Brantlyho Womacka boli pre túto prácu najdôležitejšie nasledujúce kapitoly: 8. *Lips and Teeth 1950-1975*, 9. *Illusions of Victory 1975-1991* a 10. *From Normalization to Normalcy*. Dané kapitoly zachytávajú vývoj vzájomných vzťahov od 50. rokov do súčasnosti.

Jeden z ďalších významných zdrojov je článok od Ang Cheng Guan - *Vietnam-China Relations since the End of the Cold War*, ktorý podrobne zachytáva vývoj vzťahov od začiatku 90. rokov a objasňuje vzájomné problémy, hlavne čo sa týka teritoriálnych sporov.

V skupine kníh o sino-vietnamských vzťahoch je aj čínska publikácia od Guo Minga (ed.) - *Zhonyue guanxi xinshiqi* 中越关系新时期 (New Era of China Vietnam Relationship), ktorá nemá ambíciu kriticky hodnotiť vývoj vzťahov Číny a Vietnamu, ale skôr popisovať

---

¹ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 9.

udalosti, ktoré sa udiali v 90. rokoch na oboch stranách, čím prispeli k vzájomnému otepleniu. Kniha je tematicky rozdelená na obdobie vzťahov do vstupu Vietnamu do ASEANu a potom.

Ďalším relevantným titulom je monografia, ktorá popisuje vzťah Číny s regiónom juhovýchodnej Ázie (konkrétne Vietnamu, Laosu a Kambodže) od Miloslava Jankovca: *Politika Čínske lidové republiky voči socialistickým zemiam juhovýchodnej Ázie : Výzkumná práce č.9*. Práca je silno poznačená dobovou ideológiou 80. rokov vtedajšieho Československa, čo sa odrazilo aj pri prehnane kritických postojoch autora voči ČĽR a jasne obhajuje každý krok Vietnamu, pretože sa vtedy jednalo o spojenca Prahy.

Okrem publikácií o sino-vietnamských vzťahoch existuje množstvo kníh o Číne a jej sfére záujmov v juhovýchodnej Ázii, ako napríklad kniha od Martina Stuarta-Foxa *A Short History of China and Southeast Asia : Tribute, Trade and Influence*, ktorá sa snaží analyzovať a podrobne popísať čínske ambície v tomto regióne. Pre bakalársku prácu bola obzvlášť dôležitá kapitola 8. *Communism and the Cold War* a kapitola 9. *Fresh Beginings*. Obe tieto kapitoly sa venujú vývoju v regióne a postaveniu Číny od 50. rokov 20. storočia po súčasnosť.

1.1.2 Zdroje pojednávajúce o vnútornej a vonkajšej politike Číny

Dôležitým titulom, ktorý sa zaoberá čínskou zahraničnou politikou od vzniku ČĽR do smrti Mao Zedonga je monografia od Jian Chen: *Mao's China The Cold War*. Kniha podrobne zachytáva vývoj zahraničnej politiky ČĽR v ére Mao Zedonga. V monografii je venovaný značný priestor aj vzťahom ČĽR a Vietnamu počas indočínskych vojen. Oba konflikty (indočínska vojna (1946-1954) a vietnamská vojna(1964-1975)) a vzťahy s Čínou sú analyzované v kapitolách – 5. *China and the First Indochina war, 1950-1954* a 8. *China's Involvement in the Vietnam War, 1964-1969*.

Zo všeobecných dejín Číny boli použité dejiny od Jonathana D. Spence - *The Search for Modern China*, ktoré odrážajú vývoj v Číne od prenikania západných mocností v 19. storočí do 90. rokov. 20. storočia. Kniha sa nevenuje priamo zahraničnej politike Číny, no na mnohých miestach autor spomína postoj Číny k Vietnamu, či už ako ku tributárnemu územiu, alebo neskôr ako ku sfére vplyvu ČĽR.

Z titulov, ktoré sa zaoberajú zahraničnou politikou ČĽR od studenej vojny, je kniha od Roberta G. Suttera *China Foreign Relations : Power and Policy since the Cold War*, ktorá

podrobným spôsobom hodnotí premeny zahraničnej politiky Číny od 90. rokov po súčasnosť. V knihe je spomenutý aj postoj voči juhovýchodnej Ázii v kapitole 9. *Relations with Southeast Asia, Australia, New Zealand and the Pacific Islands*. Vzťahy s Vietnamom sú spomenuté v kontexte vzťahu ASEAN - Čína.

1.1.3 Zdroje pojednávajúce o vietnamských dejinách a jeho postavení v regióne

Pre zhodnotenie vývoja vzťahov Číny a Vietnamu v období 90. rokov v tejto práci bola použitá kniha od austrálskeho profesora Carlyleho Thayera (editora monografie), ktorý sa ako jeden z mála akademikov na Západe venuje problematike sino-vietnamských vzťahov po skončení studenej vojny. Kniha *Vietnamese Foreign Policy in Transition* opisuje premenu zahraničnej politiky Vietnamu od pádu Sovietskeho zväzu a objasňuje nové trendy vo vzťahoch Vietnamu s Čínou a svetovými veľmocami. Zásadné kapitoly, z ktorých bolo najviac čerpané, sú 4. *Sino-Vietnamese Relations: Past, Present and Future* (Ramses Amer), 5. *Sino-Vietnamese Relations: Prospects for the 21st Century* (Chang Pao-min) a 6. *Between China and ASEAN: The Dialectics of Recent Vietnamese Foreign Policy* (David Wurfel).

Ďalej bolo čerpané z publikácie, ktorú vydalo vietnamské ministerstvo zahraničných vecí od Nguyễn Đình Bina (ed.) - *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000* (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000). Táto kniha má ambíciu reálne popísať vietnamskú zahraničnú politiku od roku 1945 (od vzniku VDR), hoci je v knihe stále cítiť ideologické podfarbenie.² Zásadný problém publikácie je ten, že len zbežne informuje o problémoch s ČĽR a de facto žiadnym spôsobom nehodnotí vývoj udalostí. Monografia sa snaží vykresliť dobré vzťahy s Čínou aj napriek problémom z minulosti. Autori tejto knihy nemajú záujem kriticky sa postaviť k problematickým rokom v čínsko-vietnamských vzťahoch (1975-1991).

Poslednou významnou knihou o vietnamskej súčasnej histórii je kniha od vietnamského žurnalistu Luu Văn Lợia - *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*. Autor sa snaží písať bez ideologického zafarbenia, no v knihe sa nachádza veľa provietnamských postojov. Napriek výraznému ideologickému podfarbeniu sa autor snaží kriticky pristúpiť aj k obdobiu, ktoré bolo v čínsko-vietnamských vzťahoch problematické (70. a 80. roky). Autor na mnohých miestach vynecháva historicky významné udalosti a viac

---

² Napr: „Lud Vietnamu a Číny má dlhotrvajúci tradičný vzťah,.....vzájomne si pomáhali v bojoch revolúcií“, NGUYỄN Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000), s. 310.

menej zaujato hodnotí i obdobie 90. rokov, ako nájdenie starého priateľstva (pravdepodobne narážka na 50. a 60. roky 20. storočia).

V zhodnotení zdrojov bolo poukázané len na najvýznamnejšie tituly, ktoré sa zaoberajú danou problematikou a považujú sa za autoritatívne. Problém pri čerpaní informácií, respektíve zaujatiu postoja k problematike nastáva pri čínskych a vietnamských publikáciách. V oboch krajinách, či už v súčasnej ČLR alebo VSR je tendencia vyhnúť sa hodnoteniu sporných momentov z minulosti, čo sa premieta aj do odbornej literatúry. Pokiaľ sa jedná o akékoľvek o publikácie v čínštine, existuje veľmi málo kníh venovaných novodobým dejinám čínsko-vietnamských vzťahov. Vzťahy s Vietnamom neboli nikdy a ani nikdy nebudú pre Čínu na takej úrovni ako so svetovými veľmocami, a preto je postavenie Vietnamu voči Číne menej podstatné ako vzťah Číny s veľkými krajinami. Na druhej strane odborné publikácie vo vietnamčine majú tendenciu problémy s Čínou bagatelizovať a odvolávať sa na tisícročné priateľstvá oboch národov.

2. Čínsko-vietnamské vzťahy v historickom kontexte

2.1 Čínsky pohľad na svet a juhovýchodná Ázia

Čínska civilizácia vznikla v povodí Žltej rieky na severe dnešnej Číny. Práve kultúra hanov priťahovala národy, ktoré žili v jej okolí v neporovnateľne tvrdších podmienkach. Následne kultúry, ktoré boli v jej okolí, obohacovala, ovplyvňovala a pohlcovala.³ Čínska kultúrna nadradenosť pochádza z počiatkov jej civilizácie z obdobia dynastie Shang (Shangchao 商朝 1600-1100 pred Kristom). Práve počas dynastie Shang bolo vynájdené písmo, na vysokej úrovni bolo hrnčiarstvo a bronzoliatectvo. Toto všetko jasne odlišovalo čínsky svet od susediacich národov.⁴ V tomto období čínsky stred civilizácie obkolesovali národy, ktoré boli nazývané barbarmi, konkrétne barbarmi štyroch svetových strán Yi(夷), Di(狄), Rong(戎) a Man(蠻). Behom nasledujúcej dynastie Zhou (Zhouchao 周朝 1100-221 pred Kristom) vznikla predstava o svete, kde panovník bol označovaný za Syna nebies (*Tianzi* 天子), ktorý mal morálnu silu (*de* 德) a držal mandát nebies (*tianming* 天命). Vďaka koncepcii mandátu nebies bol panovník spojovateľom medzi zemou a nebom. Táto koncepcia

³ BAKEŠOVÁ, Ivana, *Čína ve XX. století : díl 2*, s. 18.

⁴ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 9.

sa preniesla aj do vzťahu s vazalskými štátmi. Vzťahy Číny s oblopujúcimi územiami a nečínskymi národmi boli poznačené konceptom sinocentrizmu a domnienkou vlastnej čínskej nadradenosti.⁵

Čína nebola vždy počas svojej histórie zjednotená a prvýkrát sa to podarilo Qin Shi Huangdimu (秦始皇帝) v roku 221 pred Kristom a následne bola vyhlásená dynastia Qin (Qinchao 秦朝 221-206 pred Kristom). Od tej doby je v čínskych dejinách pre hanské etnikum vždy hlavnou otázkou zjednotenie Číny. Naopak juhovýchodná Ázia vždy predstavovala územie rôznych kráľovstiev, s ktorými mala Čína vždy čulé styky.

2.2 Vzťahy Číny a Vietnamu od staroveku po rok 1945

Vzťah Číny a Vietnamu nebol nikdy rovnocenný a k posudzovaniu vzťahov medzi týmito dvomi krajinami musíme pristupovať v dvoch rovinách. Jednu tvorí vzťah Číny voči Vietnamu, druhú predstavuje vzťah Vietnamu voči Číne. Tieto dva subvzťahy sú výsledkom dlhodobého historického vývoja a obe krajiny zastupujú svoje vlastné záujmy a inak sa chovajú.⁶ Čína niekoľko krát v dejinách napadla Vietnam a pokúsila sa ho včleniť do svojej ríše a Vietnam sa naopak snažil vzdorovať, a aj keď sa mu to podarilo politicky, aj tak jeho kultúra zasiahla sinizácia. Vietnam⁷ bol od dynastie Qin vždy v mocenskej sfére Číny. Daný trend je evidentný dodnes, no napriek tomu sa Vietnam vždy snažil vymedziť voči Číne a to hlavne vybojovaním si svojej nezávislosti.

Jednou z rozhodujúcich tém vietnamských dejín je obrnenie sa proti cudzincom⁸ a zachovanie si národnej identity.⁹ Úsilie o nezávislosť a uchovanie národnej identity bolo jedným z dôvodov, prečo sa Vietnam postavil Číne na odpor.¹⁰ V histórii môžeme sledovať desať výpadov zo strany Číny voči svojmu južnému susedovi.¹¹ Hoci sa Čína snažila natrvalo

---

⁵ FAIRBANK, John K., *Chinese World Order*, s. 2.

⁶ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 9.

⁷ Názvy Vietnamu sa v histórii veľa krát menili: počas čínskej nadvlády (111 pred Kristom – 937), od roku 1054 do roku 1804 sa používal názov Đại Việt (Dayue 大越), od roku 1804 do roku 1839 sa používal názov sa používal názov Việt Nam (Yuenan 越南) a od roku 1839 do roku 1945 bol oficiálny názov Đại Nam (Danan 大南).

⁸ Druhou rozhodujúcou témou je takzvaný pochod na juh (expanzia Vietnamu do čamských a kambodžských území dnešný stredný Vietnam v rokoch 1069-1757), ktorý nepredstavuje predmet práce. Vietnamská kultúra vznikla v delte Červenej rieky (čín. Honghe sanjiaozhou 红河三角洲; viet. Đồng Bằng Sông Hồng) a postupne sa šírila na juh až do dnešnej rozlohy hraníc Vietnamu.

⁹ TUCKER, Spencer C., *Vietnam*, s. 1.

¹⁰ Najznámejšie stretý armád sú z rokov 938 a 1427. Z pohľadu čínskych dejín sa jednalo skôr o problémy na okrajoch ríše.

¹¹ JANKOVEC, Miloslav, *Politika Čínske ľudové republiky vůči socialistickým zemím jihovýchodní Asie : Výzkumná práce č.9*, s. 77, podľa Sinchua, 18.2.1979.

získať vietnamské územie po celé stáročia, nikdy sa jej to nepodarilo, napriek tomu bol Đại Nam (Danan 大南)¹² až do roku 1885¹³ tributárne územie. Územie, ktoré bolo pod správou vietnamských kráľovstiev, bolo formálne podriadené čínskemu cisárovi a každoročne mu bol posielaný tribút.

Prvé výboje Číny začali počas prvej čínskej dynastie Qin. V roku 207 pred Kristom sa podarilo čínskemu veliteľovi Zhao Tuovi (赵佗)¹⁴ dobiť vietnamské kráľovstvo Âu Lạc (čín. Ou Luo 瓯雒) a pripojiť ho k územiám, ktoré sa nachádzali v dnešnej provincii Guangdong a Zhuangskej AO Guangxi s hlavným mestom Panyu (番禺; viet. Phiên Ngung) v blízkosti dnešného Kantonu.¹⁵ V tomto čase sa ešte severná časť dnešného Vietnamu nestala súčasťou Číny, pretože veliteľ Zhao Tuo sa vzbúril proti qinskej dynastii a bol de facto nezávislým vládcom.

Počas nasledujúcej čínskej dynastie Han (Hanchao 汉朝 206 pred Kristom – 220 po Kristovi) sa podarilo cisárovi Han Wudimu (汉武帝 141-87 pred Kristom) v roku 111 pred Kristom dobiť južné územia, ktoré predstavovali časť dnešného severného Vietnamu, vtedy nazývané Nanyue (南越).¹⁶ Týmto obdobím začalo takzvané tisícročné obdobie čínskej nadvlády, kedy sa Nanyue stal provinciou Číny. Toto obdobie trvalo až do roku 938, kedy si Nanyue vybojoval svoju formálnu nezávislosť. Na jednej strane sa počas celej takzvanej severnej závislosti na Číne snažili Viêtovia¹⁷ oddeliť a vymedziť voči čínskej kultúre, no na druhej strane ju rešpektovali.

Na rozdiel od obdobia rokov 111 pred Kristom až 938 po Kristovi sa už Číne nikdy nepodarilo na dlhšie obdobie začleniť vietnamské územie pod svoju ríšu. Hoci Vietnam získal svoju faktickú nezávislosť, i tak posielal tribút čínskemu cisárovi. Vzťah čínskeho panovníka s vietnamským bol označovaný ako vzťah staršieho a mladšieho brata, čo ukazovalo na podradené postavenie vietnamského panovníka. Číňania sa neskôr pokúšali dobiť vietnamské územie, a to počas dynastie Song (Songchao 宋朝 960-1279; výprava v roku 1075), mongolskej dynastie Yuan (Yuanchao 元朝 1271-1368; výpravy v rokoch 1257, 1284 a 1288) a dynastie Ming (Mingchao 明朝 1368-1644; vojenské ťaženie v období rokov 1407-1427).

---

¹² Oficiálny názov vtedajšieho štátneho útvaru na území Vietnamu, používaný v rokoch 1839 až 1945.

¹³ V rokoch 1884-1885 prebehla čínsko-francúzska vojna, ktorá zmenila tributárny vzťah medzi vtedajším Đại Namom a dynastiou Qing (Qingchao 清朝 1644-1911) – tributárny vzťah prestal medzi nimi existovať, pretože územia v Indočíne prešli po francúzsku koloniálnu správu.

¹⁴ Zhao Tuo 趙佗, viet. Triệu Đà (približne 257-137 pred Kristom).

¹⁵ TUCKER, Spencer C., *Vietnam*, s. 6.

¹⁶ WADE, Geoff (ed), *China and Southeast Asia : Volume I Introduction and history to the fourteenth century*, s. 39.

¹⁷ Predkovia dnešných Vietnamcov.

K výraznejšej zmene vzťahov medzi Čínou a Vietnamom začalo dochádzať v priebehu 19. storočia, kedy Čína potvrdila svoj tributárny vzťah s novo ustanovenou vietnamskou dynastiou Nguyễn (1802-1945).¹⁸ Čína si chcela udržať dobré vzťahy na svojej južnej hranici a využila k tomu aj svoj systém tribútu.¹⁹ Tribút bol raz za dva roky, ale bol vysielaný vyslanec. Vietnamský vyslanec prichádzal na qingský dvôr raz za štyri roky a prezentoval dva tribúty naraz.²⁰ V 19. storočí začali postupne prenikať do oboch štátov západné mocnosti²¹ a Vietnam oslabovala francúzska prítomnosť. V tomto období bola Čína zmietaná krízou qingského režimu (1644-1911)²² a vystavená úsiliu mocností o presadenie svojho poňatia medzinárodného obchodu a teritoriálnej expanzii. Tributárny vzťah medzi Vietnamom a Čínou zanikol po sino-francúzskej vojne, v ktorej bola Čína porazená a v Tiancinskej zmluve (9. júna 1885) sa vzdala svojho vazalského štátu a uznala ho ako francúzsky protektorát.²³ Obdobie od anglo-čínskych vojen do roku 1943 je označované ako storočie zmlúv (1842-1943) a znamenalo pre Čínu len ďalšie oslabovanie vládnucej dynastie, silného kultúrneho ovplyvňovania zo strany vtedajších mocností a zrušenia celého tributárneho systému s okolitými štátmi.²⁴

Vzájomné vzťahy medzi Vietnamom a Čínou sa po roku 1885 obmedzili. V Číne došlo v roku 1911 k pádu dynastie Qing a situácia, ktorá nastala, neumožňovala rozvoj sino-vietnamských vzťahov. Napriek týmto skutočnostiam postoj oboch krajín voči západnému imperializmu bol vtedy odmietavý. V Číne bola v 20. a 30. rokoch veľmi nestabilná situácia, pretože prebiehala občianska vojna (Guogong neizhan 国共内战; 1927-1936) medzi Guomintangom (Zhongguo guomindang 中国国民党 Čínska národná strana) a Komunistickou stranou Číny (Zhongguo gongchandang 中国共产党), čo neumožňovalo prehlbovanie vzťahov medzi Čínou a Vietnamom. Vzťahy Vietnamu a Číny sa nerozvíjali ani neskôr, pretože v Číne vypukla čínsko-japonská vojna (1937-1945) a Indočina bola počas druhej svetovej vojny vojensky tiež obsadená japonskými vojskami. Počas druhej svetovej

---

¹⁸ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 119.

¹⁹ FAIRBANK, John K., *Chinese World Order*, s. 178.

²⁰ FAIRBANK, John K., *Chinese World Order*, s. 11.

²¹ Do Vietnamu postupne začali prenikať Francúzi, ktorí svoje úsilie zavŕšili v roku 1897, kedy vytvorili Indočínu úniu. WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 144.

²² V 19. storočí sa odohrali viaceré významné konfrontácie medzi Čínou a vtedajšími mocnosťami. Medzi najvýznamnejšie stretly patrili anglicko-čínska vojna (1839-1842) a anglo-francúzska expedícia v Číne (1856-1860), čínsko-francúzska vojna (1883-1885), čínsko-japonská vojna (1894-1895), pričom všetky tieto udalosti oslabovali Čínu. K veľkým nepokojom došlo počas taipingského povstania v rokoch 1850-1863, ale toto povstanie bolo qingským režimom spolu s britskými a francúzskymi armádami porazené.

²³ TUCKER, Spencer C., *Vietnam*, s. 35.

²⁴ FAIRBANK, John K., *Dějiny Číny*, s. 236-237.

vojny sa obe krajiny sústredili na odpor voči japonskej okupácii a intenzívne vzťahy sa prehĺbili až po jej ukončení.

3. Čínsko-vietnamské vzťahy počas indočínskych vojen (1946-1975)

3.1 Prvá indočínska vojna (1946-1954)

Koniec druhej svetovej vojny priniesol spoločensko - ekonomické zmeny rovnako ako v Číne tak i vo Vietname. Vo Vietname prebehla v roku 1945 Augustová revolúcia a následne bola 2. septembra vyhlásená Vietnamská demokratická republika (VDR).²⁵ Jedným z problémov, ktoré musel nový štát riešiť bolo, že VDR postrádala pomoc zo zahraničia a uznanie iných štátov. Na základe Postupimských dohôd (záver z Postupimskej konferencie konanej 16.júla 1945 – 2. augusta 1945) bolo dohodnuté odzbrojovanie japonských vojsk, ktoré zostali po kapitulácii Japonska v Indočíne²⁶ a to nasledovne: vojská GMD postupovali zo severu po 16. rovnobežku²⁷ a britské vojenské jednotky z juhu do 16. rovnobežky. Severnú časť Indočíny spravovali guomindagské vojská na čele s generálom Lu Hanom (卢汉, 1896-1974), ktorý viedol čínske vojská vo Vietname v období od septembra 1945- do júna 1946), zároveň ignoroval dohody spolupráce medzi Francúzskom a Guomintangom a jeho vojská na území skôr rabovali než sa venovali odzbrojeniu japonských vojsk. Jeho pranie bolo mimo iného pripojiť Vietnam k juhočínskej provincii Yunnan (云南).²⁸ Tento príklad ilustruje, že prekážkou hladkého priebehu odzbrojovania severu Indočíny boli okrem iného aj komplikované čínsko-vietnamské vzťahy. Odzbrojenie Indočíny čínskymi vojskami nebol vhodný variant, nakoľko v regióne bola trvalá animozita medzi Číňanmi a Vietnamcami. Nakoniec však po dohode z 28. februára 1946²⁹ sa čínske

---

²⁵ V roku 1945 bola vyhlásená VDR a deklarovala jurisdikciu nad celým Vietnamom. V nasledujúcich rokoch sa jej vplyv menil, od roku 1949 bol na juhu vyhlásený Štát Vietnam a od roku 1954 bol Vietnam de facto rozdelený na severnú časť, ktorú ovládala VDR a južnú pod správou Vietnamskej republiky.

²⁶ Pojem Indočína v našej práci predstavujú krajiny: Vietnam, Laos, Kambodža.

²⁷ Odzbrojenie Indočíny predstavovalo kompenzáciu za sovietsku okupáciu Mandžuska.

²⁸ CHAMPUIS, Oscar, *The Last Emperors of Vietnam : From Tu Duc to Bao Dai*, s.141.

²⁹ Francúzsko sa za odchod čínskych vojsk zrieklo svojich koncesií v Číne: v Šanghaji, Kantone, Tiancine a Hankouve.

vojská začali opätovne sťahovať a prenechali pôsobnosť bývalému kolonizátorovi Francúzsku.³⁰

Zrážka medzi GMD a KSCĽ bola po ukončení druhej svetovej vojny otázkou času, Mao Zedong (毛泽东) v auguste 1945 zdôrazňoval, že po skončení vojny s Japonskom bude nasledovať občianska vojna s nacionalistami.³¹ Po druhej svetovej vojne podľa predpokladov pokračovala na území Číny občianska vojna (1946-1949) medzi Guomindangom a Komunistickou stranou Číny. Tento vývoj sa vyznačuje veľmi búrlivými premenami. Počas druhej svetovej vojny bolo evidentné, že mier po jej ukončení nemožno očakávať, hoci mal v auguste 1945 GMD viac ako dvojnásobnú prevahu než KSCĽ, no dopustil sa viacerých pochybení. Práve chyby vo vedení vojny, ktoré bolo podobné japonskému počas druhej svetovej vojny, stálo GMD prehru. Taktika založená na ovládaní hlavných miest provincií sa ukázala ako nesprávna, pretože GMD si nedokázal podmaniť vidiek. Práve z vidieka podnikala ČLOA výpady a dobýjala provinčné centrá. Pre GMD sa neskôr ukázalo rozhodujúce neovládanie vidieka, keď sídlila väčšina obyvateľov a navyše sa GMD nesprával voči vlastným občanom s dostatočným rešpektom, čo len vyvolávalo ďalší odpor a čo len podkopávalo jeho autoritu.³² GMD vyberal dane spoločensky neprijateľným spôsobom, čo vyvolávalo všeobecnú vlnu nespokojnosti. Jednou z ďalších príčin bolo aj spolahnutie sa na pomoc USA, čo odmietali hlavne študenti a vysokoškolskí učitelia.

Počas obdobia občianskej vojny v Číne boli sino-vietnamské styky prerušené, pretože v oboch krajinách prebiehal vojenský konflikt a v kontakte neboli ani komunistické strany.³³ K výraznej zmene v sino-vietnamských vzťahoch došlo počas prvej indočínskej vojny a celkovo v druhej polovici 20. storočia. Významným medzníkom nielen pre Čínu, ale aj pre VDR bol deň 1. október 1949, kedy Mao Zedong vyhlásil Čínsku ľudovú republiku (Zhonghua renmin gongheguo 中华人民共和国). Vyhlásenie ČĽR malo ďalekosiahly dopad vo vývoji vzťahov medzi ČĽR a VDR. Vietnamský prezident Ho Či Min ešte 5. októbra 1949 poslal telegram Mao Zedongovi, v ktorom písal: „*Dva národy, vietnamský a čínsky, majú vzťah mladšieho a staršieho brata niekoľko tisíc rokov. Odteraz sa bude ich vzťah prehlbovať,*

---

³⁰ Odchod čínskych vojsk bol veľmi citlivou otázkou, pretože vo vedení VDR nepanovala zhoda, jednak samotný prezident Ho Či Min presadzoval spoluprácu s Francúzskom. Podľa DUIKER, William J., *Ho Či Min : Životopis*. s. 296.

³¹ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 26.

³² FAIRBANK, John K., *Dějiny Číny*, s. 376.

³³ V Indočíne ju predstavovala Komunistická strana Indočíny, ktorá bola v roku 1945 rozpustená a nahradila ju Vietnamská strana pracujúcich (VSP).

*aby slobodný a šťastný rozvoj našich národov chránil svetovú demokraciu a dlhý mier.*³⁴ Toto bolo predpokladom, že VDR a ČĽR začnú spolupracovať. ČĽR bola ochotná podporiť vietnamský odboj predstavovaný organizáciou Việt Minh (*Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội - Liga za nezávislosť Vietnamu*, založenou 19. mája 1941 ako národno-oslobodzovacie hnutie proti Francúzsku a Japonsku) hlavne kvôli tomu, že sa obávala novej invázie zo strany Spojených štátov. Ešte v roku 1949 vedenie KSČ pozvalo predstaviteľov Việt Minhu na rokovania do Peking. Počas decembra 1949 zároveň Liu Shaoqi (刘少奇) poslal Ho Či Minovi telegramy, v ktorých ho informoval o tom, že sa ČĽR chystá diplomaticky uznať VDR. Následne sa tak stalo 18. januára 1950. Uznanie VDR zo strany ČĽR bolo faktickým uvedením VDR do socialistického bloku. Bolo konštatované, že „*potreby a záujmy medzinárodného komunizmu prevážili nad dlhodobou historicky zakorenenou animozitou medzi Vietnamcami a Číňanmi.*“³⁵ Následne na to, chcela ČĽR upevniť svoje vzťahy s VDR. ČĽR sa rozhodla, že zlepši infraštruktúru v Guangxi (广西) a bude posilať materiály pre Ho Či Mina, v boji za nezávislosť proti Francúzsku.³⁶

Po návšteve predstaviteľov Việt Minhu v Pekingu nasledovala cesta do Moskvy za účasti predstaviteľov ČĽR, ktorí zároveň pomohli získať VDR diplomatické uznanie zo strany Sovietskeho zväzu a zaistenie materiálnej pomoci. Podpora ČĽR zohrala kľúčovú úlohu v prvom indočínskom konflikte, nakoľko bez čínskej podpory by nebol možný odpor, aký vytváral Việt Minh.

Spolupráca medzi ČĽR a VDR nebola zďaleka bezproblémová, ako vyšlo najavo behom Ženevskej konferencie (bola zvolaná na 26. apríla 1954, jej hlavnými bodmi boli rokovania o ukončení konfliktov v Kórei a v Indočíne. Konferencia sa skončila 21. júla 1954). Na Ženevskej konferencii sa zišli zástupcovia svetových veľmocí a štátov Francúzskej Indočíny. Vietnamskú demokratickú republiku zastupoval ako hlavný vyjednávač Phạm Văn Đồng, Zhou Enlai (周恩来) viedol čínsku delegáciu, John Foster Dulles zastupoval USA, Robert Anthony Eden Veľkú Britániu, Georges-Augustin Bidault Francúzsko, Vjačeslav Michajlovič Molotov Sovietsky zväz, ďalej sa Ženevskej konferencie zúčastnili predstavitelia Bảo Đạiovho režimu³⁷ a predstavitelia kráľovských vlád Kambodže a Laosu

---

³⁴ NGUYỄN, Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000), s. 120, Hồ Chí Minh: “Điện văn mừng ngày thành lập Chính phủ nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa“. Toàn tập, t.5 tr. 717.

³⁵ CROZIER, Brian, *Vzestup a pád Sovětské říše*, s. 118.

³⁶ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 552.

³⁷ Vietnamský štát (1949-1955) v čele, ktorého stál práve posledný vietnamský cisár Bảo Đại, no v skutočnosti ho ovládali Francúzi. Nástupcom Vietnamského štátu bola Republika Vietnam (1955-1975), ktorá predstavovala južnú časť Vietnamu.

(označené ako pridružené štáty). Na samom začiatku mali postupovať delegácie ČĽR, VDR a ZSSR spoločne, no postupne sa ukázalo, že hlavne veľké štáty si chcú chrániť svoje záujmy a viesť rokovania vo svoj prospech a oddelene,³⁸ ale zástupcovia ČĽR tu odkryli svoje pravé záujmy. Od vyhlásenia ČĽR v októbri 1949 to bola prvá možnosť pre čínskych komunistov, kde sa prezentovali na medzinárodnej scéne a mohli ukázať svoje preferencie. Napriek tomu, že sa Ženevská konferencia začala v momente víťazstva (začala tesne po víťazstve Vietnamcov v bitke pri Điện Biên Phủ (13. marec 1954 – 7. máj 1954))³⁹, ironicky to bolo vtedy, kedy sa objavili ostré rozpory medzi vietnamskými a čínskymi komunistami.⁴⁰

Zástupcovia VDR si boli vedomí faktu, že bez ZSSR a ČĽR nie sú schopní obhájiť minimum svojich záujmov. Pnutie medzi predstaviteľmi VDR a ČĽR vznikalo postupne – Vietnamcom bolo vyčítané, že sú skôr nacionalisti a nepodporujú teóriu jednotného medzinárodného komunistického hnutia a vojenský poradcovia sa sťažovali, že pri akciách v konflikte s Francúzmi sa Việt Minh neriadil ich pokynmi. Z týchto príčin začala rásť vzájomná nedôvera. Vietnamci boli zo strany Číny kritizovaní za nízku pripravenosť na konferencii a bolo im vyčítané, že im chýbajú „bolševické sebakritiky“.⁴¹ Ešte pred samotnou konferenciou prebehli rokovania medzi Zhou Enlaiom a sovietskym ministrom zahraničných vecí o postupe na konferencii. Zvolili si stratégiu, ktorá mala sledovať reálne ciele (hlavne zo strany VDR, ktorá požadovala hranicu demilitarizovaného pásma až na 13. rovnobežke) a to bolo odporúčané aj vietnamským predstaviteľom. Na samotnej konferencii ČĽR musela často eliminovať požiadavky Việt Minhu ako zástupcu VDR. Predstavitelia VDR si na druhej strane boli vedomí, že nemôžu žiadať úplnú nezávislosť Vietnamu, čoho si boli vedomí aj predstavitelia ČĽR, ktorí viedli rokovania spoločne so Sovietmi a tí boli v záležitostiach Indočíny ústupčiví západným veľmociam, ktoré nechceli, aby celý Vietnam ovládli komunisti. Prvotné požiadavky zástupiteľov VDR boli na ovládanie územia, ktoré predstavuje viac ako dve tretiny dnešného Vietnamu, čo ale neboli ochotní podporiť ani ich čínski kolegovia. Samotný Zhou Enlai utešoval Phạm Văn Đổng, že po odchode Francúzov bude patriť celý Vietnam Việt Minhu,⁴² čo bola zrejme podpora do ďalších vojenských akcií zo strany ČĽR.

---

³⁸ ZSSR malo mäkkší postoj voči Francúzsku, pretože chcelo zabrániť vzniku EDC (European Defence Community) – Európske obranné spoločenstvo. Bol to návrh zo strany francúzskeho premiéra Reného Plevna, ktorý počítal z vytvorením vojenského paktu západoeurópskych krajín okrem Nemeckej spolkovej republiky.

³⁹ Posledná bitka medzi Francúzmi a Vietnamcami v Prvej indočínskej vojne.

⁴⁰ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 138.

⁴¹ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 138.

⁴² DUIKER, William J., *Ho Či Min : Životopis*, s. 373

Čína mala z niekoľkých dôvodov eminentný záujem na tom, aby sa ukončil konflikt v Indočíne. Hoci sa konflikt s GMD skončil v roku 1949/1950, k stabilizovaniu hospodárstva prišlo v roku 1952 (chystala sa prvá päťročnica, ktorá prebiehala v rokoch 1953-1957). Jednou z príčin bola masívna podpora v kórejskej a indočínskej vojne, ktorá stála nemalé prostriedky a bolo treba ustanoviť novú ekonomiku. Čína sa zároveň chcela vyhnúť konfrontácii so Spojenými štátmi, preto bolo ochotná v Ženeve pristúpiť na kompromisy. Predstavitelia z Pekingu verili, že pokojný čínsky prístup k mierumilovnému spolužitiu ako základ zahraničnej politiky ČĽR, vytvorí možnosti pre zlomenie americkej blokády a embarga proti ČĽR.⁴³ Na konferencií v Ženeve najviac získala práve ČĽR. Úspechom pre ňu bolo vytvorenie komunistami riadenej severnej časti⁴⁴ Vietnamu a k tomu ešte získala prípadnú nárazníkovú zónu pred útokom zo strany USA z juhu. Tým, že Čína bola uznaná za partnera v jednaniach, sa Zhou Enlaiovi podarilo dosiahnuť akceptáciu Čínskej ľudovej republiky zo strany svetových veľmocí.

3.2 Medzivojnové intermezzo (1954-1964)

Vzťahy medzi Čínou a Vietnamom v období medzi indočínskymi vojnami boli ovplyvnené politikou Spojených štátov a Sovietskeho zväzu. Obe veľmoci sa aktívne podieľali na vývoji v Indočíne, či už politickou alebo materiálnou podporou. Čína v tomto období bola značne vyčerpaná, nakoľko sa prvá päťročnica spustila až v roku 1952. Vedenie KSČ nepredpokladalo, že na obnovu hospodárstva budú potrebné tri roky po vyhlásení ČĽR. Zásadný problém po ustanovení ČĽR bola absencia kádrov, pretože samotná KSČ ich mala najviac tri štvrté milióna. Na úradníckych pozíciách preto nechali pracovať úradníkov GMD, ktorých bolo dokopy dva milióny.⁴⁵ V ČĽR bola spustená prvá päťročnica v roku 1953, ktorá bola inšpirovaná industrializáciou Sovietskeho zväzu. Čína bola však primárne poľnohospodárska krajina a investície do priemyslu ju vyšli pomerne draho. Sovietsky zväz na miesto dotácií poskytol Číne pôžičky, ktoré museli byť neskôr splatené a predstavovali len 4% celkových investícií.⁴⁶

---

⁴³ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 139, podľa Wang Bingnan, *Zhongmei huitan jiunian huigu* (Recollections of the Nine Years of Sino-American Talks) (Beijing: Shijie zhishi, 1985), 5-6.

⁴⁴ Vietnam mal byť dočasne rozdelený 17. rovnobežkou do roku 1956, kedy sa konať plebiscit, ktorý mal rozhodnúť o ďalšom smerovaní krajiny.

⁴⁵ FAIRBANK, John K., *Dějiny Číny*, s. 388.

⁴⁶ FAIRBANK, John K., *Dějiny Číny*, s. 402.

Vzťah komunistických strán Vietnamu a Číny bol v tejto dobe veľmi blízky a Vietnam by bez čínskej pomoci ťažko dosiahol akékoľvek úspechy. Čínsku pomoc predstavovali hlavne čínski vojenský poradcovia, ktorí boli vo VDR od roku 1950, a materiálna pomoc vo forme vojenského vybavenia.⁴⁷ Na základe rozsahu čínskej pomoci Vietnamu a čínskeho lobovania v ZSSR za uznanie VDR sa dá vzťah Číny a Vietnamu označiť ako „pery a zuby,“ čo znamená *vzájomne závislý* (čínsky *chunchi xiangyi* 唇齿相依, vietnamsky *gần bó như môi vôi răng*).⁴⁸ Pomoc, ktorú dostával Vietnam do roku 1954, je tiež niekedy prirovnávaná k pomoci Sovietskeho zväzu Číne v rokoch 1950 až 1960. Okrem materiálnej pomoci bola VDR plne podporovaná vo svojich snahách o znovuzjednotenie krajiny aj napriek zmarených voľbám v roku 1956, ktoré mali o opätovnom zjednotení rozhodnúť.

V roku 1957 malo dôjsť k prijatiu oboch častí Vietnamu do OSN. Jednalo sa o pôvodne sovietsky návrh, keďže Spojené štáty požiadali o niečo skôr o prijatie za členov Republiku Vietnam a Južnú Kóreu.⁴⁹ Sovietsky zväz mal na rozdiel od ČĽR skôr záujem riešiť situáciu v Indočíne mierovou cestou než cestou vojenskou. Na druhej strane Čína dlhodobo podporovala severný Vietnam aj za cenu opätovného vojenského ťaženia v snahe o zjednotenie krajiny.⁵⁰ Predstavitelia VDR oponovali zmluvou zo Ženevy, že v prípade 17. rovnobežky sa nejedná o hranicu, ale o demilitarizovanú zónu a čakali na avizované voľby v roku 1956, ktoré mali rozhodnúť o budúcnosti Vietnamu. Vietnamská strana pracujúcich mala obrovskú prevahu a určite by vyhrala, preto predstavitelia VDR nepovažovali vtedajší stav ako rozdelenie krajiny na dva štáty.

Pomoc, ktorú dostával severný Vietnam z ČĽR v druhej polovici 60. rokov bola obmedzená, pretože v ČĽR po *Velkom skoku vpred* (Dayuejin 大跃进)⁵¹ zavládol hladomor. Navyše v KSČ začali vznikať rozpory z nevydarenej kampane *Velký skok vpred*, napriek tomu, že strana vystupovala navonok jednotne. Obdobie rokov 1961-1965 sa dá charakterizovať ako zotavenie sa z pohromy *Velkého skoku*. Mao Zedong bol však stále presvedčený, že čínska spoločnosť sa dá organizovať inými spôsobmi, akými boli organizované západné krajiny a chystal ďalšiu kampaň.⁵² Napriek obmedzeniu vojenskej

---

⁴⁷ SEALS, Bob, *Chinese Support for North Vietnam during the Vietnam War : The Decisive Edge*.

⁴⁸ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 163.

⁴⁹ OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China, 1949-64 : Changing alliances*, s.73.

⁵⁰ To, že Vietnam smeroval k druhej indočínskej vojne pripomína vývoj v Číne pred rokom 1949, kedy sa Čína takisto zmiatla vo vnútorných problémoch, ktoré nakoniec vyústili do občianskej vojny.

⁵¹ *Velký skok vpred* Dayuejin 大跃进 – politicko-ekonomická kampaň spustená v rokoch 1958-1960 v ČĽR, ktorá mala zabezpečiť hospodársky rozvoj pomocou veľkých skokov (namiesto druhej plánovanej päťročnice), ktorých zárukou mali byť skromné ľudové masy. Práve v skromných ľuďoch boli podľa Mao Zedonga najväčšie rezervy, ktorými nedisponuje žiadna iná krajina. Podľa BAKEŠOVÁ, Ivana, *Čína ve XX. století : díl 2*, s. 62.

⁵² BAKEŠOVÁ, Ivana, *Čína ve XX. století : díl 2*, s. 83.

pomoci sa ČĽR a VDR riadili spoločnou politikou voči Južnému Vietnamu a neboli neobvyklé ani časté návštevy predstaviteľov oboch štátov.⁵³ Čína neustále podporovala VDR, aj po roku 1956, kedy mali prebehnúť voľby v snahe získať kontrolu nad celým Vietnamom.

3.3 Prípad Laos (1961-1962)

Situácia v Laose po Ženevskej konferencii sa trvalo vyhrocovala a viedla k občianskej vojne. V čele laoskej vlády stál princ Souvanna Phouma, ktorý sa snažil o dosiahnutie neutrality pre svoju krajinu, čoho následkom bolo rokovanie s komunistickým hnutím Pathet Lao (Komunistické hnutie v Laose formované v 50. rokoch 20. storočia). Rokovania medzi nimi nepriniesli reálny výsledok, a tak sa princ Souvanna Phouma pokúšal o riešenie problému na medzinárodnej úrovni. Laos bol v tom čase strategicky dôležitým miestom pre severovietnamské jednotky, pretože cez jeho územie prechádzala Ho Či Minova cesta (dopravná tepna spájajúca severnú a južnú časť Vietnamu cez Laos a Kambodžu). Situáciu v Laose mala vyriešiť druhá Ženevská konferencia, ktorá sa konala máji 1961. Jej výsledok - Deklarácia o neutralite Laose, bola podpísaná štrnástimi ministrami zahraničných vecí aj bez toho, že by došlo ku konsenzu.⁵⁴

Druhá konferencia v Ženeve bola tiež reálnym testom spolupráce VDR, ČĽR a ZSSR. Bola to zároveň posledná spoločná akcia, kde tieto krajiny hájili spoločnú zahraničnú politiku voči USA v juhovýchodnej Ázii, nakoľko po nej nastalo vyostrenie sino-sovietskych rozporov trvajúcich od 50. rokov.⁵⁵ Na druhej strane však všetky strany hájili svoje vlastné záujmy. Sovietsky zväz nechcel umožniť ČĽR, aby sa presadila tak, ako na prvej konferencii v Ženeve (1954). Sovietsky zväz sa stále pokúšal o mierové riešenie v oblasti Indočíny a nemal záujem o konflikt s USA na tak vzdialenom mieste ako je juhovýchodná Ázia. ČĽR zase nechcela pripustiť neutralitu Laosu po vzore Rakúska a Švajčiarska, ale vedenie ČĽR sa snažilo čo najviac podporovať hnutie Pathet Lao. Zaujímavý bol tiež postoj Spojených štátov. USA pristúpili na neutralitu Laosu, aby sa mohli viac venovať situácii v Republike Vietnam. Druhá konferencia v Ženeve zároveň prehĺbila nedôveru v sino-vietamských vzťahoch. Vietnamská a čínska delegácia nespocovala a Vietnamci sa báli zopakovania sa situácie

---

⁵³ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 206, 207.

⁵⁴ OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China, 1949-64 : Changing alliances*, s. 94.

⁵⁵ Čínsko-sovietská roztržka: konflikty medzi Číňanmi a Sovietmi prebiehali od druhej polovice 50. rokov a bolo otázkou času, kedy dôjde k ochladeniu vzťahov. Postupne k tomu dochádzalo v niekoľkých krokoch: návšteva Mao Zedonga v Moskve v roku 1957 (jeho prehnaná reč), Návštevy Chruščova v Pekingu v rokoch 1958 a 1959 (kritika Veľkého skoku vpred). Výsledkom bolo stiahnutie sovietskych poradcov z ČĽR a v roku 1963 zverejnenie pred svetom o spoločnej roztržke.

z konferencie v Ženeve v roku 1954, kedy museli ustúpiť práve čínskym požiadavkám. Druhá Ženevská konferencia bola na jednej strane testom spolupráce medzi Sovietmi a Vietnamcami a na strane druhej medzi Číňanmi a Vietnamcami. Práve sino-vietnamský spor bol jedným z neskorších dôvodov ochladenia vzťahov medzi Pekingom a Hanojom.⁵⁶ Sovieti, ktorí v tej dobe mali vyhranené spory s Číňanmi, ich nechceli stratiť ako partnera Vietnamcov, pretože v tej dobe sa ZSSR nechcel angažovať v oblastiach ako Indočína.

3.4 Vietnamská vojna (1964-1973/1975)

Ešte pred vypuknutím vietnamskej vojny prišlo k tomu, že sa čínsko-sovietská roztržka premietla do čínsko-vietnamských vzťahov.⁵⁷ VDR nebola v tomto spore neutrálna, pretože sa prikláňala skôr na čínsku stranu. K významnej udalosti došlo v auguste 1964 k takzvanému tonkinskému incidentu - jedná sa o dva útoky severovietnamských jednotiek na americké vojnové lode. Prvý útok sa odohral 2. augusta 1964. Vietnamci zaútočili na americkú bojovú loď. Druhý útok sa údajne stal 4. augusta 1964, no v skutočnosti sa nestal, pretože došlo k poruche radarov a americké jednotky sa domnievali, že dochádza k útoku. Po tomto jednom skutočnom a druhom fiktívnom útoku prijal americký kongres Rezolúciu o Tonkinskom zálive (7. augusta 1964). Od tohto momentu vstúpili USA do vojny s VDR.⁵⁸ Ešte v auguste 1964 Mao Zedong doporučoval Ho Či Minovi prejsť k otvorenému vojenskému konfliktu s Republikou Vietnam, ktorú podporovali Spojené štáty, tým pádom aj s nimi. Zatiaľ čo Sovietsky zväz sa stále snažil hľadať mierovú cestu.⁵⁹ Eskalácia napätia v Indočíne však nevyhnutne vtiahla do regionálneho konfliktu svetové veľmoci. Sovietsky zväz bol tak nútený prehodnotiť svoju stratégiu ako postupovať v boji proti „americkému imperializmu“ v juhovýchodnej Ázii.

Tonkinský incident bol dlhoočakávaným momentom, ktorý predpovedali čínski aj vietnamskí komunisti. Ihneď po udalostiach v Tonkinskom zálive sa 5. augusta 1964 spojili čínski predstavitelia Zhou Enlai a Luo Ruiqing (罗瑞卿; generál ČĽOA) s Ho Či Minom, Phạm Văn Đôngom a Văn Tiến Dũngom a doporučili im, aby vyšetrili a vyjasnili situáciu, prediskutovali a navrhli vhodné strategické postupy a boli pripravení k ich realizácii.⁶⁰ Ešte

---

⁵⁶ OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China, 1949-64 : Changing alliances*, s. 112.

⁵⁷ Sovietsko-čínska roztržka Podľa Mao Zedonga sa centrum revolúcie presunulo z Moskvy do Pekingu. STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 192.

⁵⁸ Gulf of Tonkin Resolution, 1964.

⁵⁹ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 173.

⁶⁰ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 212.

v auguste 1964 navštívil Lê Duân (7. apríl 1907-10. júl 1986, prvý tajomník Vietnamskej strany pracujúcich) Peking a rokoval aj s Mao Zedongom. Samotný Mao Zedong sa opakovane vyjadril, že v prípade vojenskej intervencie zo strany Spojených štátov bude vyslaná vojenská pomoc z ČĽR.⁶¹ K novej intervencii USA do severného Vietnamu sa Mao Zedong vyjadril nasledovne: „Ak Američania napadnú severný Vietnam, budú musieť mať na pamäti, že Číňania majú takisto dve nohy, a tie nohy sú určené k chodeniu.“⁶² Severný Vietnam mal tým pádom zaručeného spojencu, ktorý bol ochotný pomôcť. Čína navyše poskytla pomoc napriek tomu, že v roku 1966 vypukla „Veľká proletárska kultúrna revolúcia“ (Wuchan jieji wenhua dageming 无产阶级文化大革命),⁶³ ktorá ochromila celú čínsku spoločnosť vrátane hospodárstva. Napriek tomu VDR dostávala podporu vo forme zbraní a vojenských poradcov. Čínska pomoc bola počas celého konfliktu veľmi výdatná, nakoľko sám Mao Zedong chcel domáce hospodárstvo transformovať na možnosť budúcich vojen. Hospodárska pomoc bola poskytovaná Vietnamu až do konca konfliktu v roku 1975. Ako príklad sa môže uviesť posledný rok boja proti Američanom, kedy bolo poskytnutých 189 tisíc zbraní, 220 tankov, 71 lodí, 14 lietadiel, 5905 telefónov⁶⁴ a to v čase, kedy už boli stiahnutí čínski vojenski poradcovia a vojenské jednotky (1969).

Spolupráca medzi VDR a ČĽR sa však v žiadnom prípade neobišla bez komplikácií. Z oboch strán existovali tendencie eliminovať trecie plochy. Záujem Vietnamu na priateľstvo s Čínou bol jasne motivovaný potrebou čínskej pomoci. Motívy ČĽR však boli komplikovanejšie. Jedným z ideologických cieľov komunizmu je internacionalizácia komunistického hnutia vo svete. Kultúrna revolúcia mala byť pokračovaním svetovej revolúcie, ktorá sa mala rozšíriť aj do juhovýchodnej Ázie. Vietnamský komunizmus bol orientovaný skôr národne ako internacionálne, čo bolo mnohokrát vyčítané čínskymi poradcami vo Vietnamu. Skutočnou motiváciou podpory Vietnamu zo strany ČĽR bola stále pretrvávajúca obava pred útokom zo strany USA.⁶⁵ Čo sa týka podpory Vietnamu, v skutočnosti pre Čínu nebolo dôležité, či Vietnam bude nezávislý celý, alebo rozdelený.

---

⁶¹ FAIRBANK, John K.; Twitchet, Denis (ed.), *The Cambridge history of China : Volume 15 The People's Republic, Part 2: Revolutions within Chinese Revolution 1966-1982*, s. 225.

⁶² JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 213.

⁶³ Skrátené aj „Kultúrna revolúcia“ (Wenhua Dageming 文化大革命). Jej datovanie sa líši, v Číne je to od mája 1966 do zatknutia Gangu štyroch (Siren bang 四人帮) v októbri 1976. V západnej odbornej literatúre sa datuje do IX. zjazdu KSC v apríli 1969, čo je zároveň najbúrlivejšia fáza. Hála, Martin, *Veliký vůdce a jeho malí generálové*, s. 210.

⁶⁴ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 228, podľa Li Ke and Hao Shengzhang, *Wenhua dageming zhong de jiefan jun*, 416.

⁶⁵ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 213.

Vietnamskí komunisti viac menej museli strpieť kritiku zo strany ČĽR, pretože potrebovali každú pomoc.

Ďalším problémom medzi ČĽR a Vietnamom bola pomoc pre VDR zo strany Sovietskeho zväzu. Čína sa vzhľadom k prebiehajúcej roztržke so Sovietskym zväzom obávala vojenského útoku na severozápadnej hranici svojho územia. Severný Vietnam však nechcel odmietnuť sovietsku pomoc, nakoľko Číňania neboli schopní poskytnúť takú vyspelú techniku ako Sovietsi. Predstavitelia ČĽR však mali pocit, že Sovietsky zväz ich chce izolovať najprv od Vietnamu, následne zlepšiť vzťahy s USA a nakoniec podniknúť podvratné aktivity namierené proti Číne a možno aj proti Vietnamu.⁶⁶

K značnému ochladeniu vzťahov medzi VDR a ČĽR nastalo v období, kedy Čína začala rokovať s USA o nadviazaní diplomatických vzťahov. Komunikácia bola nadviazaná na konci 60. rokov, čoho výsledkom bola tajná návšteva Henriho Kissingera v Číne v roku 1971. Predmetom rokovaní nebola len otázka Taiwanu,⁶⁷ ale aj situácia vo Vietname a celkovo v Indočíne (o tejto návšteve boli vietnamskí kolegovia informovaní až dodatočne, čo takisto neprispelo k vzájomnému rešpektu). Nasledujúci rok bolo podpísané komuniké v Šanghaji a tým boli oficiálne nadviazané vzťahy medzi Spojenými štátmi a Čínskou ľudovou republikou.

Konflikt, ktorý prebiehal v Indočíne v rokoch 1964 až 1975 sa dá rozdeliť na dve zásadné fázy. Prvá sa odohrávala v rokoch 1964-1973, v ktorej bola VDR vytrvalo bombardovaná americkými vojenskými zložkami a dochádzalo k bojom v južnej časti Vietnamu medzi oddielmi podporovanými VDR proti jednotkám južného Vietnamu a USA. Američania sa nikdy neodhodlali pre inváziu do severného Vietnamu a po nezdarených operáciách sa nakoniec v roku 1973 po Parížskych mierových dohodách (podpísané 23. januára 1973, ktoré boli platné od 28. januára 1973) z Vietnamu úplne stiahli.⁶⁸ Od roku 1973 už prebiehal len boj medzi VDR a Republikou Vietnam. VDR bola spočiatku zdržanlivá a neočakávala taký plynulý priebeh ukončenia vojny do dvoch rokov. Republika Vietnam bez svojho pôvodného podporovateľa bola v bezvýhodiskovej situácii. Vojenské operácie v roku 1974, ktoré sa odohrávali na juhu Vietnamu, boli len predzvesťou rýchleho konca vojny. Dňa 30. apríla 1975⁶⁹ bol dobytý Saigon a zároveň premenovaný na Ho Či Minovo mesto. Tieto

---

⁶⁶ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 177, podľa Zhou Enlai to Ho Chi Minh, November 8, 1965, in Westad, *77 Conversations*, pp. 89-90.

⁶⁷ USA udržovali od založenia Čínskej republiky diplomatické vzťahy. Po roku 1949 naďalej uznávali vládu Čínskej republiky, ktorá sídlila na Taiwanwe ako jedinú vládu nad Čínou. ČĽR však Taiwan vníma ako súčasť svojej jurisdikcie.

⁶⁸ TUCKER, Spencer C., *Vietnam*, s. 177.

⁶⁹ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 236-237.

udalosti znamenali koniec vojny vo Vietname. Zaujímavé je, že aj po opustení čínskych poradcov v roku 1969 bola poskytovaná masívna čínska materiálna pomoc – v predposlednom roku konfliktu (1974) ČĽR dodala 164 500 zbraní, 80 tankov, 6 lodí, 506 vozidiel, 4633 telefónov,⁷⁰ čo bola porovnateľná pomoc s obdobím, kedy boli Američania ešte prítomný v regióne.

Do konca vojny sa sino-vietnamské vzťahy nezlepšili, ale naopak zhoršili, čo malo vplyv aj na neskoršie konflikty. Čína ešte počas vietnamskej vojny odmietla podporiť VDR v rokovaníach so Spojenými štátmi o ukončení vojny,⁷¹ no napriek tomu naďalej materiálne podporovala VDR. Jednou z ďalších príčin ochladenia vzťahov bolo aj to, že predstavitelia VSP neboli ochotní prevziať Maovu percepciu sveta (neustále sa pripravovať na vojnu) a po ukončení vojny sa vydali vlastným smerom, preferovali spojenectvo so Sovietskym zväzom a krajinami východného bloku. Historická perspektíva navyše napovedala tomu, že Čína zamýšľala koncipovať čínsko-vietnamské priateľstvo ako pretransformovaný vzťah medzi Ríšou stredu a jej susedom.⁷²

4. Od spojenectva k abnormálnosti (1975-1991)

Rok 1975 znamenal ukončenie vietnamskej vojny, no ozbrojené konflikty v regióne Indočíny pokračovali ďalej. Po porazení saigonského režimu a vyhlásení Vietnamskej socialistickej republiky (VSR 2. júl 1976) sa začal formovať nový vzťah Čína – Vietnam, ktorý mal charakter zložitých vzťahov a vyústil do napadnutia Vietnamu zo strany Číny v roku 1979. V tejto kapitole budú rozobrané príčiny zhoršených sino-vietnamských vzťahov a zároveň zámienky napadnutia Vietnamu Čínou v roku 1979. Následne bude zhodnotený vývoj po tomto ozbrojenom konflikte. Práve toto obdobie malo formatívny charakter pre budúce vzťahy oboch krajín v druhej polovici 70. rokov a až po začiatok 90 rokov 20. storočia.

---

⁷⁰ JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 228, podľa Li Ke and Hao Shengzhang, *Wenhua dageming zhong de jiefanjun*, 416.

⁷¹ Parížske mierové dohody z 27. januára 1973, v nich sa zaväzujú USA, že odídu z Indočíny. podľa Paris Peace Accords.

⁷² JIAN, Chen, *Mao's China The Cold War*, s. 237.

4.1 Na ceste ku konfliktu (1975-1978)

Vo vietnamskej vojne sa nejednalo iba o zjednotenie krajiny, ale aj o presadenie sfér záujmov svetových mocností, kedy Spojené štáty zlyhali a naopak Sovietsky zväz posilnil svoju pozíciu.⁷³ Vietnam bol zjednotený a nezávislý od ukončenia druhej svetovej vojny (1945) a zároveň bola v regióne Indočíny ukončená prítomnosť mocností zo Západu. Tieto faktory boli kľúčové aj pre ČĽR. V regióne juhovýchodnej Ázie sa vytratila hrozba zo strany USA, avšak ešte počas vojny predstavitelia ČĽR ťažko niesli skutočnosť, že pomoc, ktorú poskytoval Sovietsky zväz Vietnamu, bola väčšia ako čínska. Sám Mao Zedong zdôraznil, že pomoc, ktorú dostával Vietnam od Číny bola veľmi cenná – podľa jeho slov, ktoré povedal prvému tajomníkovi Komunistickej strany Vietnamu⁷⁴ Lê Duãnovi „*dnes nie ste najchudobnejší v podnebesí. Najchudobnejší sme my. My máme populáciu o počte 800 miliónov ľudí.*“⁷⁵ Výmenou za pomoc poskytnutú Vietnamcom Číňania očakávali v nasledujúcich rokoch podriadenie sa čínskej zahraničnej politike a sféram záujmu v juhovýchodnej Ázii.⁷⁶ Vietnamci mali však voči Číne historický opodstatnený odstup a ani tento raz sa nechceli poddať. No Vietnamci mali záujem pokračovať v spolupráci so svojim severným susedom, pričom ešte po skončení konfliktu bola prisľúbená materiálna pomoc, ktorá bola chudobnejšia ako počas vojny. Navyše k antagonizácii došlo hlavne preferenciou v spolupráci so Sovietskym zväzom.⁷⁷

Vývoj v rokoch 1975-1978 bol poznačený štyrmi dôležitými faktormi, ktoré prispievali k výraznému obmedzeniu a neskôr k úplnému zmrazeniu vzťahov medzi ČĽR a VSR. Jednalo sa o nasledovné problémy: 1) spojenectvo Sovietskeho zväzu a Vietnamu, 2) vojenský konflikt v Kambodži, 3) postavenie čínskej menšiny vo Vietname a jej exodus a 4) teritoriálne spory.

---

⁷³ V porovnaní so Spojenými štátmi nebol Sovietsky zväz o nič úspešnejší v svojich vojnách, keď napríklad neskoršia vojna v Afganistane neskončila podľa pôvodných predstáv a Sovieti radšej zvolili stiahnutie svojich vojsk.

⁷⁴ VSP prešla po zjednotení transformáciou a zmenila sa na Komunistickú stranu Vietnamu.

⁷⁵ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 190, podľa Odd Arne Westad, Chen Jian, Stein Tonnesson, Nguyen Vu Tung, and James G. Hershberg, eds., *77 Conversations between Chinese and Foreign leaders on the Wars in Indochina, 1964-1977* (Washington: Woodrow Wilson Center, Cold War International History Project Working Paper no. 22, May 1998), p. 195.

⁷⁶ V tomto období je rovnako zaujímavá pozícia Sovietskeho zväzu, ktorý vojensky obsadil Československo v auguste 1968 a Leonid Brežnev to odôvodnil slovami: „*Vaša krajina leží v oblasti, kde v 2. svetovej vojne stála noha sovietskeho vojaka. Vykúpili sme to veľkými obeťami (...), vaše hranice sú preto i našimi hranicami.*“ Podľa - SCHUTZ, Peter, Stĺpček Petra Schutza : Vaše – naše.

⁷⁷ MORRIS, Stephen J., *The Soviet-Chinese-Vietnamese Triangle in the 1970s : The View from Moscow*, s. 40.

4.1.1 Spojenectvo ZSSR a Vietnamu

Vietnam sa po roku 1975 uberal skôr sovietskym modelom socializmu ako čínskym,⁷⁸ čo už v minulosti spôsobovalo menšie nedorozumenia v sino-vietnamských vzťahoch. V druhej polovici 70. rokov sa začala meniť vnútropolitická situácia v ČĽR po Mao Zedongovej smrti, čo sa odrazilo aj v zahraničnej politike.⁷⁹ Okrem iného to znamenalo, že ešte do roku 1978 nadviazala ČĽR diplomatické vzťahy s viac ako 116 krajinami sveta.⁸⁰ Čínska ľudová republika zintenzívnila hlavne vzťahy s vyspelejšími krajinami sveta a spolupráca s východným blokom skôr stagnovala. Nasledovala aj normalizácia vzťahov so Spojenými štátmi v roku 1978 a následne 1. januára 1979 boli nadviazané diplomatické vzťahy.⁸¹

Po vietnamskej vojne ešte v roku 1977 sa USA snažili nadviazať s Vietnamom dialóg. Vláda prezidenta Jamesa Cartera bola ochotná normalizovať vzťahy s Vietnamom, no po incidentoch s Kambodžou (podrobnejšie v ďalšej kapitole) a zameraním na spoluprácu so Sovietskym zväzom sa americká administratíva radšej sústredila na normalizáciu vzťahov s ČĽR.⁸²

Čína sa po roku 1975 snažila zaujať miesto v mocenskom vákuu v juhovýchodnej Ázii, ktoré ostalo po Spojených štátoch potom, čo opustili Vietnam (rok 1973). Vietnam aj z historicky zakoreneného odstupe voči Číňanom a nezhodám z posledných rokov uprednostnil spoluprácu so Sovietskym zväzom, čo len zväčšovalo rivalitu medzi ZSSR a ČĽR. V roku 1975 navštívil prvý tajomník strany Lê Duẩn okrem Pekingu aj Sovietsky zväz, pričom Moskva prisľúbila pomoc pri budovaní tovární, elektrární a podobne. Okrem spolupráce so Sovietskym zväzom sa Vietnam stal aj plným členom RVHP,⁸³ kde vstúpil 29. júna v roku 1978 v Bukurešti.⁸⁴ Po vietnamskom vstupe do RVHP ešte v tom istom roku 3.

---

⁷⁸ Sovietsky model predstavoval spoluprácu krajín východného bloku, zatiaľ čo Čína sa postupne otvárala svetu a snažila sa o normalizáciu vzťahov s USA.

⁷⁹ Ešte počas života Mao Zedonga sa snažila ČĽR nadviazať diplomatické vzťahy s USA, no odpor extrémnej ľavice tento pokus zmaril. K nadviazaniu diplomatických vzťahov došlo až tri roky po smrti Mao Zedonga.

⁸⁰ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 187, podľa Chen Zhongyuan, Wang Yuxiang and Li Zhenghua, eds., *1976-1981 Zhongguo* (China 1976-1981) Beijing: Zhongyuan Wenxian chubanshe, 1998, p. 145.

⁸¹ BAKEŠOVÁ, Ivana, *Čína ve XX. století : díl 2*, s. 165.

⁸² HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s.239.

⁸³ RVHP – Rada vzájomnej hospodárskej pomoci, ekonomicke zoskupenie tvorené prevažne štátmi východnej Európy, organizácia vznikla v roku 1949 a zanikla v roku 1991.

⁸⁴ NGUYỄN Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945 až 2000), s. 297.

októbra Vietnam podpísal so Sovietskym zväzom zmluvu o priateľstve a spolupráci,⁸⁵ Čínska ľudová republika tento fakt znášala veľmi ťažko a následok bolo jasné ochladenie vzájomných vzťahov a dôveryhodnosti. Sovietsko-vietnamská zmluva o priateľstve a spolupráci bola aj predmetom diskusie na treťom pléne ÚV KSC (8. novembra 1978). Deng Xiaoping (邓小平) označil túto zmluvu ako hrozbu bezpečnosti v Pacifiku.⁸⁶

Postupne narastalo napätie medzi Vietnamom a Čínou. Po ukončení vojny vo Vietname, čoho príčinou bol aj exodus čínskeho obyvateľstva z juhu Vietnamu (rozobraté v podkapitole 4.1.3 Čínsky exodus z Vietnamu).⁸⁷ Na oboch stranách bola interpretovaná zahraničná politika odlišne. Zatiaľ čo pre Čínu bola otázka nového usporiadanie juhovýchodnej Ázie prioritne globálna, pre Vietnam regionálna. Okrem politických problémov (kritika zo strany ČĽR za odliv čínskych imigrantov z Vietnamu a uprednostňovanie spolupráce so ZSSR) so svojim severným susedom bol Vietnam v katastrofálnej ekonomickej situácii. Vstup Vietnamu do RVHP bol do značnej miery presadený vďaka vplyvu ZSSR. Vietnam nemal veľký výber v smerovaní svojej zahraničnej politiky v druhej polovici 70. rokov, nakoľko sa obmedzil obchod s Čínou. Čína na podpis zmluvy o vietnamskom vstupe RVHP zareagovala tým, že sa snažila prinútiť štáty ASEANu⁸⁸ k vytvoreniu opozície voči Vietnamu, nadviazala diplomatické vzťahy s ČĽR (USA uznali 1. januára 1979 ČĽR ako jediný štátny útvar, ktorý reprezentuje Čínu) a zintenzívnila spoluprácu s Červenými Kmérmi,⁸⁹ čo boli všetko kroky usilujúce o oslabenie Vietnamu.

4.1.2 Kambodžský problém

Vzťahy Číny a Vietnamu utrpeli aj v riešení kambodžského problému, ktorý nastal v druhej polovici sedemdesiatych rokov. Laos a Kambodža sú historicky v jeho sfére vplyvu. V histórii to boli tributárne územia Vietnamu a ten sa nechcel svojho vplyvu vzdať ani v druhej polovici 20. storočia, kedy komunistické strany veľmi úzko spolupracovali. Červení Khmérovia vyčítali vietnamskej strane slabú podporu už v 60. rokoch a takisto jej vyčítali

---

⁸⁵ Vietnamský zdroj NGUYỄN Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945 až 2000). s. 297 uvádza dátum v októbri a česky písané dejiny Vietnamu - HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 239, - uvádzajú jún.

⁸⁶ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 656.

⁸⁷ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 238.

⁸⁸ ASEAN - Združenie krajín juhovýchodnej Ázie (*Association of Southeast Asian Nations*). Toto zoskupenie vzniklo v roku 1967 v Bankoku. Pôvodní členovia boli Filipíny, Indonézia, Malajzia, Singapur a Thajsko. V roku 1984 sa pripojil Brunej, v roku 1995 Vietnam, v roku 1997 Laos a Myanmar a v roku 1999 ako zatiaľ posledný člen Kambodža. Podľa *The Official Website of the Association of Southeast Asian Nations*.

⁸⁹ LƯU Văn Lợi, *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*, s. 373.

podpis parížskych dohôd z roku 1973.⁹⁰ Vzťah Kambodža – Vietnam je podobný ako vzťah Vietnam – Čína.⁹¹ No v 70. rokoch podpora pre Červených Kmérov začala prúdiť z ČLR a Kambodža sa zrazu ocitla v mocenskej hre Moskva - Hanoj - Peking.

Vzťah Červených Khmérov a ČLR sa vyznačoval úzkou spoluprácou. Čína sa snažila v 70. rokoch posilniť svoju pozíciu v oblasti juhovýchodnej Ázie a zároveň oslabiť vplyv Sovietskeho zväzu, pričom podpore Sovietskeho zväzu Vietnamu nebola Čína schopná odporovať. Príznačné je, že po prevrate v Kambodži v roku 1975, v ktorom sa moci chopili Červení Kméri, Mao Zedong okamžite prisľúbil novému režimu v Kambodži pomoc. Pomoc Kambodži pokračovala aj po Mao Zedongovej smrti (9. september 1976) a po padnutí „Gangu štyroch“ (Sirenbang 四人帮)⁹² v roku 1976.⁹³ V nasledujúcom roku v decembri rozhodla čínska vláda o vyslaní poradcov a navýšení pomoci.

Vzťah Červených Kmérov k Vietnamu bol poznačeným napätím od začiatku. Kambodžskí predstavitelia na čele s Pol Potom viackrát otvorene požadovali od Vietnamu územia, ktoré boli v histórii súčasťou kambodžských štátnych uskupení. Vietnamská strana samozrejme na tieto požiadavky nereagovala a nasledovali hraničné potýčky medzi vietnamskou a kambodžskou armádou.⁹⁴ Hraničné problémy nakoniec vyústili do priameho vojenského stretu Vietnamu s Červenými Kmérmi v podobe vietnamskej intervencie v Kambodži. Vstup Vietnamcov na kambodžské územie sa uskutočnil 25. decembra 1978 a hlavné mesto padlo 7. januára nasledujúceho roku. Nasledovne bola 11. januára 1979 vyhlásená Kambodžská ľudová republika, ktorú uznali len niektoré štáty sveta.⁹⁵ Červení Kméri boli de facto porazení a zatlačení na kraj západnej Kambodže.⁹⁶

Kambodžská kríza sa silno premietla do čínsko-vietnamských vzťahov. Čína kritizovala Vietnam za jeho ambície mocensky ovládať dianie v Indočíne a za hegemonizmus v regióne. Tým, že Čína kritizovala Vietnam podporovala genocídny režim Červených

---

⁹⁰ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 239.

⁹¹ Vietnam v minulosti posielal do Číny tribút a bol jej podriadený. Kambodža posielala tribút na vietnamský dvor bola pod jeho sférou vplyvu.

⁹² „Gang štyroch“ pozostávala z Mao Zedongovej manželky Jiang Qing (江青) a z jej blízkych spolupracovníkov Yao Wenyuan (姚文元), Zhang Chunqiao (张春桥) a Wang Hongwen (王洪文). Na príkaz vtedajšieho premiéra Hua Guofenga (华国锋) boli 6. októbra 1976, čím sa podľa čínskej odbornej literatúry skončila „kultúrna revolúcia.“ BAKEŠOVÁ, Ivana, *Čína ve XX. století : díl 2*, s. 110-111.

⁹³ Zatknutie členov „Gangu štyroch“ môže byť považované za koniec Kultúrnej revolúcie. FAIRBANK, John K.; TWITCHET, Denis (ed.), *The Cambridge History of China : Volume 15 The People's Republic, Part 2 : Revolutions within Chinese Revolution 1966-1982*, s. 370.

⁹⁴ Okrem vojenských akcií proti Vietnamu prebiehala v Kambodži genocída, v ktorej podľa odhadov zomrelo viac ako 1,7 milióna ľudí. Podľa *Holocaust Museum Houston*.

⁹⁵ NOŽINA, Miroslav, *Dějiny Kambodže*, s. 333.

⁹⁶ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 241

Kmérov aj po jeho porážke. Neskôr sa spor o Kambodžu stal zámenkou k napadnutiu Vietnamu zo strany Číny.⁹⁷

4.1.3 Čínsky exodus z Vietnamu

Ďalšou citlivou otázkou v čínsko-vietnamských vzťahoch v druhej polovici 70. rokov bolo postavenie čínskeho etnika vo Vietname. Čínska diaspora vo Vietname bola veľká približne o počte 1,5 milióna. Čínska menšina vo Vietname sa podieľala vo veľkej miere na zahraničnom obchode a ovládala 90% zahraničného neeurópskeho obchodu v krajine.⁹⁸ Postavenie čínskej menšiny sa odlišovalo podľa toho, či sa jednalo o Číňanov zo severnej alebo južnej časti Vietnamu. Na severe žili Číňania väčšinou v rybárskych osadách a ich podiel na vietnamskom hospodárstve bol zanedbateľný. V Ho Či Minovom meste (bývalý Saigon) bola a dodnes je jedna z najväčších čínskych štvrtí v Ázii – Chợ Lớn (Di'an 堤岸).⁹⁹ Práve Číňania na juhu Vietnamu ovládali väčšinu zahraničného obchodu Vietnamu, čiže sa nejednalo o zanedbateľnú menšinu, ktorú mohla vietnamská vláda ignorovať.

Po vyhlásení VSR sa na 4. kongrese strany v roku 1976 rozhodlo o postupe pri budovaní socializmu na juhu krajiny a predmetom diskusie bola aj otázka etnických Číňanov. Etnickí Číňania na juhu boli pomerne bohatí a súkromné vlastníctvo bolo v rozpore so „socialistickým budovaním krajiny.“ Problémy medzi vedením VSR a etnickými Číňanmi začali narastať v roku 1978, kedy vietnamská vláda pristúpila k právnym krokom, ktoré menili ich vtedajší status, súkromné podnikanie bolo zrušené a čínski obchodníci sa mali zaregistrovať na výrobnjej práci. Toto nariadenie viedlo k rozhodnutiu, kedy sa vietnamská vláda rozhodla ku skonfiškovaniu 50 tisíc čínskych firiem a násilnému presídleniu 320 tisícov Číňanov na vidiek.¹⁰⁰ Za týchto okolností začalo dochádzať k odchodu čínskeho etnika z Vietnamu. Zo severného Vietnamu začali utekať Číňania priamo späť do Číny, pričom neboli neobvyklé ani útoky na nich zo strany Vietnamcov.¹⁰¹ Čína, ktorá sa ostro ohradila proti tomuto osočila Hanoj zo spôsobeného zbehnutia utečencov.¹⁰² Následovne do prístavov Hải Phòng a Ho Či Minovo mesto boli vyslané lode z ČĽR, aby zobrali čínskych imigrantov z

---

⁹⁷ FAIRBANK, John K.; Twitchet, Denis (ed.), *The Cambridge history of China : Volume 15 The People's Republic, Part 2: Revolutions within Chinese Revolution 1966-1982*, s. 444.

⁹⁸ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 197.

⁹⁹ Potomkovia čínskych prisťahovalcov z oblasti Guangdong (广东) z 18. až 20. storočia.

¹⁰⁰ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 244, podľa Gilks, 1992.

¹⁰¹ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 654.

¹⁰² HARDING, Harry, *China's foreign relations in the 1980s*, s. 122.

Vietnamu. Situácia sa vyhrotila do takej miery, že ČĽR uzavrela svoje konzuláty vo Vietname v priebehu júna a 12. júla zatvorila hranice. V súvislosti s týmto zhoršením situácie sa ČĽR rozhodla ukončiť svoju materiálnu pomoc Vietnamu.

4.1.4 Územné spory

Posledným faktorom komplikujúcim čínsko-vietnamské vzťahy v druhej polovici 70. rokov boli sporné územia. Konkrétne sa jednalo o výsostné vody v Tonkinskom zálive, spor o súostrovia v Juhočínskom mori (Spratlyove ostrovy čín. Nansha qundao 南沙群岛, viet. Quần đảo Trường Sa; a Paracelské ostrovy čín. Xisha qundao 西沙群岛, viet. Quần đảo Hoàng Sa)¹⁰³ a spory o pozemnú hranicu (v oblasti vietnamskej provincie Lạng Sơn a čínskej Zhuangskej AO Guangxi). Problém nedoriešených hraníc sa začal objavovať až v 70. rokoch a obe strany ho akceptovali od odchodu Francúzov z Indočíny v roku 1954.

Čínska ľudová republika považovala obe súostrovia za svoje územie ešte v roku 1950, kedy vydala prehlásenie, v ktorom deklarovala svoju jurisdikciu nad Juhočínskym morom.¹⁰⁴ Paracelské a Spratlyove ostrovy sú problémom bilaterálnym a multilaterálnym. Pokiaľ sa jedná o Paracelské ostrovy, je to spor o jurisdikciu medzi ČĽR a Vietnamom. Na druhej strane si na Spratlyove ostrovy robia nárok okrem Vietnamu a ČĽR ďalšie štáty juhovýchodnej Ázie a to – Brunej, Indonézia, Malajzia a Filipíny. Problém dvoch spomínaných súostroví bol prejednávaný aj na konferencii v San Franciscu 1951,¹⁰⁵ no nebol prizvaný zástupca ani z ČĽR a ani z VDR. Naopak boli zúčastnení zástupcovia Čínskej republiky a Republiky Vietnam. Prehlásenie z tejto konferencie hovorí, že ostrovy sú súčasťou Čínskej republiky, napriek tomu, že ešte pred druhou svetovou vojnou boli súostrovia súčasťou Francúzskej Indočíny. Obe krajiny od roku 1954 vydali niekoľko prehlásení, v ktorých je zmienený ich nárok na spomínané ostrovy. K menšej zrážke o ostrovy došlo ešte 19. januára v roku 1974 (bitka o Paracelské ostrovy, čín. Zhongyue Xisha haizhan 中越西沙海战; viet. Hải chiến Hoàng Sa), kedy sa odohrali vojenské strety medzi Republikou Vietnam a ČĽR. Jednalo sa o stret v Spratlyových ostrovoch. Po sérii incidentov

---

¹⁰³ Odhaduje sa, že Spratlyove a Paracelské ostrovy majú pod sebou ložiská ropy v objeme 105 miliónov barelov a celé Juhočínske more približne 213 miliónov barelov ropy. Podľa - *Global Security*.

¹⁰⁴ CHEMILLIER-GENDREAU, Monique, *Sovereignty over the Paracel and Spratly islands*.

¹⁰⁵ Konferencia v San Franciscu v roku 1951, zúčastnilo sa jej 48 štátov. Výsledkom bola mierová zmluva s Japonskom. Taiwan Documents Project

boli armádne zložky Republiky Vietnam porazené čínskou flotilou. Od apríla 1975 bola časť Spratlyových ostrovov pod správou VDR a neskôr VSR.¹⁰⁶

Hraničné spory sú odlišným spôsobom interpretované na vietnamskej i čínskej strane. Vietnamské publikácie problém bagatelizujú a informujú len o základných aspektoch celej záležitosti. Jedna z posledných kníh o zahraničnej politike Vietnamu v druhej polovici 20. storočia, *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000* (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000), venuje tomuto problému minimálny priestor a informácie sú ideologicky podfarbené posledným vývojom, kedy sa styky s Čínou dostali do normálu.¹⁰⁷ Čínska literatúra v tomto prípade nevenuje problému žiadny priestor, pretože z čínskeho pohľadu veci je jasné, že územie sporné nie je. Čínska tlač vydáva množstvo článkov, v ktorých sa jasne presadzuje čínsky nárok na dané územia.¹⁰⁸

4.1.5 „Trestná“ vojna

Ešte na konci roku 1978 v decembri nastala normalizácia vzťahov medzi Spojenými štátmi a ČĽR. Americká administratíva bola informovaná o pripravovanom vojenskom postupe voči VSR a v tichosti podporovala ČĽR. Čínsky „obranný útok“¹⁰⁹ zo 17. februára 1979¹¹⁰ bol vyvrcholením pnutia medzi oboma štátmi z predchádzajúceho obdobia a mal byť i potrestaním Vietnamu za jeho akcie v Kambodži. Prípravy začali ešte v roku 1978, no rozhodnutie padlo až 9. februára 1979 po príchode Deng Xiaopinga zo Spojených štátov a Japonska, kde sa snažil získať podporu pre plánovaný útok.¹¹¹ Čína vo svojich vyhláseniach zo začiatku roka 1979 avizovala, že sa chystá dať Vietnamu lekciu za kambodžskú vojnu a za represie voči etnickým Číňanom vo Vietname.¹¹² Tak sa aj stalo a podľa čínskych prameňov sa jednalo o malú defenzívnu operáciu,¹¹³ čo samozrejme nie je pravda, pretože sa jednalo o potrestanie Vietnamu za jeho politiku.¹¹⁴ Ďalší z údajných dôvodov trestnej vojny voči

¹⁰⁶ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 182.

¹⁰⁷ NGUYỄN Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000), s. 311-312.

¹⁰⁸ Zhongyue 1988 nian Nansha qundao 3.14 haizhan jiemu, (Čínsko-vietnamská námorná bitka v roku 1988 zo dňa 14. marca odtajnená).

¹⁰⁹ JENKS, Harlan W., *China's "Punitive" War on Vietnam : A Military Assesment*, s. 815.

¹¹⁰ Pre konflikt medzi ČĽR a VSR z roku 1979 sa používa aj pomenovanie Tretia indočínska vojna.

¹¹¹ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 245.

¹¹² HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 245.

¹¹³ O'DOWN, Edward C., *Chinese Military Strategy in The Third Indochina War : The last Maoist war*, s. 45. podľa "Dui Zue Ziwei Huanji Zuozhan" ("Counterattack against Vietnam in Self-Defense"), in *Zhongguo Baike Quanshu : Junshi (The Chinese Encyclopedia: Vol.1)*(Beijing: Chinese Encyclopedia Publishing Company, 1989) pp. 222-3.

¹¹⁴ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 665.

Vietnamu boli aj sporné územia v Juhočínskom mori. Tento problém, ktorý ČĽR označuje ako jeden z dôvodov neskoršieho ochladenia vzťahov a napadnutia, môžeme klasifikovať skôr ako zámienku, nakoľko ostatné problémy a spory medzi ČĽR a VSR boli väčšie.

Vojenské stretы trvali od 17. februára 1979 do 16. marca 1979. Hoci Čína avizovala, že udelí Vietnamu príručku za svoje akcie v Kambodži,¹¹⁵ na mieste je otázka, kto dal lekcii komu. Čínske vojská neboli v boji od konca občianskej vojny (odhliadnuc od konfliktu v Kórei (1950-1953) a Kultúrnej revolúcie (1966-1976)), a tak nemohli čeliť vojskám Vietnamu, ktoré boli vo vojnovom stave od konca druhej svetovej vojny. Straty na oboch stranách neboli veľké (približne 62 tisíc mŕtvych čínskych vojakov, 45 tisíc vietnamských vojakov),¹¹⁶ pričom ČĽR aj VSR avizovali víťazstvá. Ironické pritom je, že Čína sa snažila ukázať pred svetom modernizáciu svojej armády (ČĽOA), ale v skutočnosti ju vyšla táto vojenská operácia finančne pridraho.¹¹⁷

Názory na to, kto v tomto konflikte zvíťazil, sa rôznia. Incident bol iba vyvrcholením pnutia, ktoré vyplávalo na povrch v druhej polovici 70. rokov a nastalo po ňom totálne prerušenie kontaktov medzi ČĽR a VSR. Z konfliktu skôr vyšiel ako víťaz Vietnam, ktorý posilnil spoluprácu so Sovietskym zväzom. ČĽR v tomto strete viac stratila ako získala, konkrétne to poznačilo jej vzťahy so štátmi zoskupenia ASEAN a Indiou (prestali Číne dôverovať tak ako predtým a stávali sa obozretnejšími – hlavne spoločenstvo ASEAN, ktoré spolupracovalo s Čínou, pretože sa obávalo vietnamského expanzionizmu).¹¹⁸ Trestná vojna bola z čínskej strany jednoznačná chyba, pretože Čína podcenila vojenskú silu Vietnamu. ČĽR sa nepodarilo donútiť VSR k stiahnutiu vojsk z Kambodže, čo sa udialo až v roku 1989.¹¹⁹

4.2 V znamení nedorozumenia (80. roky)

Vzťahy Číny a Vietnamu sa po „trestnej vojne“ opäť dostali na minimálnu úroveň. Ich zblížovanie bolo podmienené hlavne čínskymi nárokmi voči Vietnamu. V tejto podkapitole budú rozobraté spory, ktoré zabraňovali opätovnému zblíženiu (kambodžský problém) a následnej ceste k normalizácii.

---

¹¹⁵ JENKS, Harlan W., *China's "Punitive" War on Vietnam : A Military Assesment*, s. 802.

¹¹⁶ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 246. podľa Hemen, 1983.

¹¹⁷ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 665.

¹¹⁸ JENKS, Harlan W., *China's "Punitive" War on Vietnam : A Military Assesment*, s. 815.

¹¹⁹ O'DOWN, Edward C., *Chinese Military Stratedy in The Third Indochina War : The Last Maoist war*, s. 72.

Čínska politika voči Vietnamu bola od roku 1979 založená na riešení situácie v Kambodži, cez ktorú chcela vyvíjať nepriamo tlak aj na Sovietsky zväz. Pre Čínu bolo riešenie vietnamskej prítomnosti jednou z jej priorít v zahraničnej politike v 80. rokoch, nakoľko celý svet odsúdil vietnamskú inváziu a okupáciu v Kambodži (1978-1989).

Čínska zahraničná politika sa od smrti Mao Zedonga zmenila, sú za tým spoločenské zmeny po rokoch 1976 a 1978. Následne sa v Číne presadilo reformné hnutie na čele s Deng Xiaopingom, ktoré malo za cieľ viac Čínu otvoriť svetu.¹²⁰ Zahraničná politika v ére po Maovej smrti sa odlišovala okrem iného v tom, že do roku 1976 bol jej hlavný motív nevyhnutnosť vojny. Reformné hnutie v 80. rokoch upustilo od lenino-stalinistickej doktríny nevyhnutnosti vojny a vláda na čele s Deng Xiaopingom sa chcela viac podieľať na rozvoji svetového mieru.¹²¹ Toto bol možno aj jeden z dôvodov, prečo Čína nepodnikla ďalšie trestné výpravy proti Vietnamu, aj keď avizovala, že v nich bude pokračovať.¹²² Čína sa však v 80. rokoch dostala do situácie, kedy je susedia patrili do sféry vplyvu Sovietskeho zväzu a cítila sa tak ohrozená. Aj keď bol v tom čase Vietnam spojenec Moskvy, Čína to tolerovala viac ako keby na jej južných hraniach vyrastalo nové nezávislé regionálne centrum moci.¹²³

Vietnam sa hneď po konflikte s Čínou snažil urovnať vzájomné vzťahy. Prvé kolo rokovaní vietnamských a čínskych delegácií sa uskutočnilo v Hanoji 18. apríla 1979, vietnamský delegát predniesol tri návrhy na zlepšenie vzťahov medzi oboma krajinami. Stálo v nich 1) posilniť mier a stabilitu v hraničných oblastiach (medzi ČĽR a VSR), zároveň z nich stiahnuť vojenské zložky (vietnamské i čínske), 2) obnoviť normálne vzťahy na základe princípov mierového spolužitia (vzájomný rešpekt teritoriálnej integrity a suverenity, vzájomné nenapádanie, vzájomné nezasahovanie v cudzích záležitostiach, rovnosť a spoločný benefit a mierové spolunažívanie) a 3) ustanoviť hranicu a teritoriálne otázky na základe historicky určenej hranice (ešte z čias francúzskej nadvlády v Indočíne) so súhlasom oboch ÚV komunistických strán.¹²⁴ Rokovania medzi ČĽR a VSR pokračovali až do marca 1980. Konsenzus sa nepodarilo dosiahnuť a ďalšie rokovania nasledovali až v roku 1989. Navyše v 80. rokoch sa na Spratlyových ostrovoch odohrala námorná bitka medzi loďstvom ČĽR a VSR dňa 14. marca 1988 (Bitka na južnom útese Johnson, čín. Chiguajiao Haizhan 赤瓜礁

---

¹²⁰ FAIRBANK, John K., *Dějiny Číny*, s. 449.

¹²¹ KIM, Samuel S., *Thinking Globally in Post-Mao China*, s.194.

¹²² JANKOVEC, Miloslav, *Politika Čínské lidové republiky vůči socialistickým zemím jihovýchodní Asie : Výzkumná práce č.9*, s.124.

¹²³ HARDING, Harry, *China's foreign relations in the 1980s*, s. 123.

¹²⁴ LUŮ Vãn Lợi, *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*, s. 431-432.

海战; viet. Hải chiến Trường Sa).¹²⁵ Výsledok tejto bitky znamenal pre Číňanov obsadenie šiestich ostrovov.

Jednanie ďalej komplikoval fakt, že Čína neustále trvala na riešení situácie v Kambodži. Vietnamská prítomnosť v Kambodži bola podporovaná Sovietskym zväzom a Čína chcela oslabiť jeho vplyv v juhovýchodnej Ázii a zároveň obmedziť takzvaný „vietnamský hegemonizmus.“ Na docielenie svojich prostriedkov voči Vietnamu Čína podporovala kambodžský odboj a tlak medzinárodného spoločenstva ASEAN (podpora kambodžských exilových hnutí a podpora Thajska pri probléme s utečencami).

Kambodžský problém (vietnamská invázia), ktorý nastal v roku 1978, bol Čínou považovaný za akútny a jeho riešenie bolo zosúladňované a koordinované spolu so Spojenými štátmi. Čína naďalej podporovala Červených Kmérov, ktorí boli zatlačení na kambodžsko-thajské hranice. Zároveň podporovala i odbojové kambodžské hnutie, ktoré bolo proti vláde podporované Vietnamcami. Číne sa spoločne s USA podarilo dosiahnuť, aby zástupcovia kambodžského odboja mali svojho zástupcu v OSN, hoci USA podporovali Červených Kmérov nepriamo.¹²⁶ Čína sa neskôr snažila vyvíjať tlak na Vietnam aj prostredníctvom Sovietskeho zväzu, s ktorým postupne zlepšovala vzťahy. Čína chcela v 80. rokoch od Sovietskeho zväzu doriešenie troch problémov, medzi ktorými bola aj podpora pre Vietnam (zvyšné dva problémy predstavovali budovanie sovietskych základní na hraniciach s Čínou a stiahnutie vojsk z Afganistanu).¹²⁷

Mierové riešenie v Kambodži bolo načrtnuté na konferencií OSN v roku 1980. Hoci sa Čína zasadzovala za vyriešenie situácie v Kambodži, jej pravdivý postoj vyjadruje citát Deng Xiaopinga: „Čína potrebuje, aby Vietnamci zostali v Kambodži čo najdlhšie, pretože čím viac tam budú, tým viac sa vyčerpajú.“¹²⁸ Číňania počítali s tým, že podpora, ktorú dostáva Vietnam od ZSSR, sa bude predražovať a Sovietsi budú prehodnocovať svoj postoj k tejto akcii. Zároveň kambodžský odboj na thajsko-kambodžských hraniciach, ktorý podporovala Čína v roku 1982, odhadovala odpor proti VSR na ďalších päť rokov, čo boli predpovede z Pekingu a ukázali sa viac menej presné.¹²⁹

---

¹²⁵ Zhongyue 1988 nian Nansha qundao 3.14 haizhan jiemí, (Čínsko-vietnamská námorná bitka v roku 1988 zo dňa 14. marca odtajnená).

¹²⁶ Zo strany USA im bola poskytovaná materiálna pomoc pre Červených Kmérov, no napríklad pri zasadaniach OSN ostentatívne americkí diplomati odchádzali pri prejavocho zástupcov Červených Khmérov.

¹²⁷ SPENCE, Jonathan D., *The Search for Modern China*, s. 717.

¹²⁸ NOŽINA, Miroslav, *Dějiny Kambodže*, s. 256.

¹²⁹ NOŽINA, Miroslav, *Dějiny Kambodže*, s. 256.

Vojenská prítomnosť v Kambodži sa naozaj začala pre Vietnamcov predražovať. Vietnamská ekonomika bola neefektívna¹³⁰ a vedenie KSV uvažovalo o spustení reforiem, nakoľko bola KSV zahraničím prinútená spraviť opatrenia vo vietnamskom hospodárstve. Ekonomické reformy, ktoré boli zavedené vo Vietname v roku 1986 nazývané *Đổi mới* – (*Obnova*) boli inšpirované vtedajším Sovietskym zväzom (vtedajšou Perestrojkou). Okrem ekonomických reforiem sa mala zmeniť aj zahraničná politika Vietnamu tým, že sa snažil mať dobré vzťahy so všetkými krajinami sveta. Zároveň jedna z hlavných priorít vo vietnamskej diplomacii bola normalizácia vzťahov s Čínou. Pokiaľ chcel Vietnam normalizovať svoje vzťahy s Čínou, musel prehodnotiť svoju prítomnosť v Kambodži. Vietnam chcel reformovať svoje hospodárstvo, no na druhej strane chcel rozvíjať vzťahy s inými krajinami sveta (vtedajší nesocialistický blok). Tým, že Čína neustále tlačila na Vietnam, aby stiahol svoje vojská z Kambodže, mohla byť aj snaha o obnovenie svojho vplyvu vo Vietname. ČĽR materiálne a personálne pomáhala Vietnamu v jeho vojnách a očakávala za to podriadenie sa do čínskej sféry vplyvu. Vietnam ako aj mnoho ďalších krajín v Ázii malo historické dôvody pre obavy zo strany ČĽR. Kultúrna nadradenosť cisárskej Číny udržiavala podozrenie, že ČĽR chce obnoviť vynovenú a menej pasívnu formu starého tributárneho systému.¹³¹

Rozhodovanie o stiahnutí vojsk z Kambodže prebiehalo v rokoch 1985 až 1989, kedy Vietnam pokračoval v diplomacii na dve rôzne strany - na jednej strane prisľúbil stiahnutie svojich vojsk, no na druhej strane mal v zálohe možnosť ďalšej okupácie, ak by bola bezpečnosť vyžadovaná.¹³² Stiahnutie vietnamských vojsk z Kambodže bolo na medzinárodnej politickej scéne ohlásené v roku 1988 a 26. septembra 1989 bolo oficiálne oznámené, že sa stiahnu všetky vojská.¹³³

26. júna 1987 poslal vietnamský premiér Phạm Văn Đồng správu Deng Xiaopingovi s návrhom na prijateľné riešenie problému v Kambodži. Ešte v decembri toho roku prišiel čínskemu ministrovi zahraničných vecí Qian Qichen (钱其琛) návrh zo sovietskej strany na schôdzku predstaviteľov Číny, Vietnamu, ZSSR a Kambodže.¹³⁴ Napriek tomu, že Čína sa pred svetom zasadzovala o riešenie situácie v juhovýchodnej Ázii, ani na jeden z týchto návrhov neodpovedala. Na snahu o stretnutie viceministrov zahraničných vecí odpovedala Čína až v decembri 1988 po tretej žiadosti. Následne sa uskutočnilo stretnutie v januári 1989, ktoré bolo prvé od roku 1979. Vietnamská strana predniesla požiadavku na normalizáciu

---

¹³⁰ Vietnamská ekonomika sa nemohla postaviť na nohy a jej produkcia bola paradoxne nižšia ako vo vojnových časoch.

¹³¹ HARDING, Harry, *China's foreign relations in the 1980s*, s. 126.

¹³² WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 203.

¹³³ HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Mária, *Dějiny Vietnamu*, s. 242.

¹³⁴ LUŮ Văn Lợi, *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*, s. 441.

vzájomných vzťahov, no Čína trvala na riešení situácie v Kambodži a tiež na zastúpení Červených Kmérov v koalícnej vláde Kambodži.

Medzitým Vietnam zmenil svoju politiku a od roku 1989 uplatňoval prednostné riešenie konfliktu v Kambodži. Vietnam chcel stále zároveň uplatňovať svoj vplyv v Kambodži, no musel v záujme zlepšenia hospodárstva zlepšiť svoje vzťahy s Čínou a nekomunistickými štátmi sveta. V apríli 1989 bolo zo strany Vietnamu ohlásené, že stiahne svoje vojská z Kambodže do septembra toho roku, bez ohľadu na to, či bude vyriešený vývoj v Kambodži bez vietnamskej vojenskej prítomnosti. Zároveň v júli 1989 na konferencii v Paríži sa dohodli zainteresované strany na ďalšom vývoji v Kambodži, kde OSN mala zorganizovať voľby na 14. novembra 1991. Čína tak dosiahla svoj cieľ, kedy sa začali sťahovať vietnamské vojská z Kambodže. Peking mohol byť spokojný, nakoľko neupustil od svojej stratégie vo vyvíjaní nátlaku na Vietnam. Pre Čínu bola prítomnosť vietnamských vojsk v 80. rokoch iritujúca, keďže Číňania nevedli dlho prinútiť Vietnam, aby sa stiahol. Hanoi v tomto prípade ukázal Pekingu jeho neschopnosť ochrániť svojho divokého spojenca a musela tak hľadať podporu v združeniach, akým bol ASEAN.¹³⁵

4.3 Smerom k normalizácii

Postupne sa vzťahy medzi ČLR a VSR začali zlepšovať tým, že sa vôbec dohodli na schôdzke a bol naplánovaný tajný summit čelných predstaviteľov oboch krajín na 3. a 4. septembra 1990 v Chengdu (成都, hlavné mesto provincie Sichuan 四川, ČLR). Vedúci čínskej delegácie boli vtedajší premiér Li Peng (李鵬) a generálny tajomník KSC Jiang Zemin (江泽民), vietnamskú stranu zastupovali generálny tajomník KSV Nguyễn Văn Linh, vietnamský premiér Đỗ Mười a Phạm Văn Đồng. Na tejto schôdzke obe krajiny podpísali tajné memorandum dohody o Kambodži a vyriešili, ako prekonať prekážky na ceste k normalizácii (vyriešením statusu Kambodže).¹³⁶ Summit v Chengdu bol prvým vzájomným stretnutím vrcholových predstaviteľov na najvyššej úrovni od roku 1980, preto ho možno považovať za prelomový v postupnej normalizácii vzťahov oboch krajín. V roku 1990 a 1991 sa konali ďalšie návštevy vietnamských predstaviteľov v Číne, ako napríklad návšteva Võ Nguyên Giáp (vietnamský generál a politik, 25. augusta 1911-) septembri 1990.¹³⁷

---

¹³⁵ HARDING, Harry, *China's foreign relations in the 1980s*, s. 130.

¹³⁶ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 208.

¹³⁷ NGUYỄN Đình Bin (ed.), *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945-2000), s. 344.

Summit v Chengdu nebol verejný a bol len predohrou k oficiálnej ceste k normalizácii. V roku 1991 pozvali ústredný tajomník KSČ Jiang Zemin a premiér Li Peng ústredného tajomníka KSV Đỗ Mười a vietnamského premiéra Võ Văn Kiệta na oficiálnu návštevu Pekingu, ktorá začala 5. novembra 1991. Nakoniec na tejto návšteve bolo medzi oboma stranami podpísané spoločné komuniké a niekoľko ďalších dohôd (Dohoda o podpore a garancií investícií, Dohoda o ekonomickej a technologickej spolupráci, Dohoda o vedeckej a technologickej spolupráci, Kultúrna dohoda medzi Vietnamom a Čínou). Toto stretnutie je považované za začiatok normalizácie vzťahov medzi VSR a ČĽR. V spoločnom komuniké boli body, ktoré mali urovnať spoločné spory a naštartovať nové vzájomné vzťahy. Konkrétne sa jednalo o záväzok Vietnamu uznať iba jednu Čínu, s tým že Taiwan sa považuje za jej neoddeliteľnú súčasť. Obe strany sa deklaráciou zriekajú hegemonie v regióne a navrhujú podporu riešenia situácie v Kambodži dohodnutého v Paríži (23. október 1991).¹³⁸ V tento deň zástupcovia devätnástich vlád a troch opozičných kambodžských vlád podpísali Dohodu o všeobecnom politickom urovnaní kambodžského konfliktu.¹³⁹ Zároveň bolo na tomto stretnutí v Pekingu odtajnené stretnutie z Chengdu zo septembra 1990 a spoločný čínsko-vietnamský postup v otázke Kambodži, z čoho boli prekvapení Červení Kméri a aj princ Norodom Sihanuk (31. októbra 1922- ; kráľ Kambodže v rokoch 1941-1955 a 1993-2004), ktorí boli v opozícii proti vietnamskej okupácii Kambodže.

5. Normalizácia vzťahov (1991-1999)

Normalizácia medzi Vietnamom a Čínou znamenala otvorenie novej etapy vzťahov medzi týmito krajinami. Dá sa povedať, že Čína v diplomatickom úsilí voči Vietnamu dosiahla jeden zo svojich cieľov (z druhej polovice 80. rokov). To, že Čína prinútila Vietnam riešiť kambodžský problém a obnovila vzájomné vzťahy, bola tak vietnamská arogancia a nevďačnosť voči Číne bola na čas zastavená.¹⁴⁰ Pomoc zo Sovietskeho zväzu bola minulosťou, čo bolo zapríčinené rozpadom ZSSR a taktiež rozpadom východného bloku a ekonomický imperatív prinútil Vietnam orientovať sa na trhy ako ČĽR a iné krajiny, s ktorými predtým nespoločnicoval. Vietnamskí delegáti v Pekingu akceptovali záujmy Číny (na summite v novembri 1991) byť lídrom „ázijského socialistického zoskupenia“,“¹⁴¹ ktoré

---

¹³⁸ LUU Văn Lợi, *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*, s. 447.

¹³⁹ NOŽINA, Miroslav, *Dějiny Kambodže*, s. 334.

¹⁴⁰ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 209.

¹⁴¹ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 208.

predstavovali už len štyri krajiny (ČĽR, VSR, Laoská ľudovo demokratická republika a Kórejská ľudovo demokratická republika). Obnovenie vzťahov v súlade s čínskymi požiadavkami, ktoré si položila Čína, znovu odhalili historicky nadradenú úlohu Číny voči svojmu južnému susedovi. Potvrdil sa tak vzťah medzi Čínou a Vietnamom, kde jeden je nadriadený a druhý je podriadený. V tomto prípade bola Čína nadriadená, čo malo za následok isté zatrpknutie na strane Hanoja, napriek tomu vietnamský autor Luu Vãn Loi opisuje atmosféru rokovaní ako priateľskú a úprimnú.¹⁴² Obdobie, ktoré predchádzalo oficiálnemu oznámeniu normalizácie (začiatok 70. rokov, kedy sa vzťahy začali ochladzovať až po koniec roka 1991) bolo plné nedôvery, ktoré sa skryto prenieslo aj do ďalšieho obdobia. Vzájomné správanie sa dá skôr označiť ako podriadenie sa zo strany Vietnamu, nakoľko si Čína svojimi požiadavkami vynútila od Vietnamu práve takýto postoj. Vzájomné vzťahy sa dajú charakterizovať ako obdobie pokračujúcej paranoje pod zástavou prímeria.¹⁴³

Rozvoj čínsko-vietnamských vzťahov po roku 1991 bol poznačený niekoľkými hlavnými vývojovými líniami,¹⁴⁴ a to riešením vzájomných hraničných sporov a rozvojom spolupráce v oblastiach obchodu, kultúry a politiky,¹⁴⁵ ktorá na rozdiel od sporných tém veľmi napredovala a prehlbovala sa.

Ďalšou veľkou témou v 90. rokoch bol vietnamský vstup do ASEANu a čínsky postoj k tejto otázke. Vzťahy medzi Čínou a Vietnamom sa prehĺbili aj po finančnej kríze v Ázii v roku 1997, kedy finančná pomoc od USA, Japonska a medzinárodných inštitúcií pomohla Číne vzrásť ako regionálnej mocnosti, čo malo pozitívny dopad na rozvoj čínsko-vietnamských vzťahov v nasledujúcom období.

5.1 Pokusy o riešenie teritoriálnych sporov

Ťahajúce sa spory o hranice a územie sa dajú rozdeliť do štyroch hlavných bodov: 1) určenie demarkačnej línie na súši; 2) určenie demarkačnej línie v Tonkinskom zálive; 3) otázka suverenity nad Spratlyovými ostrovmi a 4) rozdelenie Paracelských ostrovov.¹⁴⁶ Po ohlásení normalizácie vzájomných vzťahov bolo pre obe strany prioritné vyriešiť problémy so spoločnými hranicami na čínsko-vietnamských hraniciach a vymedziť hranice ostrovov v Juhočínskom mori. Rok 1991 znamenal pre obe krajiny zastavenie možných stretov na

---

¹⁴² LUU Vãn Loi, *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*, s. 448.

¹⁴³ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 212.

¹⁴⁴ THAYER, Carlyle A.; AMER Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 74.

¹⁴⁵ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 41,65,73.

¹⁴⁶ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since of the End of the Cold War*, s. 1123-1124.

hraniciach alebo v Juhočínskom mori (bitka v roku 1988). Ako výsledok zlepšenia vzťahov čínska administratíva pripravovala kampane, ktorými chcela rozvinúť pohraničné oblasti s Vietnamom - Zhuangskú autonómnu oblasť Guangxi (Guangxi Zhuangzu zizhiqu 广西壮族自治区) a provinciu Yunnan (云南). Čínska vláda sa rozhodla presunúť niektoré rozhodovacie právomoci na provinciu Yunnan a Zhuangskú AO Guangxi.¹⁴⁷ Zároveň sa od roku 1991 rozvíjal pohraničný obchod, ktorý bol do tej doby ochromený. K tomuto vývoju prispeli hlavne snahy o riešenie vymedzenia hraníc a určenie si sporného územia.

Spor o pozemné hranice, Tonkinský záliv a súostrovia v Juhočínskom mori bol dlhodobým nevyjasneným miestom v čínsko-vietnamských vzťahoch. V dohode o normalizácii podpísali obe krajiny spoločné komuniqué, v ktorom stálo: „*Obe strany sa dohodli na pokračovaní rokovaní, aby prijali nevyhnutné opatrenia na udržanie mieru a pokoja pozdĺž hraníc, čím chcú podporiť obyvateľov pohraničia a zároveň tak obnoviť a rozvíjať tradičné priateľské výmeny tak, aby sa zase čínsko-vietnamské hranice zmenili na hranice mieru a priateľstva. Obe strany podpísali predbežnú dohodu o hraničných záležitostiach. Obe strany sa dohodli na urovnaní pohraničných a iných územných otázok prostredníctvom mierumilovných rokovaní.*“¹⁴⁸ Napriek optimistického tónu prehlásenia však hraničné spory predstavovali naďalej zdroj napätia medzi ČĽR a VSR.

5.1.1 Snahy o vymedzenie pozemných hraníc a Tonkinského zálivu

Hranice medzi severnou časťou Vietnamu a Čínou boli vymedzené ešte v roku 1887. Vietnamci zdôrazňovali, že Francúzi boli relatívne štedrý k qingskému režimu, napriek víťazstvu Francúzov v Lạng Son v roku 1885.¹⁴⁹ Následne na to boli v Tiancinskej dohode (1887) vytýčené hranice medzi vtedajšou Čínou a francúzskymi kolóniami v Indočíne.¹⁵⁰ K sporom dochádzalo od 70. rokov a od roku 1979 sa riešenia sporu nepohli ďalej, pretože obe strany neboli ochotné normalizovať svoje vzájomné vzťahy. Jedným z najspornejších miest na hranici sú práve horské prechody v Lạng Son, ktoré tvoria strategické územie pre obe krajiny (tu sa konala aj záverečná bitka v roku 1979 v čínsko-vietnamskej vojne. Náležite s týmto členením a rozmiestnením hraníc nebola spokojná ČĽR a ani VSR. V 90. rokoch tak

---

¹⁴⁷ Dovtedy boli provincia Yunnan a Zhuangská AO Guangxi pod priamou správou Peking, nakoľko hraničili s Vietnamom a Čína si nemohla dovoliť prenechať väčšie právomoci v rukách provinčných úradníkov.

¹⁴⁸ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 217, podľa Xinhua “China and Vietnam Issue Joint communiqué,” *BBC Summary of World Broad-cast*, November 10, 1991.

¹⁴⁹ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since of the End of the Cold War*, s. 1125.

¹⁵⁰ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 208.

došlo k viacerým schôdzkam medzi vrcholovými predstaviteľmi, ktorí sa snažili dospieť k prijateľným riešeniam.

Čínska aj vietnamská strana mala záujem dospieť k dohode o sporných hraniciach a ešte v roku 1991 v Pekingu podpísali dočasnú dohodu o hraniciach (7. november 1991). V zmluve sa obe strany zaviazali, že pri riešení problémov s hranicami sa bude postupovať pokojne. Zároveň chceli Čína aj Vietnam povzbudiť obyvateľov hraničných území k vzájomnému obchodu, ktorý utrpel hlavne v 80. rokoch.

K riešeniu otázky sporných území došlo v roku 1992, kedy čínsky premiér Li Peng navštívil Vietnam. Návšteva prebehla v dňoch 30. novembra – 4. decembra 1992, pričom sa jednalo o prvú návštevu čínskeho premiéra vo Vietname od roku 1972.¹⁵¹ Po menej ako roku bola medzi oboma stranami podpísaná dohoda o riešení pohraničných problémov, udialo sa tak 19. októbra 1993.

Pozemná hranica medzi VSR a ČĽR je z väčšiny tvorená kopcami, ktoré nie sú strmé a sú dôležité skôr zo strategického charakteru ako z ekonomického. Schôdzky medzi vietnamskými a čínskymi predstaviteľmi pokračovali aj v rokoch 1994-1998. Z týchto vzájomných rokovaní sa však na verejnosť nedostávali detaily možného napredovania rokovaní. Peking aj Hanoj však jednostranne deklarovali, že rokovania, ktoré prebehli napredujú. Jedným z možných prelomov bolo stretnutie z októbra 1995, kedy sa obe strany dohodli na spoločnom vyhlásení, ktoré malo viesť k spoločnému podpisu o hraničnej dohode. Počas 90. rokov však ku konkrétnej dohode nedošlo. Čína aj Vietnam sa zaviazali, že problém vymedzenie spoločnej hranice bude vyriešený do roku 2000.

Hoci dohody z roku 1991 aspoň čiastočne riešili problém čínsko-vietnamských hraníc, stále ostalo niekoľko hlavných pohraničných prechodov zatvorených, vrátane železničného priechodu Lào Cai, ktorý bol opäť otvorený vo februári 1996.¹⁵² Obe strany však pomerne ťažko nachádzali konsenzus v tejto otázke. Dôvod prečo bol tento hraničný prechod otvorený až v roku 1996, a nie skôr bol problém vytýčenia hraníc medzi vietnamskou provinciou Lạng Son (rozloha provincie je 8305 km²) a Zhuangskou AO Guangxi (rozloha 236,700 km²). Spor okolo vytýčenia hraníc v tejto oblasti sa týkal 300 metrov posunutia hranice do vietnamského územia. Problém vyriešený však nebol. Vietnamská administratíva pristúpila na čínske návrhy a to, že Čína bude ovládať toto územie. Cez sporné územie prechádzala železničná linka, no ovládala ju čínska strana. Číňania sa podieľali na jej obnove a znovu otvoreníu. Vietnam v tejto otázke ustúpil Číne a to hlavne preto, lebo Vietnam chcel posilniť ekonomické vzťahy

---

¹⁵¹ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 52.

¹⁵² THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 110.

medzi týmto regiónom a Čínou. Tieto postoje vo Vietname nie sú verejne známe.¹⁵³ Na druhej strane došlo k otvoreniu 25 hraničných priechodov.

Dôvodom vyriešenia hraničných problémov a otvorenia priechodov bol pohraničný obchod medzi oboma krajinami, hoci predstavoval v celovietnamskom hraničnom obchode v roku pomerne malú časť a to iba 4,53%.¹⁵⁴ Pohraničný obchod na oboch stranách bol spočiatku problematický, pretože obe strany nemohli mať pod kontrolou celú hranicu¹⁵⁵ no predstavoval dôležitú časť obchodu s Číňanmi, ktorí ho podporovali. Riešenie pohraničných problémov oboch krajín v 90. rokoch bolo skôr zakrývanie spoločného problému a oddaľovanie jeho riešenia. Hoci prístup oboch krajín sa môže zdať pozitívny (obnovenie vlakových spojov v Lạng Sơn a Lào Cai, zvýšenie pohraničného obchodu) nedochádzalo ku konkrétnym dohodám, ktoré by konečne vytyčovali hranice medzi nimi. Vietnam nevyhlásil formálne nárok na územia, ktoré zabrala Čína (ako napríklad v provincii Lạng Sơn), no obe krajiny vedeli, že v prípade rastúceho napätia môže dôjsť k prípadným sporom.

V roku 1998 Vietnam posilnil pohraničné kontroly a vojenské možnosti. Táto situácia mohla byť spôsobená čínskym ovládaním hraníc bez vzájomnej dohody. Vietnamské úrady sprísnilo hlavne kontrolu víz a svojou zvýšenou vojenskou prítomnosťou sa snažili lepšie monitorovať situáciu v pohraničí. Čínska strana na tieto kroky Vietnamu reagovala podráždena a obvinila ho zo zhorenia čínsko-vietnamských vzťahov.¹⁵⁶

Vymedzenie teritoriálnych vôd v Tonkinskom zálive predstavovalo otázku, v ktorej obe strany nachádzali porozumenie veľmi obtiažne. Rozhovory na expertnej úrovni začali na začiatku 90. rokov v októbri 1992. Na prvých schôdkach sa malo navrhnúť s rozčlenením Tonkinského zálivu. Ďalšie rokovanie prebehlo rok na to, ale už na úrovni oboch vlád v auguste 1993. Tieto rokovania priniesli aspoň čiastočné riešenie a ešte v tom istom roku (1993) bola podpísaná dohoda o riešení sporov v Tonkinskom zálive. Riešenie bolo navrhnuté v roku 1994 v Hanoji a v roku 1998 v Pekingu, ďalšie jednania mali prebiehať v roku 1998 opäť v Hanoji. Kvôli riešeniu vymedzenia Tonkinského zálivu bola vytvorená expertná skupina zložená z vietnamských a čínskych odborníkov, ktorá pracovala v rokoch 1994-1998. Daná expertná skupina mala v popise práce aj riešenie sporu o Juhočínske more v takzvanom „spore o more“.¹⁵⁷ Expertná skupina sa zišla v novembri 1995, júli 1996, máji 1997 a v júli

---

¹⁵³ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 110.

¹⁵⁴ WOMACK, Brantly, *Sino-vietnamese Border Trade : The Edge of Normalization*, s. 508.

¹⁵⁵ China, Vietnam find love.

¹⁵⁶ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since of the End of the Cold War*, s. 1127

¹⁵⁷ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s.108.

1998. Napriek obojstrannej snahe o vyriešenie problému nebol dosiahnutý prijateľný výsledok. Bolo však stanovené, že problém by sa mal vyriešiť do roku 2000.

Oba problémy (spoločných hraníc na súši a rozčlenenia Tonkinského zálivu) sa preniesli do ďalšieho obdobia. Aj keď rokovania, ktoré prebehli v 90. rokoch ukázali, že obe strany majú záujem o urovnanie týchto otázok, nebolo však dosiahnuté ich úplne vyriešenie. Dohody z 90. rokov môžeme považovať za viac formálne, ako by v skutočnosti mohli byť. Vietnam aj Čína však verili, že v ďalšom období sa im podarí vyriešiť tento vlečúci sa problém.

5.1.2 Sféry vplyvu v Juhočínskom mori v 90. rokoch

Ďalším výrazným sporom, ktorý sa stal hlavným v 90. rokoch medzi Vietnamom a Čínou je otázka Juhočínskeho mora. Spor, ktorý sa tiahne de facto celú druhú polovicu 20. storočia sa nedarilo úspešne uzavrieť. Spratlyove a Paracelské ostrovy sú od predchádzajúcich dvoch hraničných problémov odlišné. Aj keď jedná o neobývateľné ostrovy a plytčinu, je to územie bohaté na ropu a zemný plyn. ČĽR si nárokuje celé Juhočínske more (zobrazené v mapách v prílohách) od svojho založenia v roku 1949 (a historicky sa odvoláva až na čínsky starovek na dynastiu Han; 202 pred Kristom – 220 po Kristovi), hoci Spratlyove ostrovy sú vzdialené od ostrova Hainan (海南) viac ako tisíc kilometrov. Vietnam sa zas snaží odvolávať na svoje koloniálne dedičstvo. Význam týchto súostroví a celého mora vzrástol pre Čínu v 90. rokoch. Hospodársky rast Číny zatriktívnil využitie Juhočínskeho mora pre jej domáce hospodárstvo, ktoré vyžadovalo stále väčšiu spotrebu energetických surovín. Juhočínske more pre Čínu nie je atraktívne len z hľadiska nerastných surovín, ale aj s využitím rybolovu a ovládnutím strategického miesta pre námorné lode hlavne zo Spratlyových ostrovov.¹⁵⁸ Krajiny, ktoré participujú v tomto spore, sa však namiesto spolupráce predhávajú vo vyhlasovaní územnej jurisdikcie nad spornými súostroviami a teritoriálnymi vodami.¹⁵⁹ Ako bolo už spomenuté, spor o Juhočínske more a jeho súostrovia sa netýka výhradne len Číny a Vietnamu, ale aj ďalších krajín. Vietnam a Čína si však robia nárok na celé súostrovia (Paracelské a Spratlyove) pričom ostatné krajiny vznášajú nárok iba na časť Spratlyových ostrovov. Krajiny juhovýchodnej Ázie videli možné riešenie v spoločnom postupe v rámci spoločenstva ASEAN, ale Čína uprednostňovala rokovania bilaterálne pred multilaterálnymi, čím chcela predísť pred internacionalizáciou celého problému. Čína však považuje okupáciu

¹⁵⁸ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 218.

¹⁵⁹ WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*, s. 142.

Spratlyových ostrovov ako pokusy zasahovania do čínskeho teritória a reaguje na to ako na ponížovanie, ktoré páchali na nej európske štáty a Japonsko.¹⁶⁰ Koho nárok je naozaj oprávnený, nie je cieľom tejto práce posúdiť. Či už Vietnam, alebo Čína sa snažia pozerat' na problém z historicky doložených faktov.

Obe krajiny si nárokujú celé súostrovia a problém sa zdá byť prakticky neriešiteľný. Vietnamský žurnalista Lư Văn Lợi vo svojej knihe *The Sino-Vietnamese Difference on the Hoàng Sa and Trường Sa Archipelagos*¹⁶¹ hovorí o nespochybniteľnosti vietnamského nároku, ktorý VSR má, no problém je komplikovanejší a netýka sa len Vietnamu a Číny, ale aj niektorých členov ASEANu (Brunej, Filipíny, Indonézia, Malajzia).¹⁶² Čína sa svojho nároku na sporné územie nevzdávala a vo februári 1992 schválila *Zákon o územiach morí a prilahlých území Čínskej ľudovej republiky* a zároveň vydala *Deklaráciu o Juhočínskom mori*. Tieto právne kroky zo strany ČLR znamenali začlenenie oboch súostroví do čínskeho teritória.¹⁶³ Vietnamský parlament po búrlivej diskusii prijal uznesenie, ktoré bolo voči Číne umiernené.¹⁶⁴ Aj keď by sa čakala ostrejšia reakcia, Vietnam si chcel zachovať korektné vzťahy so svojím severným susedom napriek vlečúcim sa sporom. Všeobecne vo Vietname sú teritoriálne nároky na Juhočínske more brané veľmi citlivo¹⁶⁵ a Vietnam v tejto otázke nebol taký ústupčivý voči Číne ako v prípade pozemných hraníc.

Otázka riešenia Spratlyových a Paracelských ostrovov bola prvý krát prediskutovaná medzi čínskymi a vietnamskými predstaviteľmi až v auguste 1994, stretnutie však zlyhalo, pretože sa nepodarilo nájsť spoločné riešenie. Ešte v tom istom roku pri návšteve čínskeho prezidenta v Hanoji navrhla pracovná skupina, ktorá sa zaoberala riešením sporu o Tonkinský záliv riešenie problémov so súostrovmi v Juhočínskom mori.¹⁶⁶ Spory o dané súostrovia mal urýchliť vstup Vietnamu do zoskupenia ASEAN, nakoľko problém Spratlyových ostrovov sa týkal aj niektorých členov ASEANu. Ďalšie stretnutie pracovnej skupiny, ktorá mala vyriešiť problém Juhočínskeho mora sa uskutočnilo 13. až 15. novembra 1995. Čínska strana na tomto stretnutí predložila návrh, aby riešenie bolo dosiahnuté mierovou cestou a nie vojenskou.¹⁶⁷ Hoci boli predložené návrhy, zainteresované strany sa na riešení nedohodli. Ďalšie neúspešné schôdzky sa uskutočnili v rokoch 1997 a 1998.

---

¹⁶⁰ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 220.

¹⁶¹ Knižka vietnamského autora v angličtine, pravdepodobne napísaná na objednávku vietnamskej vlády.

¹⁶² Začiatkom deväťdesiatych rokov Čína ovládala 9 ostrovov Spratlyovho súostrovia a Vietnam 21.

¹⁶³ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 219.

WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*, s. 144.

¹⁶⁴ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 151.

¹⁶⁵ China and Vietnam agree borders.

¹⁶⁶ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since the End of the Cold War*, s. 1129.

¹⁶⁷ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since the End of the Cold War*, s. 1129.

Pokusy o riešenie teritoriálnych sporov sa môžu označiť za úspešné, napriek tomu, že k reálnemu výsledku a dohode nedošlo. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa jednalo o konštruktívne jednania. Po námornej bitke z roku 1988 museli byť obe strany pripravené na najhoršie, ale nasledovné konfrontácie o usporiadaní Juhočínskeho mora nevedli k eskalácii napätia a otvoreným stretom.¹⁶⁸ Okrem jednaní však Peking chce svoj cieľ dosiahnuť aj taktikou získavania času, v ktorej chce čo najviac modernizovať svoju armádu a obsadiť sporné územia pomocou sily.¹⁶⁹ Na druhej strane s týmto riešením rátajú aj ostatné strany a taktiež sa snažia modernizovať svoje armády, vrátane Vietnamu. Hoci sa mohli zdať šance pre úspech Vietnamu a okolitých štátov nízke, vývoj v nasledujúcich rokoch priniesol skôr *status quo* a nie celé obsadenie Juhočínskeho mora zo strany ČĽR.

5.2 Rozvoj diplomatických stykov a ekonomickej spolupráce

Pri otázke spolupráce medzi VSR a ČĽR je nutné zdôrazniť, v akej pozícii bola Čína voči Vietnamu a Vietnam voči Číne. Čínska zahraničná politika sa transformovala od konca studenej vojny hlavne čo sa týka voči štátom Ázie a zároveň sa snažila v 90. rokoch 20. storočia stať lídrom v Ázii. Cieľ Číny hodnotí jeden z vyslúžilých úradníkov čínskeho ministerstva zahraničných vecí a oponuje: „v Ázii je príliš mnoho štátov a Čína nemôže dominovať.“¹⁷⁰ Na druhej strane Čína sa opakovane pokúšala stať regionálnym lídrom v juhovýchodnej Ázii, kde patrila aj Vietnam. Pre obe krajiny, či už pre Vietnam alebo Čínu bol prelom 90. rokov zmenou paradigmy v ich zahraničnej politike. Čína sa snažila presvedčiť západné krajiny o zmiernení svojej politiky a o procese demokratizácie po roku 1989. Hoci sa ČĽR po Tian'anmenskom masakri (Liusi shijian 六四事件) dostala pod kritiku západného sveta, vzťahy s krajinami ako Vietnam neboli touto udalosťou poznačené. Na druhej strane Vietnam bol nútený po rozpade Sovietskeho zväzu a ekonomického spoločenstva RVHP zmeniť svoju rétoriku a hľadať nové spojenectvá. Čína aj Vietnam sa snažili viac svoje režimy otvoriť viac svetu. Obe krajiny do istej miery sprístupnili a liberalizovali svoje trhy. Týmto zmenám sa nádejali hlavne USA a krajiny západnej Európy, že ekonomická liberalizácia v ázijských štátoch bude zárukou postupnej zmeny politického systému,¹⁷¹ čo sa v ani jednom prípade nestalo a krajiny išli vlastnou cestou formovania socializmu.

---

¹⁶⁸ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 225.

¹⁶⁹ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 220.

¹⁷⁰ SUTTER, G. Robert, *Chinese Foreign Relations : Power and Policy since the Cold War*, s.14.

¹⁷¹ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 44.

Čína, ktorá vydobytím svojich požiadaviek na konci 90. rokov prinútila Vietnam pristúpiť na jej podmienky, sa nebránila novej spolupráci, čoho výsledkom bolo ohlásenie normalizácie v roku 1991. Od tohto momentu sa predstavitelia oboch krajín zaviazali ku každoročným oficiálnym návštevám, ktoré využívali ako demonštráciu nadštandardných vzťahov. Dokonca ohlásenie normalizácie ČĽR a VSR bolo čínskou tlačou ohodnotené ako ôsma najdôležitejšia udalosť roku 1991.¹⁷²

Po ohlásení opätovného nadviazania kontaktov chceli Čína i Vietnam vzájomne rozvinúť predovšetkým ekonomickú spoluprácu. Vietnam sa chcel inšpirovať ekonomickými reformami podobnými v Číne. Reformy, ktoré boli v Číne, sa vo Vietname nedajú naplno uplatniť, nakoľko čínsky trh je omnoho väčší a sebestačnejší ako vietnamský. Vietnam je oveľa chudobnejšou krajinou ako Čína (výška HDP v roku 1995 v Číne bola vyššia ako 532 USD a vo Vietname niečo cez 64 USD).¹⁷³ Rovnako tak ďalšie ukazovatele hovoria v prospech čínskej ekonomiky (rast domáceho hospodárstva dosahoval v roku 1995 v Číne 10,5% z HDP,¹⁷⁴ zatiaľ čo vo Vietname v tom istom roku to bolo 9,5%.¹⁷⁵ Vietnam nemá tak rozvinuté hospodárstvo, nemá tak obrovský vnútorný trh ako Čína. Pred reformami bol Vietnam izolovaný od kapitalistických krajín, vo Vietname neboli obchodníci (väčšinu zahraničného obchodu ovládali cudzinci), obchod bol zaistovaný čínskou a indickou diasporou.¹⁷⁶ Výsledky hospodárskej spolupráce ocenil aj vietnamský prezident Lê Đúc Anh (vietnamský prezident v rokoch 1992-1997), ktorý navštívil v 1993 roku Čínu (prvá návšteva vietnamského prezidenta od roku 1955) a spoločne s čínskym prezidentom Jiang Zeminom konštatovali, že obchod sa medzi oboma krajinami od normalizácie rapídne zvýšil.¹⁷⁷

V 90. rokoch Vietnamu hospodársky pomohol hlavne obchod s Čínou, nakoľko Čína sa stávala jedným z najväčších svetových trhov. V severnom Vietname sa začiatkom 90. rokov transformoval priemysel a dodával do Číny nespracované prírodné suroviny, čo bola v tej dobe predovšetkým ropa. Rozvinutie obchodu s Čínou však prinieslo Vietnamu aj niekoľko problémov. Príchod čínskeho tovaru začal ničiť domácich výrobcov, a preto sa Vietnamci snažili ochrániť svojich výrobcov, čo viedlo k pokusu zakázať dovoz vybraných tovarov.¹⁷⁸ Následok zákazu dovozu z Číny bolo vytvorenie zoznamu produktov, ktoré čínski exportéri nemohli do Vietnamu dovážať (zoznam bol pomerne dlhý a boli v ňom veci ako

---

¹⁷² WOMACK, Brantly, *China and Vietnam The Politics of Asymmetry*, s. 214.

¹⁷³ World GDP and Population data.

¹⁷⁴ GDP growth in China 1952-2009.

¹⁷⁵ Vietnam Economic Research Network.

¹⁷⁶ CHANDLER, David P.; Owen, Norman G., *The emergence of modern Southeast Asia*, s. 479.

¹⁷⁷ GUAN, Ang Cheng, *Vietnam-China Relations since the End of the Cold War*, s. 1130.

¹⁷⁸ WOMACK, Brantly, *Sino-vietnamese Border Trade : The Edge of Normalization*, s. 500.

napríklad: bicykle, elektrické spotrebiče, oblečenie, domáce potreby vyrobené z porcelánu a skla, papier, kozmetiku a pod.).¹⁷⁹ Mnoho Vietnamcov exportovalo materiál na spracovanie, no sami boli znepokojení vyťažením prírodných zdrojov zo strany čínskych firiem v severnom Vietname, kde sa nachádzali nerastné suroviny. Príchod čínskeho tovaru začal ničiť domácich výrobcov, a preto sa Vietnamci snažili ochrániť svojich výrobcov. Čínsky tovar hlavne z Guangxi bol lacnejší ako domáci tovar z Vietnamu. Číňania exportovali do Vietnamu od piva po pesticídy prakticky čokoľvek, čo viedlo k pokusu zakázať dovoz vybraných tovarov.¹⁸⁰ To, že čínsky export do Vietnamu ničil vietnamský priemysel je nespochybniteľné, no obchod pomohol hlavne vietnamským roľníkom a priemyslu s kovovým šrotom a poľnohospodárskym náčiním.

V súvislosti s otvorením hraníc sa prirodzene vynorilo aj pašeráctvo. Odhaduje sa, že oficiálny obchod bol v rovnakom objeme ako pašovaný tovar a vietnamské úrady neboli schopné tomu zabrániť.¹⁸¹ Problém pašeráctva sa objavil na začiatku 90. rokov a situácia bola najväčšia v roku 1993. Situáciu sa snažili riešiť obe strany už v roku 1992 pri návšteve čínskeho premiéra a návšteve vietnamského prezidenta v Číne v roku 1993. Vietnam v súvislosti s pašeráctvom posilnil hraničné kontroly a uzavrel niektoré svoje hraničné prechody. Na toto čínska strana reagovala tým, aby Vietnam otvoril viac hraničných prechodov a obnovil priame železničné spojenie medzi oboma krajinami.¹⁸² V roku 1994 pri príležitosti návštevy čínskeho prezidenta vo Vietname boli podpísané zmluvy, ktoré rozvíjali vzájomný obchod a posilňovali mechanizmy k potlačovaniu pašeráctva. Pašeráctvo sa ako vážny problém opäť vynorilo v roku 1997 a bolo aj predmetom rokovaní na návšteve čínskeho vicepremiéra vo Vietname v júli 1997. Výsledkom jednania boli zmluvy z rokov 1997 a 1998, ktoré mali sprísniť pohraničné kontroly. Zmluva z roku 1997 bola zmluvou, ktorá si predsavzala dostať viac pod kontrolu pohraničný obchod a regulácie s ním súvisiace a viac obmedziť pašeráctvo. Zmluva z nasledujúceho roku (1998) venujúca sa hraničnému obchodu môže byť považovaná ako jeden z pozitívnych výsledkov týchto rokovaní.¹⁸³

---

¹⁷⁹ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 215.

¹⁸⁰ WOMACK, Brantly, *Sino-vietnamese Border Trade : The Edge of Normalization*, s. 500.

¹⁸¹ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 215.

¹⁸² THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 113.

¹⁸³ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 114.

5.3 Vzájomné vzťahy Číny, Vietnamu a spoločenstva ASEAN v 90. rokoch

Ohlásenie normalizácie v roku 1991 pomohlo Vietnamu nadviazať spoluprácu so zoskupením ASEAN a následne do neho vstúpiť, Čína zároveň prehĺbila spoluprácu s krajinami juhovýchodnej Ázie, pričom vzťah Číny a Vietnamu sa odvíjal aj od vietnamského členstva, a preto sa dá jasne rozlišovať spolupráca pred a po vstupe Vietnamu do tohto zoskupenia.

Čínska politika voči Vietnamu a ASEANu v 90. rokoch sa dá rozdeliť do dvoch etáp: 1) začiatok 90. rokov až po vstup Vietnamu do ASEANu (júl 1995) a 2) obdobie po vstupe Vietnamu od roku 1995 do roku 1999.¹⁸⁴ Práve prvá polovica 90. rokov znamenala posilnenie čínsko-vietnamských vzťahov, obdobie od roku 1995 sa vyznačovalo tým, že Čína pristupovala k Vietnamu ako k súčasťi spoločenstva ASEAN, ktoré sa snažilo voči Číne vystupovať spoločne. Komunikácia medzi týmto spoločenstvom bola uskutočňovaná prostredníctvom Regionálneho fóra ASEAN (ARF, ASEAN Regional Forum), na ktorého ustanovení sa podieľal aj Vietnam.¹⁸⁵ Práve ARF je produktom prerozdelenia moci vo východnej Ázii po ukončení studenej vojny. So vznikom ARF sa spájajú nasledujúce faktory, ktoré ovplyvnili vzťahy Vietnamu, Číny a ASEANu: rozpad ZSSR, vzostup Číny a otázka okolo rozsahu a intenzity amerických záväzkov. Čína bola v tomto fóre ako zmierlivý partner a snažila sa posilniť svoju pozíciu na úkor USA a Japonska. Japonsko bolo krajinou, ktorá priniesla najviac investícií do regiónu juhovýchodnej Ázie a Čína sa snažila jeho pozíciu oslabiť.¹⁸⁶ Čína sa naplno uvedomovala svoju úlohu v ARF a prinášalo jej to výhody. Účasť v ARF pre ČLR znamenalo posilňovanie svojej úlohy v regióne juhovýchodnej Ázie, v skutočnosti spojenie ASEAN – Čína znamenalo, že za spoluprácu zo strany Číny očakávala čínska administratívna od zoskupenia ASEAN neotváranie „čínskych“ záležitostí ako boli Taiwan, Tibet a pod.¹⁸⁷

Pôvodní členovia ASEANu¹⁸⁸ sa obávali, že prípadný vstup Vietnamu by mohol znamenať zneužitie tohto zoskupenia proti Číne zo strany Vietnamu.¹⁸⁹ Táto obava bola vznesená hlavne zo strany Thajska, čo bolo hlavne výsledok vtedajších vzťahov ešte z obdobia kambodžského problému, kedy Vietnam a Čína podporovali dve odlišné frakcie

¹⁸⁴ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 41.

¹⁸⁵ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam: The Politics of Asymetry*, s. 218.

¹⁸⁶ FÜRST, Rudolf, *Čína ve XX. století: díl 3*, s. 68.

¹⁸⁷ WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia: The Struggle for Autonomy*, s. 161.

¹⁸⁸ Pôvodní členovia sú Indonézia, Malajzia, Thajsko, Singapúr a Filipíny, Brunej sa pripojil v roku 1984. Vietnam od roku 1995. Laos a Myanmarský zväz od roku 1997 a Kambodža od roku 1999.

¹⁸⁹ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 155.

v kambodžskej politike. Avšak, ako poznamenáva jeden vtedajší vietnamský úradník, pre Vietnam bolo ťažké okamžite sa stať lídrom ASEANu, nakoľko sa musel naučiť mechanizmus spolupráce v rámci tohto spoločenstva.¹⁹⁰ Juhovýchodná Ázia a Vietnam, s ktorým sa počítalo ako s neskorším členom ASEANu, stála na začiatku 90. rokov po zmene situácii v Kambodži a normalizácii vzťahov Číny a Vietnamu pred otázkou, ako reformovať celý región a nastaviť novú politiku voči ČĽR,¹⁹¹ nakoľko skončila vietnamská vojenská prítomnosť v Kambodži a Čína si začala uplatňovať viac svoje záujmy v juhovýchodnej Ázii.

ASEAN mohol odmietnuť svoje rozšírenie, no riskoval by tým nesúdržnosť celej juhovýchodnej Ázie a mocenské prenikanie ČĽR do toho regiónu. Práve región juhovýchodnej Ázie predstavuje dodnes oblasť sféry záujmu pre Čínu.¹⁹² Spoločenstvo národov juhovýchodnej Ázie akoby začiatkom 90. rokov postrádalo ústredný bod svojej politiky a rozšírenie o zvyšné štáty v juhovýchodnej Ázii mohlo znamenať ekonomický rozvrat pôvodnej šiestky členov.¹⁹³ Avšak v záujme členov ASEANu bolo vymedziť svoju politiku voči Číne, preto sa museli rozhodnúť, či integrovať alebo neintegrovat Vietnam a nasledovne Laos, Myanmar a Kambodžu, ktorí sa postupne stali členmi.

Pôvodný cieľ ASEANu bolo udržanie stability a mieru v regióne juhovýchodnej Ázie. Toto spoločenstvo bolo hlavne v 70. a 80. rokoch v silnej opozícii proti Vietnamu a snažilo sa zabrániť jeho „hegemonistickým“ plánom v Indočíne. ASEAN mal podporu na jednej strane Spojených štátov, ale aj Číny.¹⁹⁴ Problém ako ďalej smerovať v zahraničnej politike nastal po rokoch 1989 a 1991. Vietnam stiahol svoje jednotky z Kambodže a Čína okrem Vietnamu normalizovala svoje vzťahy aj s ostatnými štátmi juhovýchodnej Ázie. Pred ASEANom stála nová výzva, ako zdefinovať svoju novú zahraničnú politiku voči Číne. ASEAN sa mohol stať spoločenstvom pozostávajúcich z bohatých krajín, alebo spoločenstvom združujúcim všetky krajiny juhovýchodnej Ázie a stať sa tak politicky silnejším voči Číne (ktorá presadzovala riešenie problémov s každou krajinou jednotlivo a nie v rámci ASEANu). Zároveň Čína chcela zaujať mocenské miesto Spojených štátov v oblasti juhovýchodnej Ázie. Integráciou nečlenských štátov sa zvýšil vplyv ASEANu ako

---

¹⁹⁰ THAYER, Carlyle A.; AMER, Ramses (ed.), *Vietnamese Foreign Policy in Transition*, s. 155.

¹⁹¹ Ešte v roku 1991 Čína normalizovala vzťahy so všetkými členmi ASEANu, čo malo prehĺbiť vzájomnú spoluprácu.

¹⁹² WADE, Geoff (ed), *China and Southeast Asia : Volume I Introduction and history to the fourteenth century*, s.1.

¹⁹³ Pôvodní členovia zoskupenia ASEAN: Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur, Thajsko a Brunej.

¹⁹⁴ BA, Alice D., *China and ASEAN : Renavigating Relations for a 21st-Century Asia*, s. 625.

medzinárodného spoločenstva, ktoré chcelo riešiť prípadné problémy s Čínou spoločne, hlavne čo sa týkalo územných nárokov súostroví v Juhočínskom mori.¹⁹⁵

Hoci v 80. rokoch boli ČĽR a ASEAN neformálni spojenci v aliancii proti Vietnamu, 90. roky sa odlišovali. Spoločenstvo ASEAN okrem územných sporov chcelo viac obchodných stykov s ČĽR, ale ČĽR sa od začiatku 90. rokov snažila stať mocnosťou v Ázii a tým narastali jej vojenské ambície v regióne juhovýchodnej Ázie. Už v roku 1992 uviedol vietnamský minister zahraničných vecí Nguyễn Mạnh Cầm na pôde vietnamského parlamentu, že „Čína túži po tom, aby sa stala jednou z mocností v budúcnosti, stala sa supervelmocou v Ázii a Pacifiku využitím ekonomickej, vojenskej a technickej slabosti v regióne.“¹⁹⁶ Obavy z Číny nepociťoval len Vietnam, čo dokumentuje fakt, že v roku 1994 spoločenstvo ASEAN vytvorilo Regionálne fórum ASEANu (ARF – ASEAN Regional Forum), ktoré malo za úlohu oslabiť vplyv Číny v regióne a rozptýliť jej hrozbu obsadenia sporných území v Juhočínskom mori.

Vietnam ešte ako nečlen ASEANu v prvej polovici 90. rokov stál pred problémom, ako sa začleniť do medzinárodného vývoja v juhovýchodnej Ázii. Medzi jeho prioritami bola po normalizácii vzťahov s ČĽR integrácia do regionálnych štruktúr a normalizácia vzťahov so Spojenými štátmi. Na druhej strane ASEAN takisto riešil dilemu, koho uprednostniť v spolupráci. Nakoniec sa spolupráca medzi ASEANom a ČĽR s USA stala prioritou. Čína nemala eminentný záujem na tom, aby Vietnam vstúpil do ASEANu. Vývoj však ukázal, že obchodovanie medzi ČĽR a ASEANom sa zlepšilo a zintenzívnilo vzájomné vzťahy.¹⁹⁷

Prijatie Vietnamu medzi členov ASEANu sa uskutočnilo v roku 1995. Predchádzalo tomu deklarovanie zo strany Vietnamu o regionálnu integráciu od roku 1989 a záujem členov ASEANu prijať medzi seba Vietnam a posilovať svoj vplyv voči Číne. Vstup Vietnamu do zoskupenia ASEAN mohlo na čínskej strane vyvolať nedôverčivosť, nakoľko Čína mohla stratiť časť zo svojho vplyvu na dianie vo Vietname a aj časť svojej sféry vplyvu. Rozhodnutie prijať Vietnam ako člena, môže byť rovnako považované aj ako „zábranu Číne,“¹⁹⁸ hoci obchodné vzťahy medzi ASEANom a Čínou boli nadštandardné. ASEAN prijatím Vietnamu sa snažil posilniť svoj vplyv voči Číne. Čína chcela riešiť problém

---

¹⁹⁵ Viac o tomto probléme v WADE, Geoff (ed), *China and Southeast Asia : Volume VI The People's Republic of China and Southeast Asia*, Kapitola 92. An International history of the dispute in the South East Asia.

¹⁹⁶ SCOTT, David, *China stands up : the PRC and the International system*, s.103-104, podľa Thayer 2002:274.

¹⁹⁷ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 220.

¹⁹⁸ SCOTT, David, *China stands up : the PRC and the International system*, s.104, podľa Wortzel 1996: 17.

Juhočínskeho mora jednaním s každou zo zainteresovaných strán jednotlivo, pretože sa bála „internacionalizácie problému.“¹⁹⁹

Členstvo v ASEANE bolo pre Vietnam výhodné, nakoľko sa vietnamská administratíva nechcela ocitnúť izolovaná voči ČĽR. Administratíva VSR sa preto snažila o regionálnu spoluprácu s krajinami juhovýchodnej Ázie a v tom istom roku normalizovala vzťahy so Spojenými štátmi. Obe tieto udalosti z roku 1995 znamenali pre Vietnam odstránenie svojej izolovanosti a umožnili tak zlepšiť jeho pozíciu voči ČĽR.²⁰⁰ Témy čínsko-vietnamských vzťahov v druhej polovici 90. rokov boli stále rovnaké ako na začiatku 90. rokov, jednalo sa o nevyriešené hraničné a teritoriálne spory a prekvitajúca spolupráca v ostatných odvetviach (obchodná spolupráca, akademická a vedecká spolupráca). Odrazom priaznivého vývoja v ekonomickej a politickej sfére bolo vytvorenie spoločného výboru pre spoluprácu medzi ASEANom a Čínou v roku 1997. Výbor pre spoluprácu mal na starosti ustanovenie obchodných, politických, bezpečnostných a vedeckých výmen medzi ČĽR a členmi ASEANu. Čínsky prezident Jiang Zemin dokonca viedol čínsku delegáciu na summite ASEANu v roku 1997 pri príležitosti jeho tridsiateho výročia a podpísal prvé spoločné vyhlásenie medzi Čínou a ASEANom v decembri 1997.²⁰¹

Vzájomné vzťahy ČĽR a krajín juhovýchodnej Ázie boli poznačené ázijskou finančnou krízou, ktorá vypukla v roku 1997. Vietnam už ako člen ASEANu nebol krízou až tak postihnutý ako ostatné štáty Ázie a jeho vzťahy s Čínou na rozdiel od postihnutých členov ASEANu až tak neutrpeli. Čína po vypuknutí krízy avizovala, že nebude devalvovať svoju menu a chcela podporiť hongkonský dolár.²⁰² Napriek tomu Čína svoju menu devalvovala a spôsobila tým odliv investícií z juhovýchodnej Ázie, čoho sa členovia ASEANu obávali.²⁰³ Z tohto dôvodu v zoskupení ASEAN narastala otázka, ako sa postaviť voči Číne. Členovia ASEANu sa po finančnom krachu museli zaoberať problémami ako masová chudoba, etnické napätie, zatiaľ čo Čína vyšla z krízy voči krajinám juhovýchodnej Ázie ako posilnená krajina. Čína si nemohla ani počas finančnej krízy dovoliť výraznejšie vystupovať voči Vietnamu, nakoľko dobre vedela, že za ním stoja krajiny spoločenstva ASEAN. Vietnam v druhej polovici 90. rokov už nebol izolovaný vo svojej pozícii voči Číne a mohol tak výraznejšie

---

¹⁹⁹ FÜRST, Rudolf, *Čína ve XX. století : díl 3*, s. 67, podľa *A Code of Conduct for the Sout China Sea?*, Jane's, 27.10.2000.

²⁰⁰ Vstup do ASEANu využila vietnamská propaganda ako jeden zo svojich úspechov a oslavy, ktoré boli naplánované so vstupom boli podobné ako v roku 1978, kedy vstúpil Vietnam do RVHP. Podľa CHANDLER, David P.; OWEN, Norman G., *The emergence of modern Southeast Asia*, s. 480.

²⁰¹ SUTTER, G. Robert, *Chinese Foreign Relations : Power and Policy since the Cold War*, s.263.

²⁰² Čím chcela posilniť investovanie v samotnom Hong Kongu.

²⁰³ JONES, David Martin; SMITH, M.L.R., *ASEAN and East Asia International Relations : Regional Delusion*, s. 67.

presadzovať svoje záujmy, keďže čínsky tovar bol výrazne lacnejší ako domáca výroba v juhovýchodnej Ázii. Finančná kríza z rokov 1997 až 1999 degradovala dôveryhodnosť ASEANu a iných regionálnych štruktúr a nahrala tak Číne, ktorá mohla rásť ako regionálna mocnosť.²⁰⁴

5.4 Koniec 90. rokov a výsledky normalizácie

Koniec 90. rokov znamenal pre obe krajiny zavŕšenie normalizácie a začatím nového obdobia spolupráce. Toto obdobie chceli obe strany rozvíjať v duchu vzájomného porozumenia a snažili sa o vytesnenie sporov o územia v Juhočínskom mori.

Na druhej strane si obe krajiny uvedomovali, že napriek vlečúcim sa sporom o územie sú schopné plne spolupracovať v oblasti kultúry,²⁰⁵ a obe komunistické strany rozvíjali svoju spoluprácu, aj keď nie tak intenzívne ako v 50. a 60. rokoch 20. storočia. Posun, ktorý znamenali 90. roky v čínsko-vietnamských vzťahoch bol obrovský.²⁰⁶

K významnej návšteve vo vzájomných vzťahoch patrila návšteva vietnamského tajomníka strany Lê Khả Phiêu (25. február - 3. marec 1999)²⁰⁷ s čínskym prezidentom Jiang Zeminom. Na tomto stretnutí sa vietnamská strana rozhodla marginalizovať nevyriešené teritoriálne spory a začala a usilovať o posilnenie spolupráce s Čínou v ekonomickej sfére. Čínska administratíva prijala návrh Vietnamu na odsunutie vzájomných problémov a privítala posilnenie vzájomných obchodných vzťahov. Okrem toho, že Čína tiež chcela rozvinúť ekonomické vzťahy s Vietnamom, uznala jeho postavenie v regióne juhovýchodnej Ázie. Výsledky tohto vzájomného stretnutia boli formulované v takzvanej *Šestnásťslovej smernici*.²⁰⁸ Zároveň na tomto stretnutí bolo dohodnuté, že zmluvy o hraniciach budú podpísané počas národných dní a to v septembri a októbri v roku 1999. Táto ideálna predstava o urovnaní hraničných sporov však zlyhala a dohoda bola podpísaná 30. decembra 1999 v Hanoji čínskym premiérom Zhu Rongjim (朱镕基) a vietnamským ministrom zahraničných vecí Nguyễn Mạnh Cầmom. Podpis novej dohody z roku 1999 bol ďalším stupňom k tomu, aby sa vzťahy medzi VSR a Čínou zlepšili a priniesli lepšie vyhliadky do budúcnosti.

²⁰⁴ BA, Alice D., *China and ASEAN : Renavigating Relations for a 21st-Century Asia*, s. 635.

²⁰⁵ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of Vietnam Relationship), s. 73.

²⁰⁶ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of Vietnam Relationship), s. 77.

²⁰⁷ Stretnutie naplánované presne dvadsať rokov po „punitívnej vojne“ na čínsko-vietnamských hraniciach.

²⁰⁸ *Changqi wending, mianxiang weilai, mulin youhao, quanmian hezuo* 长期稳定, 面向未来, 睦邻友好, 全面合作. Láng giềng hữu nghị, hợp tác toàn diện, ổn định, lâu dài, hướng tới tương lai. V preklade dlhodobá stabilita, smerovanie do budúcnosti, dobré susedské vzťahy a komplexná spolupráca. GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 207.

6. Vývoj po roku 1999

Vďaka prelomovému roku 1999 sa čínsko-vietnamské vzťahy začali uberať novým smerom a mohli začať ich nové úspešné obdobie. *Šestnásťslovná smernica* bola prelomovým bodom a teritoriálne spory sa mali dať do úzadia a mali sa preferovať sféry, v ktorých obe krajiny nachádzali viac spoločného porozumenia a zhôd. V tejto kapitole bude zhodnotený vývoj čínsko-vietnamských vzťahoch v posledných rokoch (od roku 1999). Viac menej aj keď došlo k oficiálnym deklaráciám o odsunutie problémov s Juhočínskym morom, práve tento problém je páľčivý a jeho pokusy o jeho riešenie budú nasledovne rozobraté.

6.1 Vzájomné vzťahy Číny a Vietnamu po roku 1999

ČĽR aj VSR mali eminentný záujem prehlbiť spoluprácu. Konkrétne 25. decembra 2000 v Pekingu bolo podpísané spoločné prehlásenie (*Spoločné prehlásenie o všestrannej spolupráci*, niekedy aj nazývané *Spoločné prehlásenie pre nové tisícročie*),²⁰⁹ ktoré bolo výsledkom deviatich rokov spolupráce na najvyššej úrovni spoločné prehlásenie podpísali v Pekingu ministri zahraničných vecí Vietnamu Nguyễn Duy Niênn a Číny Tang Jiaxuan (唐家璇). Predstavitelia oboch krajín v ňom odsunuli územné spory do pozadia a zdôraznili záujem. Ešte počas podpisovania zazneli ohlasy predstaviteľov oboch krajín na podpis ako veľmi pozitívne. Vietnamský prezident Trần Đức Lương sa vyjadril, že spoločné prehlásenie: „bude prehlbovať päť princípov mierového spolunažívania na základe charty OSN a zásady pre medzinárodné vzťahy, ktoré sú vzájomne uznávané, s cieľom prehlbiť bilaterálne vzájomný rozvoj.“²¹⁰ Spoločné prehlásenie *Šestnásťslovej smernici* z roku 1999 a spoločné vyhlásenie z roku 2000 môžeme považovať za vrchol normalizácie, ktorá bola úspešná aj napriek vlečúcim sa hraničným a teritoriálnym sporom. Podpísanie spoločného prehlásenia doprevádzalo podpísanie ďalších štyridsaťštyri medzištátnych dohôd.²¹¹ Posledné pokusy o riešenie problémov so spornými územiaми sa uskutočnili v roku 2009, no konkrétne výsledky sa opäť nedostavili.²¹²

²⁰⁹ Vietnam, China sign Joint Statement for comprehensive cooperation.

²¹⁰ Vietnam, China sign Joint Statement for comprehensive cooperation.

²¹¹ THAYER, Carlyle A., *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*, s. 7.

²¹² WU, Xiaofang. Zhongyue bianjie: Shoude Yun kai jian yue ming (Čínsko-vietnamské hranice: kód môže Yunkai vidieť budúci mesiac).

Čína a Vietnam sa po roku 1999 dostali do novej etapy svojich novodobých vzťahov, ktoré sa označuje ako normálny stav. Napriek tomu, že z normalizácie sa prešlo k štandardným vzťahom, obe krajiny si boli vedomé, že to je stav, ktorý platí dodnes, neznamená koniec nezhôd, ale ich odsunutie a preferovanie iných oblastí, ktorých si Čína a Vietnam rozumejú viac.²¹³ Spoločné prehlásenie z roku 2000 sa zdalo byť jedným z možných riešení problémov, no pokusy o riešenie tohto problému boli aj v roku 1999, kedy bola podpísaná dohoda o hraniciach a v roku 2000 dohoda o Tonkinskom zálive. Tieto dohody boli výsledkom ťažkých jednaní, ktoré nakoniec dospeli k akceptovateľnému výsledku pre obe strany. Čínsko-vietnamské hranice majú niečo cez 1350 kilometrov, pričom v spore sa jednalo o približne 450 km zahrňujúcich územie 227 kilometrov štvorcových. Tieto spory pritom oneskorili otvorenie železničnej trate hraničný prechod: Prechod priateľstva (čín. Youyi guan 友谊关, viet. Hũu Nghĩ Quan (otvorený už v 90. rokoch, no spravovala ho čínska strana), ležiaci medzi čínskou Zhuangskou AO Guangxi a vietnamskou provinciou Lạng Sơn). Toto bolo vyjadrenie vzájomnej neústupnosti oboch vlád podieľajúcich sa na riešení sporu o malé územie v porovnaní s rozsahom sporného územia v Juhočínskom mori. K posunu v jednaniach v spore o hranice došlo v roku 2008, kedy bolo viac ako 85% dohodnutých sporných území okolo hraníc vyriešených. Na ďalšom pracovnom postupe sa aktívne v súčasnosti podieľajú obe strany. Predstavitelia Vietnamu a Číny ešte koncom roku 2000 podpísali dohodu o Tonkinskom zálive, ktorá vymedzila sporné vody, pričom boli ďalej podpísané dohody o rybolove v Tonkinskom zálive, ktoré boli v roku 2005 rozšírené a boli začaté rokovania, ktoré mali čo najskôr určiť demarkačné línie.²¹⁴

Dokumenty z roku 2000 zároveň ustanovovali vznik spoločnej komisie pre ekonomiku a obchodnú spoluprácu, ktorá mala za úlohu podporovať ekonomické styky medzi oboma krajinami. Zároveň je pozoruhodné, že zmluvy z roku 2000 neobsahujú žiadnu zmienku o obrane. Je tomu tak z dôvodov nevyriešených územných sporov o súostrovia v Juhočínskom mori.²¹⁵ Hoci je Vietnam jeden z kľúčových susedov, Čína s ním stále nemá zmluvu o vojenskom partnerstve.²¹⁶ Od začiatku 90. rokov do roku 2007 prebehlo v Číne šesť návštev vietnamských ministrov obrany v rokoch 1991, 1992, 1998, 2000, 2005 a 2007, no na druhej strane čínsky minister obrany len trikrát navštívil Vietnam,²¹⁷ a to v rokoch 1993, 2001 a 2006, čo je len demonštráciou toho, že napriek normalizovaným vzťahom a členstvu

---

²¹³ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 227.

²¹⁴ THAYER, Carlyle A., *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*, s. 5.

²¹⁵ THAYER, Carlyle A., *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*, s. 4.

²¹⁶ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, 229.

²¹⁷ THAYER, Carlyle A., *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*, s. 4.

v ASEANE, Vietnam stále ráta s možnosťou sebaobrany zo severu pred možným útokom zo strany Číny. Situácia je dodnes v rovnakom stave, nakoľko Vietnam aj Čína zbroja.²¹⁸ Na druhej strane však Čína nechce doteraz s ASEANom jednať ako s jednotným celkom a preferuje bilaterálne rokovania. Vietnam patrí medzi tri krajiny ASEANu (ďalej Laos a Myanmar), ktoré priamo susedia s Čínou. Napriek tomu, že sa tretia indočínska vojna („trestná“ vojna) odohrala pred viac ako 40 rokmi, ASEAN aj hraničné krajiny od začiatku milénia počítajú s hrozbou zo strany Číny. ASEAN však transformoval svoj pôvodný cieľ od vymedzenia sa voči Vietnamu počas indočínskych vojen. Obdobie 90. rokov a obdobie od roku 2000 je typické pre spoločenstvo juhovýchodnej Ázie, že sa snaží zamedziť mocenskému rozmachu Číny v tomto regióne. Vietnam ako jeden z členov sa snaží postupovať jednotne spolu s ostatnými, ale aj v ASEANE sa krajiny ťažšie dohodnú v súčasnosti keď ich je desať ako pred rozšírením, keď ich bolo šesť. Tento fakt pomáha práve Číne, ktorá viac presadzuje svoju politiku voči Vietnamu (hlavne čo sa týka Juhočínskeho mora).

Spor o súostrovia v Juhočínskom mori je práve najväčším problémom, ktorý nemožno vyriešiť. Bilaterálny problém Paracelských ostrovov je de facto takisto prakticky neriešiteľný. Na druhej strane multilaterálny spor Spratlyových ostrovov medzi Čínou a niektorými členmi ASEANu sa takisto nedarí ukončiť. Nepodarilo sa to ani napriek tomu, že v roku 2002 bola v Phnom Pehne podpísaná deklarácia zúčastnených strán, ktorá len potvrdzuje status quo a Čína ho sľúbila dodržať,²¹⁹ čo v nasledujúcich rokoch porušila. Vojenské riešenie pre Vietnam neprichádza do úvahy, nakoľko sa čínskym jednotkám nemôže vyrovnáť ani počtom ani kvalitou. Navyiac by potencionálny vojenský stret znamenal zmrazenie obchodných aktivít, na čom nemá záujem ani jedna strana. Na druhej strane Čína opätovne preniká do výsostných vôd iných štátov. V roku 2007 uskutočnila Čína niekoľko sporných krokov, ktoré mierne narušili vzťahy s Vietnamom. V júli 2007 čínske vojnové lode potopili tri vietnamské rybárske lode v Spratlyových ostrovoch a následne na to vypukli vo Vietname verejné protičínske protesty. Ešte v tom istom roku v novembri Čína začlenila Spratlyove a Paracelské ostrovy pod správu provincie Hainan (Hainansheng 海南省) a vytvorila mesto Sansha (Sanshashi 三沙市).²²⁰ Mesto Sansha je najjužnejším mestom Číny a zahŕňa viac ako 200 miliónov kilometrov štvorcových vodnej plochy. Správa mesta Sansha leží na ostrove

---

²¹⁸ Státy jihovýchodní Asie zbrojí ostošest, riziko roste.

²¹⁹ WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*, s. 145. WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymetry*, s. 228.

²²⁰ WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*, s. 146.

Yongxing (Yongxingdao 永兴岛), ktorý patrí pod Paracelské ostrovy.²²¹ Tieto kroky, ktoré učinila Čína, neprispeli k zlepšeniu vzájomných čínsko-vietnamských vzťahov, ale skôr k nedôvere. Na týchto gestách Číny je vidno, že sa nechce svojho nároku vzdáť za žiadnu cenu.

Vzťah Vietnam (ASEAN) – Čína ako už bolo zmienené sa odvíja od udalostí v Juhočínskom mori. Stratégia Pekingu, v ktorej do budúcnosti počíta s integrovaním sporných súostroví do svojej správy by ju priamo spojila s ďalšími štátmi juhovýchodnej Ázie. Avšak tento scenár by nevyhnutne priniesol vojenské strety a to nie len s Vietnamom, ale aj inými štátmi.²²² Prípadný konflikt, ktorý by vznikol v Juhočínskom mori, by pre Čínu znamenal stret armád a to nie len s vietnamskou (Čína mala v minulom storočí dve námorné potýčky s vietnamským loďstvom, v rokoch 1974 a 1988), ale aj prípadným stretom amerických vojenských oddielov (prítomné v Juhočínskom mori). Paradoxné na tejto situácii je, že Vietnam sa môže postaviť proti čínskej rozpínavosti po boku ASEANu (organizácia, ktorá vznikla proti nemu) a Spojených štátov (ktoré viedli vo Vietname v druhej polovici 20. storočia vojnu).²²³ Novodobé „partnerstvo“ Vietnamu a Číny tak opäť môže skončiť.

Výsledky normalizácie by sa mohli zdať nie príliš prínosné pre riešenie hraničných a teritoriálnych sporov v Juhočínskom mori, no pre obchodné aktivity oboch strán znamenali 90. roky obrovský boom. V rokoch 1998-2001 sa sino-vietnamský obchod strojnásobil a Čína dodala do Vietnamu v roku 1999 tovar v hodnote 515 miliónov amerických dolárov a v roku 2001 až 1629,1 milióna amerických dolárov,²²⁴ čo oceňovali obe strany. Čína našla vo Vietname odbytko pre svoje tovary ako cement, zariadenia na výrobu cukru, zdravotnícky materiál, dopravné prostriedky, poľnohospodárske náčinia a medzi hlavné vývozné artikly Vietnamu do Číny patria: nerastné suroviny ako ropa, drevo, chromit, kaučuk, poľnohospodárske produkty a pod.²²⁵ Čína je jedným z hlavných kupcov vietnamskej ropy, no nie je na nej závislá. Nedá sa však povedať, že by Vietnam bol začiatkom nového tisícročia obchodne závislý na Číne. Čína je až tretí najdôležitejší obchodný partner po Japonsku a Singapúre. Okrem obchodu sa Čína vo výraznej miere podieľa na raste vietnamského turistického ruchu, pretože až 29% (v roku 2001 to bolo cez 697 tisíc turistov) návštevníkov Vietnamu je práve z ČLR.²²⁶

---

²²¹ Hainansheng Sanshashi ditu (Mapa mesta Sanshi v provincii Hainan).

²²² STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*, s. 242.

²²³ MIKOLÁŠ, Robert, Peking chce dobyť Pacifik.

²²⁴ WOMACK, Brantly, *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*, s. 230, podľa *China Statistical Yearbook 2000, 2002*.

²²⁵ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 222.

²²⁶ GUO Ming (ed.), *Zhongyue guanxi xinshiqi*, (New Era of China Vietnam Relationship), s. 225.

6.2 Multilaterálne vzťahy v regióne

V roku 2007 bola na 17. zjazde KSČ (15.-21. októbra 2007) ohlásená nová politika, kedy bol predstavený koncept „*harmonickej spoločnosti*“ (*Hexie shehui* 和谐社会),²²⁷ ktorý nahradil „*čínsky pokojný rast*“ (*Zhongguo heping fazhan* 中国和平发展) a „*čínsky mierový rozvoj*“ (*Zhongguo heping jueqi* 中国和平崛起).²²⁸ Toto sa odrazilo aj v zahraničnej politike voči juhovýchodnej Ázii. Boli zadefinované tri línie politiky voči tomuto regiónu: 1) Čína bude hľadať podporu pre svoj vplyv v regióne pomocou strategického partnerstva s juhovýchodnou Áziou v rámci ekonomickej integrácie a v spolupráci v netradičných otázkach. 2) Čína bude rozvíjať svoje južné regióny (Yunnan a Guangxi) v rámci podpory projektov v subregióne veľkého Mekongu²²⁹ a Tonkinského zálivu. 3) Čína bude podporovať ASEAN and iné regionálne inštitúcie tak dlho, ako to bude pre ňu prospešné.²³⁰

Čína sa v 90. rokoch rozhodla decentralizovať svoje pohraničie (provinciu Yunnan a Zhuangskú AO Guangxi) a zároveň od začiatku nového tisícročia sa snažila z nich spraviť strategické miesto pre posilnenie vzťahov s juhovýchodnou Áziou. Okrem iného sa mali Guangxi a Yunnan stať veľkým trhom pre export pre región veľkého Mekongu, od ktorého mal byť závislý Vietnam.²³¹ Práve južná časť Číny mala byť akousi základňou pre jej ďalší mocenský a ekonomický rozmach, odkiaľ chcela presadzovať svoje záujmy v juhovýchodnej Ázii.

Na začiatku nového tisícročia Čína začala klásť dôraz na spoluprácu s ASEANom, ktorého členom je aj Vietnam, a tým pádom aj rozvojom vzťahov s ním. Ešte v roku 2000 boli medzi Čínou a desiatimi členmi ASEANu podpísané ekonomické dohody a bol po prvýkrát spomenutý pojem zóny voľného trhu medzi Čínou a ASEANom, čo bolo precedensom vo vzájomných vzťahoch medzi spoločenstvom ASEAN a Čínou. Následne sa ASEAN a Čína

---

²²⁷ Koncept Harmonickej spoločnosti: spoločensko-ekonomická vízia, ktorá je považovaná za konečný cieľ KSČ. Táto koncepcia bola navrhnutá čínskou vládou pod vedením prezidenta Hu Jintaa v roku 2005. Podľa *Renmin wang*.

²²⁸ Politika „čínskeho mierového rozvoja“ mala byť v medzinárodných vzťahoch rozvíjaná nasledovne: Čína bude rozvíjať ekonomicky svoje vzťahy za prispenia mierumilovného medzinárodného prostredia a v rovnakom čase podporovať a prispievať svetový mier týmto vývojom. PAN, Esther, *The Promise and Pitfalls of China's 'Peaceful Rise'*.

²²⁹ V 90. rokoch sa snažili Vietnam a Čína rozšíriť svoju spoluprácu (plánovanie projektov) v rámci subregiónu veľkého Mekongu (Vietnam, Kambodža, Laos, Thajsko, Myanmar a provincie Yunnan a Zhuangskú autonómnu oblasť Guangxi). Od roku 2000 prebieha realizácia tohto programu.

²³⁰ THAYER, Carlyle A., *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*, s. 17, Podľa Zhai Kun, „Harmony through East Asia Friendship”, *China Daily*, November 19, 2007.

²³¹ HENSENGERTH, Oliver, *Regionalism in China-Vietnam Relations : Institution-building in the Greater Mekong Subregion*, s. 101.

dohodli na vytvorení zóny voľného obchodu, čím vytvorili zónu ACFTA.²³² Spolupráca, na ktorej sa dohodli zúčastnené strany bola spustená v roku 2002, čo znamenalo, že 99% obchodu medzi Čínou a ASEANom sa liberalizovalo.²³³

Vytvorenie zóny ACFTA je dôležitý stimul rozvoja regionálnej ekonomiky na počiatku tretieho tisícročia. Čína a ASEAN si spoločne uvedomujú svoj potenciál, a preto ho chcú náležite využiť.

Platformu, kde sa rozvíjali vzťahy medzi ASEANom a Čínou, predstavovalo v druhom miléniu predovšetkým Regionálne fórum ASEANu. K dôležitému kroku, ktorý posilnil ich vzájomnú spoluprácu došlo v roku 2001, kedy bol prijatý *Dokument o koncepte a princípoch preventívnej diplomacie (Paper on Concept and Principles of Preventative Diplomacy)*. Tento dokument je označovaný ako hlavný úspech vo vývoji Regionálneho fóra ASEANu. Hlavná časť zmieňovaného dokumentu má za cieľ definovať preventívnu diplomaciu, ktorá by predchádzala vzniku problémov hlavne v oblasti teritoriálnych sporov. Dokument mal byť ďalej aj opatrením, ktoré malo povzbudzovať zainteresované strany k vzájomnej spolupráci, spoľahlivosti a dôvere.²³⁴ Vývoj vzťahov od roku 1999 respektíve od roku 2000 je poznačený hlavne tým, že Čína sa neustále snaží presadzovať v regióne juhovýchodnej Ázie ako hegemon. Práve táto pozícia Číny vyvoláva otázky, čo by sa mohlo udiť, keby Čína obsadila sporné súostrovia. Môže sa zdať, že relatívny poriadok a mier by v prípade vojenského stretu neboli spôsobené počínaním vedenia ASEANu a Číny, ale hlavne kvôli rastúcej koncentrácii čínskej moci v juhovýchodnej Ázii.²³⁵

Mocenský vplyv, ktorý v posledných rokoch Čína uplatňuje v juhovýchodnej Ázii, sa bude v budúcnosti zintenzívňovať,²³⁶ či už po stránke ekonomickej, alebo svojou vojenskou prítomnosťou v Juhočínskom mori. Náležite sa môže tento vývoj nazvať ako znovu obnovenie *Pax Sinica*, kde patrí aj Vietnam a čínsko-vietnamské vzťahy od začiatku ich normalizácie po dnešok.

---

²³² ACFTA – ASEAN-China Free Trade Area.

²³³ DENT, Christopher M., *China, Japan and Regional Leadership in East Asia*, s. 157.

²³⁴ WEATHERBEE, Donald E., *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*, s. 162.

²³⁵ DENT, Christopher M., *China, Japan and Regional Leadership in East Asia*, s. 158.

²³⁶ MIKOLÁŠ, Robert, Peking chce dobyť Pacifik.

7. Záver

Čína a Vietnam vo svojej spoločnej histórii prešli mnohokrát vývojom vzťahov od prerušenia kontaktov po ich opätovné obnovenie, respektíve oteplenie. Preto posledné obdobie od roku 1991 po dnešok nemôžeme považovať za niečo neobvyklé v ich vzájomných vzťahoch.

Vzťahy oboch krajín sa vyvíjali v cykloch, v ktorých boli vždy dominantné určité témy vymedzenia sa voči druhej strane (zo strany Vietnamu voči Číne), alebo presadenia svojich záujmov voči druhej strane (zo strany Číny voči Vietnamu). Na tomto je jasne vidieť, že tieto dve krajiny fungujú ako nerovní partneri a každý si uvedomuje silu a možnosti toho druhého.

V období od prvých kontaktov, cez obdobie čínskej nadvlády (111 pred Kristom až 938 po Kristovi) bol Čína vnímaná ako utláčateľ národnej slobody vo Vietname. No akonáhle Čína prestala byť vládca nad Vietnamom, stával sa z nej pre Vietnam neprekonateľný kultúrny vzor. V období formálnej nezávislosti bol Vietnam súčasťou tributárneho systému Číny. Aj keď Vietnam bol formálne nezávislý, Čína uskutočnila niekoľko pokusov o znovu začlenenie (neúspešné pokusy v rokoch 1075, 1257, 1284, 1288 a 1427) do svojej ríše, čo sa však už nepodarilo. K výraznému posunu v čínsko-vietnamských vzťahoch začalo dochádzať počas 19. storočia, kedy do oboch krajín prenikali vtedajšie imperiálne mocnosti. Navyše Čína sa zmietala aj v svojich vnútorných problémoch (napr. Taipingské povstanie 1851-1864, odmietanie prijatiu čohokoľvek nového) a záujmy štátov ako Veľká Británia, Francúzsko, Japonsko a Rusko oslabovali jej pozíciu aj z vonka. Čína stratila svoj vplyv nad Vietnamom po prehratej vojne s Francúzskom v roku 1885 a musela sa vzdať Vietnamu v prospech Francúzskeho impéria. Do druhej svetovej vojny nedošlo k výraznému posunu vo vzťahov medzi Vietnamom a Čínou.

Rok 1945 priniesol zásadný zlom v dianí vo východnej Ázii. V Číne i vo Vietname sa postupne dostali k moci komunistické strany. Vietnam v roku 1945 vyhlásil nezávislosť ako Vietnamská demokratická republika a v Číne v roku 1949 bola vyhlásená Čínska ľudová republika. Práve ovládnutie Číny KS malo výrazný vplyv na zblíženie oboch krajín. Čína začala podporovať VDR v jej snahe o zamedzení opätovného návratu Francúzov. Práve tu sa mohlo zdať, že ideologická blízkosť by mala priniesť bezproblémovú spoluprácu. Vývoj po roku 1949 však znovu ukázal historický fenomén, kedy sa vo vzťahoch oboch krajín opätovne objavovali a strácali sporené body. Napriek tomu, že v roku 1949 došlo k spoločnému

zblíženiu, dalo sa taktiež očakávať, že v niektorých otázkach sa nenájdu spoločné riešenia. Práve prvý výrazný problém nastal na konferencii v Ženeve (1954), kde sa Čína snažila presadiť svoje záujmy a Vietnam sa jej musel prispôbiť. Po roku 1954 Čína podporovala Vietnam v jeho snahe o samostatnosť a vo vojne proti USA. Na jednej strane sa mohlo zdať, že čínske hospodárstvo ochromené občianskou vojnou (1945-1949) a neskôr kampaňou *Veľký skok vpred* a *Kultúrnou revolúciou* bude potrebovať všetky svoje materiálne zdroje, ale podpora ČĽR do Vietnamu prúdila pravidelne až do roku 1975. Čína bola kľúčový podporovateľ VDR v jeho vojne a to hlavne zo strachu z možnej invázie Spojených štátov, aj keď deklarovala záujem o znovu zjednotení Vietnamu. Do konca vietnamskej vojny (1975) však ČĽR postupne strácala zo svojho vplyvu vo Vietname. Strata jej vplyvu bola zapríčinená hlavne neschopnosťou sa technicky vyrovnáť materiálnej pomoci ZSSR.

K výraznému zhoršovaniu v čínsko-vietnamských vzťahoch začalo dochádzať od roku 1975. Čína brala veľmi citlivo situáciu, ku ktorej dochádzalo vo Vietname v druhej polovici 70. rokov. Vietnam sa ideologicky začal zblížovať so Sovietskym zväzom, čo Čína začala brať ako ohrozenie svojej južnej hranice. Číne sa nepáčili vzťahy Vietnamu a Sovietskeho zväzu hlavne (zmluva medzi ZSSR a VSR, vstup VSR do RVHP), pretože Čína a ZSSR boli v ideologickej roztržke. Vo Vietname po ukončení vojny začalo dochádzať k perzekúciám na čínskom obyvateľstve, čo tiež neprispelo k vzájomnému porozumeniu. Navyše čínske obyvateľstvo začalo opúšťať Vietnam a Čína na exodus krajanov reagovala vyslaním lodí a zatvorením čínsko-vietnamských hraníc. V tomto období sa začali vynárať aj problémy sporných území, čo však vtedy nepredstavoval tak závažný problém ako spomenuté prvé dva. Teritoriálne spory sa ako hlavná téma čínsko-vietnamských vzťahov začali intenzívne riešiť po roku 1991. Posledným sporom, ktorý viedol k ochladeniu vzťahov medzi Čínou a Vietnamom bola vietnamská invázia do Kambodže (1978) a jej nasledovná okupácia (1978-1989). Udalosť vietnamskej invázie do Kambodže bola vyvrcholením vzájomných sporov v 70. rokoch. Kambodža, ktorú vtedy ovládal genocídny režim Pol Pota, bola spojenec ČĽR. Deng Xiaopingova administratíva sa rozhodla, že dá svojmu južnému susedovi „lekciu“ za jeho správanie v Kambodži, čo však bola len zámienka. Pravý dôvod „trestnej“ vojny (1979) zo strany ČĽR bola celková politika Vietnamu od roku 1975 a hlavne spolupráca so ZSSR.

Obdobie, ktoré nastalo po roku 1979, je poznačené absolútnym prerušením kontaktov medzi ČĽR a VSR. Vietnam sa však snažil nadviazať dialóg s Čínou, no Čína si ako podmienky opätovnej spolupráce kládla okamžité stiahnutie vietnamských vojsk z Kambodže. Zhoršenie vzťahov po roku 1975 sa dá považovať za stratu vplyvu v krajine, do ktorej Čína investovala v predchádzajúcich rokoch a čakala od toho jej podriadenie svojim záujmom. 80.

roky sa tak niesli v znamení neustáleho nedorozumenia. Čínska administratíva, ktorá vyvíjala medzinárodný tlak na Vietnam, si bola vedomá, že jej požiadavky Vietnam raz splní a bolo len otázkou financií a času. Deng Xiaoping to sám predpokladal: „*Čína potrebuje, aby Vietnamci zostali v Kambodži čo najdlhšie, pretože čím viac tam budú, tým viac sa vyčerpajú.*“ Nastalo tak na konci 80. a začiatkom 90. rokov. Čína opäť raz v histórii potvrdila svoj dominantný vzťah voči Vietnamu a ten musel pristúpiť na jej podmienky a to odsunom svojich vojsk z Kambodže. Normalizáciu medzi Vietnamom a Čínou preto možno považovať za triumf čínskeho vplyvu voči Vietnamu.

ČLR a VSR začali smerovať k normalizácii na konci 80. rokov a prvé stretnutie na túto tému sa odohralo v roku 1990 v Chengdu. Čína ocenila, že Vietnam stiahol svoje vojská a tým pádom mohli tieto krajiny obnoviť svoje vzťahy. K ohláseniu normalizácie došlo v roku 1991 v Pekingu.

Normalizácia však neznamenala len potvrdenie čínskej dominancie nad Vietnamom. Pre súčasné vzťahy Číny a Vietnamu je príznačné, že ich vzťahy sa rozvíjajú v dvoch líniách. Prvým aspektom je línia neporozumenia v otázkach nevyriešených sporov o teritóriá. Druhým aspektom je spolupráca, ktorá sa rozvíja i navzdory neukončeným územným otázkam. Jedná sa o zblížovanie v mnohých odvetviach počnúc akademickou spoluprácou cez obojstranne deklarováný záujem o rozvíjanie ekonomických vzťahov.

Obe krajiny sa v 90. rokoch snažili nájsť riešenie problému svojich teritoriálnych sporov, ktoré pretrvávali z minulosti. Otázka čínsko-vietnamského pohraničia a Tonkinského zálivu sa podarila čiastočne vyriešiť. Vzťahy medzi Vietnamom a Čínou od roku 1991 sú novou etapou medzi týmito dvoma krajinami. Hoci bola ohlásená normalizácia, pretrvávali nevyriešené problémy z minulosti. Za najviac pálčivý problém môže byť označená otázka nárokov na Paracelské a Spratlyove súostrovia. Na Paracelské a Spratlyove ostrovy si robia nárok ako aj Vietnam tak i Čína. Obe krajiny považujú toto sporné územie za legitímnu súčasť svojej jurisdikcie a vyhlasujú, že majú na spomínané súostrovia historický nárok. Čína svoj nárok uvádza od svojho staroveku – od Hanov. Vietnam poukazuje na svoje koloniálne dedičstvo. Záujem o Paracelské a Spratlyove ostrovy je spôsobený hlavne tým, že sa na dne Juhočínskeho mora nachádzajú ložiská ropy a zemného plynu. Čína v 90. rokoch deklarovala snahu o urovnanie tohto problému, no vyvíjala skôr snahu tento problém oddialiť.

Druhá línia vzťahov medzi Čínou a Vietnamom nie je taká problematická ako prvá. Krajiny po ohlásení normalizácie nadviazali spoluprácu od ekonomických, cez akademické až po kultúrne oblasti. Čína po roku 1991 mohla pristúpiť k rozvoju svojich pohraničných

regiónov, čo bolo do tej doby nemožné. Práve normalizácia prispela k obchodu na hraniciach a prísune investícií na obe strany.

Normalizácia bola zavŕšená v roku 1999, kedy sa obe strany zaviazali v *Šestnást' slovnej smernici*, že odsunú svoje teritoriálne spory a budú preferovať posilňovanie vzájomnej spolupráce. Toto bol ďalší prelom vo vzťahoch Čína a Vietnamu, pretože sa obe krajiny dostali do obdobia štandardných vzťahov.

Vývoj od roku 1999 po dnešok sa taktiež nezaobišiel bez problémov. Opätovným sporom boli územia v Juhočínskom mori. Čína sa neustále snaží posilniť svoj vplyv na Paracelské a Spratlyove ostrovy, ktorým vytvorila správne mesto Sanshi na ostrove Yongxing v roku 2007. V Juhočínskom mori Čína zvyšuje aj svoju vojenskú prítomnosť, čo sa aj občas odrazí v menších stretoch. Čína napríklad v roku 2007 potopila niekoľko vietnamských rybárskych lodí, čo tiež neprispelo k posilňovaniu vzťahov.

Pre Čínu bude otázka riešenia nárokov na súostrovia čím ďalej naliehavejšia, pretože nerastné bohatstvo, ktoré je v Juhočínskom mori predstavuje pre Čínu zásobovanie pre svoj trh. Práve narastajúce požiadavky Číny budú v budúcnosti ďalším výrazným sporom sino-vietnamských vzťahoch. Hoci sú neustále formálne deklarované pokusy o riešenie teritoriálnych dišpucii, nemožno vylúčiť, že Čína v budúcnosti siahne po vojenskom riešení. Ak by v budúcnosti došlo k reálnemu vojenskému stretu, nemožno ho považovať za jav nečakaný, pretože obe krajiny sa na túto možnosť pripravujú, aj keď nie otvorene.

8. Zoznam použitej literatúry

Knihy

- BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století : díl 2*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2003.
- BRUNDENIUS, Claes; WEEKS, John. *Globalization and Third World Socialism: Cuba and Vietnam*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave, 2001.
- CHANDLER, David P.; Owen, Norman G.. *The emergence of modern Southeast Asia*. Honolulu : University of Hawai'i Press, 2005.
- CHANDLER, David P.. In *Search of Southeast Asia : A Modern History*. Hawaii : University of Hawaii Press, 1987.
- CHEN, Jian. *Mao's China and The Cold War*. Chapel Hill & London : The University of North Carolina Press, 2001.
- CROZIER, Brian. *Vzestup a pád Sovětské říše*. Praha : BB/art, 2004.
- GUO Ming (ed.): *Zhonyue guanxi xinshiqi*. Nanning : Shishi chubanshe, 2007. (New Era of China Vietnam Relationship).
- DENT, Christopher M.. *China, Japan and Regional Leadership in East Asia*. Chaltenham, Northampton : Edward Elgar, 2008.
- DUIKER, William J.. *China and Vietnam : The roots of conflict*. Berkeley : Institute of East Asian Studies, 1986.
- DUIKER, William J.. *Historical Dictionary of Vietnam Asian Historical Dictionaries*. Lanham, Maryland : Scarecrow Press, 1998.
- DUIKER, William J.. *Ho Či Min : Životopis*. Praha : Nakladatelství BB/art, 2003.
- FAIRBANK, John K.. Twitchet, Denis (ed.). *The Cambridge history of China : Volume 15 The People's Republic, Part 2: Revolutions within Chinese Revolution 1966-1982*. Cambridge : Cambridge University Press, 1991.
- FAIRBANK, John K. (ed.). *The Chinese World Order*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1968.
- FAIRBANK, John K.. *Dějiny Číny*. Praha : NLN, 2004.
- FÜRST, Rudolf. *Čína ve XX. století : díl 3*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.
- HARDING, Harry. *China's foreign relations in the 1980s*. New Haven; London : Yale University press, 1984.

- HENSENGERTH, Oliver. *Regionalism in China-Vietnam Relations : Institution-building in the Greater Mekong Subregion*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2010.
- Hlavatá, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra; STRAŠÁKOVÁ, Márie. *Dějiny Vietnamu*. Praha : NLN, 2008.
- JANKOVEC, Miloslav. *Politika Čínské lidové republiky vůči socialistickým zemím jihovýchodní Asie : Výzkumná práce č.9*. Praha : Ústav Mezinárodních vztahů, 1983.
- JONES, David Martin; SMITH, M.L.R.. *ASEAN and East Asia International Relations : Regional Delusion*. Cheltenham, Northampton : Edward Elgar, 2006.
- LƯU Văn Lợi. *Fifty years of Vietnamese diplomacy 1945-1995*. Hà Nội : Thế Giới Publishers, 2006.
- MACKERRAS, Colin; MCMILLN, Donald H.; WATSON, Andrew (editors). *Dictionary of the politics of the People's Republic of China*. London, New York : Routledge, 2001.
- MACKERRAS, Colin. *The new Cambridge handbook of contemporary China*. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
- MRÁZEK, Rudolf. *Jihovýchodní Asie ve světové politice 1900–1975*. Praha : Svoboda, 1980.
- NGUYỄN, Đình Bin (ed.). *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*. Hà Nội : NXB chính trị quốc gia, 2005. (Diplomacia Vietnamu v rokoch 1945 až 2000).
- NGUYỄN, Đình Lễ (ed.); Trương Hữu Quýnh; Nguyễn Cảnh Minh; Đào Tố Uyên; Trần Bá Đệ; Nguyễn Nhọc Cơ. *Lịch sử Việt Nam (Từ Nguồn Gốc Đến Ngày Nay)*. Hà Nội : NXB Đại Học Quốc Gia Hà Nội, 1998. (Dejiny Vietnamu od počiatkov po súčasnosť).
- NOŽINA, Miroslav. *Dějiny Kambodže*. Praha : NLN, 2007.
- O'DOWN, Edward C.. *Chinese Military Strategy in The Third Indochina War : The last Maoist war*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2007.
- OLSEN, Mari. *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China, 1949-64 : Changing alliances*. New York : Routledge, 2006.
- ROY, Denny. *China's Foreign Relations*. Boston Way, Lanham, Maryland : Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 1998.
- SAICH, Tony. *Governance and politics of China*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave, 2001.

- SCOTT, David. *China stands up : the PRC and the International system*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2007.
- SPENCE, Jonathan D.. *The Search for Modern China*. New York, London : Norton, 1991.
- SUTTER, Rober G.. *China Foreign Relations : Power and Policy since the Cold War*. Lanham : Rowman & Littlefield, 2008.
- SUTTER, Rober. *Historical Dictionary of United States-China Relations*. Lanham, Maryland, Toronto, Oxford : The Scarecrow Prass, Inc., 2006.
- STUART-FOX, Martin. *A short history of China and Southeast Asia : tribute, trade and influence*. Crows Nest : Allen & Unwin, 2003.
- YAHUDA, Michael. *The Post Cold War order in Asia & The Challenge to ASEAN*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2006.
- TARLING, Nicolas. *Southeast Asia and the Great Powers*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2010.
- TUCKER, Spencer C.. *Vietnam*. Kentucky : The University Press of Kentucky, 1999.
- THAYER, Carlyle A.. *The Structure of Vietnam-China Relations, 1991-2008*. Paper for the 3rd International Conference on Vietnamese studies, Hanoi Vietnam, December 4-7 December 2008. Dostupný z WWW: <http://www.viet-studies.info/kinhte/Thayer_Sino_Viet_1991_2008.pdf>.
- THAYER, Carlyle A.; Amer Ramses (ed.). *Vietnamese Foreign Policy in Transition*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1999.
- *Việt Nam Twenty Years of Removal*. Hà Nội: Thế Giới Publishers: 2007.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume I Introduction and history to the fourteenth century*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume II Southeast Asia and Ming China (from fourteenth to the sixteenth century)*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume III Southeast Asia and Qing China (from the seventeenth to the eighteenth century)*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume IV Interactions from the end of the nineteenth century to 1911*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.

- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume V The Republican period and Southeast Asia (1912-1949)*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume I. Introduction and history to the fourteenth century*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WADE, Geoff (ed). *China and Southeast Asia : Volume VI The People's Republic of China and Southeast Asia*. London and New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- WEATHERBEE, Donald E.. *International Relations in Southeast Asia : The Struggle for Autonomy*. Lanham, Boulder, New York, Toronto, Plymouth : Rowman & Littlefield Publishers, Inc, 2009.
- WOMACK, Brantly. *China and Vietnam : The Politics of Asymmetry*. Cambridge, UK : Cambridge University Press, 2006.

Články:

- BA, Alice D.. China and ASEAN : Renavigating Relations for a 21st-Century Asia. *Asian Survey*. Jul. - Aug., 2003, Vol. 43, No. 4 , s. 622-647.
- BUSZYNSKI, Les. Vietnams Confronts China. *Asian Survey*. Aug., 1980, Vol. 20, No. 8 , pp. 823-843.
- GUAN, Ang Cheng. Vietnam-China Relations since of the End of the Cold War. *Asian Survey*. Dec., 1988, 1 Vol. 38, No. 12, s. 1122-1141.
- HÁLA, Martin. Veliký vůdce a jeho malí generálové. *Relvor Revue*. 1993, 23, s. 209-236.
- HEATON, William R.. China and Southeast Asian Communist Movements: The Decline of Dual Track Diplomacy. *Asian Survey*. Aug., 1982, Vol. 22, No. 8, s. 779-800.
- HURST, Steven. Regionalism or Globalism? The Carter Administration and Vietnam. *Journal of Contemporary History*, Jan., 1997, Vol. 32, No. 1 , s. 81-95.
- JENKS, Harlan W.. China's "Punitive" War on Vietnam : A Military Assessment. *Asian Survey*. Aug., 1979, Vol. 8 , s. 801-815.

- KIM, Samuel S.. Thinking Globally in Post-Mao China. *Journal of Peace Research* : *Special Issue on the Challenge of Global Policy*. May, 1990, Vol. 27, No. 2, s. 191-209.
- KLIMEŠ, Ondřej. Krize legitimacy Komunistické strany Číny a Chu Ťin-Tchaova demokracie. *Mezinárodní Politika*. 2010, 3, s. 25-27.
- LI, Victor H. and Lewis, John W.. Resolving the China Dilemma: Advancing Normalization, Preserving Security. *International Security*. Summer, 1977, Vol. 2, No. 1, s. 11-23.
- MCGREGOR, Charles. China, Vietnam, and the Cambodian Conflict : Beijing's End Game Strategy. *Asian Survey*. Mar., 1990, Vol. 30, No. 3, s. 266-283.
- ROPER, Christopher T.. Sino-Vietnamese Relations and the Economy of Vietnam's Border Region. *Asian Survey*. Nov. – Dec., 2000, Vol. 40, No. 6, s. 1019-1041.
- SIDEL, Mark. The Re-Emergence of China Studies in Vietnam. *The China Quarterly*. Jun., 1995, No. 142, s. 521-540.
- SIMON, Sheldon W.. China, Vietnam, and ASEAN: The Politics of Polarization. *Asian Survey : Recent International Developments In Asia*. Dec., 1979, Vol. 19, No. 12, s. 1171-1188.
- THAYER, Carlyle A.. Sino-Vietnamese Relations: The Interplay of Ideology and National Interest. *Asian Survey*. Jun., 1994, Vol. 34, No. 6, s. 513-528.
- WOMACK, Brantly. International Relationships at the Border of China and Vietnam: An Introduction. *Asian Survey*. Nov. – Dec., 2000, Vol. 40, No. 6, s. 981-986.
- WOMACK, Brantly. Sino-vietnamese Border Trade : The Edge of Normalization. *Asian Survey*. Jun., 1994 Vol. 34, No. 6, s. 495-512.

Internetové zdroje:

- CHEMILLIER-GENDREAU, Monique. Sovereignty over the Paracel and Spratly islands. *Paracel & Spratly Islands* [online]. 2000, <<, [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.paracelspratly.com/home/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=79>.
- China-Vietnam Bilateral Relations. *Sina* [online]. 2005-10-28, [cit. 2010-06-05]. Dostupný z WWW: <<http://english.sina.com/1/2005/1028/51407.html>>.

- China, Vietnam find love. *Asia Times* [online]. 21.07.2005, [cit. 2010-07-11]. Dostupný z WWW: <http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/GG21Ae01.html>.
- China and Vietnam agree borders. *BBC* [online]. 31.12.2008, [cit. 2010-07-24]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7806448.stm>>.
- *Combustion in the RainForest: Ecology, Energy and Economy for a Sustainable Environment* [online]. 2005 [cit. 2010-07-22]. World GDP and Population data. Dostupné z WWW: <<http://combusem.com/WORLDDGDP.HTM>>.
- *Global Security* [online]. [cit. 2010-07-22]. South China Sea Oil and Natural Gas. Dostupné z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/spratly-oil.htm>>.
- Gulf of Tonkin Resolution, 1964. *Humanities and Social Science* [online]. [cit. 2010-08-2]. Dostupný z WWW: <<http://www.h-net.org/~hst306/documents/tonkin.html>>.
- Hainansheng Sanshashi ditu (Mapa mesta Sanshi v provincií Hainan). *Qingfeng renwen wang* [online]. 12.06.2008, [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.joyqf.org/tsfx/548.htm>>.
- *Holocaust Museum Houston* [online]. [cit. 2010-07-22]. Genocide in Cambodia (1975-1979). Dostupné z WWW: <http://www.hmh.org/ed_Genocide_Cambodia.shtml>.
- KELLY, Todd C. . Vietnamese Claims to the Truong Sa Archipelago. *A Journal of the Southeast Asian Studies Student Association* [online]. 1999, Vol 3, [cit. 2010-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.hawaii.edu/cseas/pubs/explore/todd.html>>.
- MIKOLÁŠ, Robert. Peking chce dobyť Pacifik. *SME* [online]. 13.08.2010, [cit. 2010-08-22]. Dostupný z WWW: <<http://komentare.sme.sk/c/5504272/peking-chce-dobyt-pacifik.html>>.
- MORRIS, Stephen J. The Soviet-Chinese-Vietnamese Triangle in the 1970s : The View from Moscow. *Woodrow Wilson International center for Scholars* [online]. April 1999, Working Paper No. 25, [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACFB2E.pdf>>.
- *Nansha qundao zai xian (Spratlyove súostrovia online)* [online]. 2008 [cit. 2010-07-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.nansha.org.cn/>>.
- NGUYỄN, Nhã. Trường Sa và Hoàng Sa là của Việt Nam (Spratlyove a Paracelské ostrovy sú majetkom Vietnamu) . *Việt Báo* [online]. 6.10.2007, [cit. 2010-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://vietbao.vn/Xa-hoi/Truong-Sa-va-Hoang-Sa-la-cua-Viet-Nam/40232745/157/>>.

- *The Official Website of the Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009 [cit. 2010-07-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/>>.
- PAN, Esther. The Promise and Pitfalls of China's 'Peaceful Rise'. *Council on Foreign Relations* [online]. 14.06.2006, [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: <http://www.cfr.org/publication/10446/promise_and_pitfalls_of_chinas_peaceful_rise.html>.
- Paris Peace Accords. *Prisoners of War - Missing in Action* [online]. [cit. 2010-08-2]. Dostupný z WWW: <<http://www.aiipowmia.com/sea/ppa1973.html>>.
- *Renmin wang* [online]. [cit. 2010-07-22]. Gou jian shehuizhuyi hexieshehui (Koncept budovania harmonickej spoločnosti socializmu). Dostupné z WWW: <<http://politics.people.com.cn/GB/8198/70195/index.html>>.
- SCHUTZ, Peter . Stĺpček Petra Schutz : Vaše – naše. *SME* [online]. 6.4.2010, [cit. 2010-06-23]. Dostupný z WWW: <<http://komentare.sme.sk/c/5315418/stlpcek-petra-schutz-a-vase-nase.html>>.
- SEALS, Bob. Chinese Support for North Vietnam during the Vietnam War : The Decisive Edge .*MilitaryHistoryOnline.com* [online]. 09.23.2008, [cit. 2010-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.militaryhistoryonline.com/20thcentury/articles/chinesesupport.aspx>>.
- Sino-Soviet Relations. *Cold War International History Project* [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupný z WWW: <http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?fuseaction=va2.browse&sort=Collection&topic_id=1409>.
- SUN, Guoxinag. Zhongyue mulinyouhao quanmian (Čínsko-vietnamská vrúcna susedská a priateľská celková spolupráca). *Keyu* [online]. 18.05.2009, 9, [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.keyudianqi.cn/New-475.html>>.
- *The South China Sea* [online]. 2009 [cit. 2010-07-22]. Dostupné z WWW: <http://community.middlebury.edu/~scs/maps_images.html>.
- Státy jihovýchodní Asie zbrojí ostošest, riziko roste. *Novinky.cz* [online]. 15.3.2010, [cit. 2010-07-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/194755-staty-jihovýchodni-asie-zbroji-ostosest-riziko-roste.html>>.
- *Taiwan Documents Project* [online]. 2002 [cit. 2010-06-20]. Treaty of Peace with Japan. Dostupné z WWW: <<http://www.taiwandocuments.org/sanfrancisco01.htm>>.

- Vietnam : China. *Library of Congress Country Studies* [online]. [cit. 2010-07-10]. Dostupný z WWW: <[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+vn0111\)>](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+vn0111)>).
- *Vietnam Economic Research Network* [online]. 2005 [cit. 2010-07-22]. VIETNAM'S GDP GROWTH, 1990-2005. Dostupné z WWW: <http://www.vern.org.vn/resources/GDP_Growth.htm>.
- Vietnam, China sign Joint Statement for comprehensive cooperation. *Embassy of Socialist Republic of Vietnam in the United States of America* [online]. 25.12.2000, [cit. 2010-07-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.vietnamembassy-usa.org/news/story.php?d=20001225224741>>.
- *The Web www.chinability.com China's economy in figures* [online]. 27.12.2009 [cit. 2010-08-01]. GDP growth in China 1952-2009. Dostupné z WWW: <<http://www.chinability.com/GDP.htm>>.
- WU, Xiaofang. Zhongyue bianjie: Shoude Yun kai jian yue ming (Čínsko-vietnamské hranice: kód môže Yunkai vidieť budúci mesiac). *Wenxin chuanmei* [online]. 02.11.2009, [cit. 2010-07-22]. Dostupný z WWW: <http://www.news365.com.cn/wxpd/wz/gqgc/200911/t20091102_2511103.htm>.
- *Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu* [online]. 18.01.2010 [cit. 2010-07-15]. Zhongyue liangguo lingdaoren hu zhihe dianre lie qingzhu liangguo jianjiao 60 zhounian (Čínski a vietnamskí predstavitelia si vymenili blahoprajné dopisy pri príležitosti osláv 60. výročia nadviazania diplomatických vzťahov medzi oboma krajinami). Dostupné z WWW: <http://www.gov.cn/ldhd/2010-01/18/content_1513180.htm>.
- Zhongguo tong yuenande guanxi (Vzťahy Číny a Vietnamu). *China Gate* [online]. 30.12.2009, [cit. 2010-07-22]. Dostupný z WWW: <http://cn.chinagate.cn/aboutchina/trade/2009-12/30/content_19158030.htm>.
- Zhongyue 1988 nian Nansha qundao 3.14 haizhan jiemi (Čínsko-vietnamská námorná bitka v roku 1988 zo dňa 14. marca odtajnená). *Wenweipo* [online]. 22.04.2009, [cit. 2010-07-25]. Dostupný z WWW: <<http://news.wenweipo.com/2009/04/22/HO0904220048.htm>>.

9. Slovníček vybraných pojmov

Slovensky/čínsky/vietnamsky

- ACFTA (Zóna voľného obchodu medzi ASEANom a Čínou)/中国—东盟自由贸易区
Zhōngguó - Dōng-méng zìyóu màoùyìqū/Khu vực mậu dịch tự do Trung Quốc
- ASEAN/东南亚国家联盟 Dōngnányà guójiā liánméng/Hiệp hội các Quốc gia Đông Nam Á
- Bitka na južnom útese Johnson/赤瓜礁海战 Chìguājiāo hǎizhàn /Hải chiến Trường Sa
- Bitka o Paracelské ostrovy/中越西沙海战 Zhōngyuè xīshā hǎizhàn/Hải chiến Hoàng Sa
- Červený Kméri/红色高棉 Hóngsè gāomián/Khmer Đỏ
- Čínska nadvláda vo Vietname/北属时期 Běishǔ shíqī/Bắc thuộc
- Čínsko-japonská vojna (1937-1945)/抗日战争 Kàng-rì zhànzhēng/Chiến tranh Trung-Nhật
- Čínska ľudová republika/中华人民共和国 Zhōnghuá rénmín gònghéguó/Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa
- Čínska národná strana (Guomindang)/中国国民党 Zhōngguó guómíndǎng/ Trung Quốc Quốc Dân Đảng
- Čínska občianska vojna/国共内战 Guó-gòng nèizhàn; 解放战争 Jiěfàng zhànzhēng /Nội chiến Trung Quốc
- Čínska republika/中华民国 Zhōnghuá mínguó/Trung Hoa Dân Quốc
- Čínska štvrť Chợ Lớn (v Ho Či Minovom meste)/堤岸 Dī'àn/Chợ Lớn
- Čínsko-ruská roztržka/中苏交恶 Zhōng-sū jiāo'è /Chia rẽ Trung-Xô
- Gang štyroch/四人帮 Sìrénbāng/Tứ nhân bang
- Juhočínske more/南中国海 Nán zhōngguó hǎi/Biển Đông
- Kambodžsko-vietnamská vojna/柬越战争 Jiǎn-yuè zhànzhēng/Chiến tranh biên giới Việt Nam–Campuchia
- Komunistická strana Číny/中国共产党 Zhōngguó gòngchǎndǎng/ Đảng Cộng sản Trung Quốc
- Komunistická strana Indočíny/中南半岛共产党 Zhōngnán bàndǎo gòngchǎndǎng/ Đông Dương Đảng Cộng Sản
- Komunistická strana Vietnamu/越南共产党 Yuènnán gòngchǎndǎng/Đảng Cộng sản Việt Nam

- Kultúrna revolúcia/文化大革命 Wénhuà dàgémìng/Cách mạng văn hóa
- Pathet Lao/老挝人民军 Lǎowō rénmínjūn/Pathet Lào
- Paracelské ostrovy/西沙群岛 Xīshā qúndǎo/Quần đảo Hoàng Sa
- Prvá indočínska vojna/法越战争 Fǎyuè zhànzhēng/Chiến tranh Đông Dương
- Republika Vietnam/越南共和国 Yuènnán gònghéguó/Việt Nam Cộng hòa
- Rada vzájomnej hospodárskej pomoci/经济互助委员会 Jīngjì hùzhù wěiyuánhùi/Hội đồng
Tương trợ Kinh tế
- Spratlyove ostrovy/南沙群岛 Nánshā qúndǎo /Quần đảo Trường Sa
- Tonkinský incident/北部湾事件 Běibù wān shìjiàn/Sự kiện vịnh Bắc Bộ
- Tonkinský záliv/东京湾 Dōngjīng wān; 北部湾 Běibù wān/Vịnh Bắc Bộ; Vịnh Bắc Phần;
Vịnh Bắc Việt
- Trestná vojna (Tretia indočínska vojna)/中越战争 Zhōng-yuè zhànzhēng/ Chiến tranh biên
giới Việt – Trung
- Veľký skok vpred/大跃进 Dàyuèjìn/Đại nhảy vọt
- Việt Minh/越南独立同盟会 Yuènnán dúlì tóngméng huì/Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội
- Vietnamská demokratická republika/越南民主共和国 Yuènnán mínzǔ gònghéguó/Việt
Nam Dân Chủ Cộng Hòa
- Vietnamská socialistická republika/越南社会主义共和国 Yuènnán shèhuìzhǔyì gònghéguó/
Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam
- Vietnamskí Čiňania/越南华侨 Yuènnán huáqiáo/người Hoa; người Hán người Khách; người
Minh Hương
- Vietnamská vojna/越南战争 Yuènnán zhànzhēng/Chiến tranh Việt Nam
- Vietnamský štát/越南国 Yuènnán guó/Quốc gia Việt Nam
- Yunnan (provincia)/ 云南省 Yúnnánshěng/tỉnh Vân Nam
- Zhuangská autonómna oblasť Guangxi/广西壮族自治区 Guǎngxī zhuàngzú zìzhìqū/ Quảng
Tây Tráng tộc Tự trị khu
- Ženevská konferencia/日内瓦会议 Rìnèiwǎ huìyì/Hiệp định Genève

Príloha 1: Mapa Juhočínskeho mora podľa čínskeho nároku²³⁷

Mapa samosprávy provincie Hainan, pod ktorú patria podľa nárokov zo strany ČLR Paracelské (Xisha qundao 西沙群岛) a Spratlyove (Nansha qundao 南沙群岛) ostrovy.

Map 2: Official Chinese map of the South China Sea with the nine-dotted line

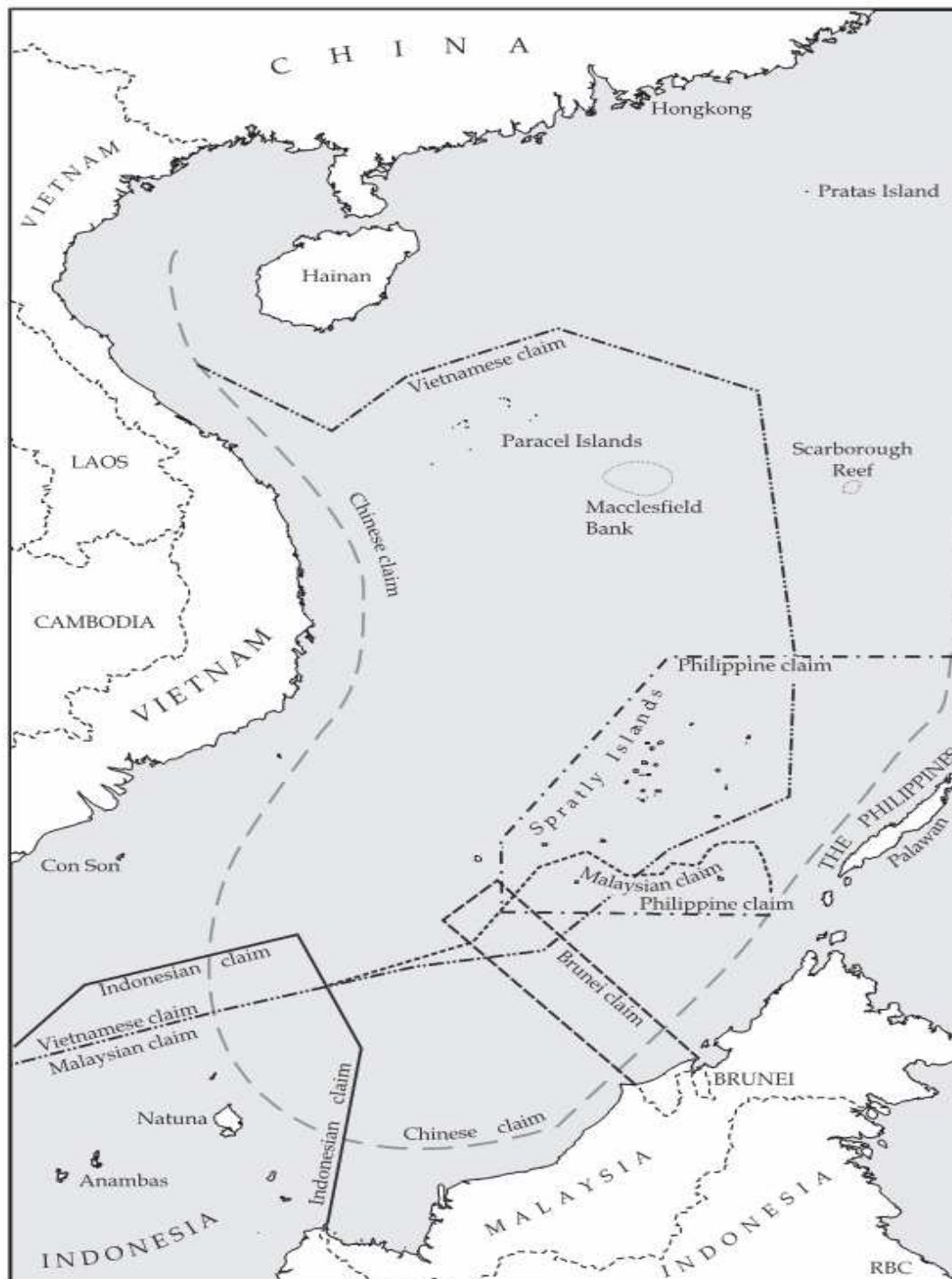
Source: The Traffic and Tourist Map of Hainan, 1999.

Adapted from Stein Tonnesson, "China and the South China Sea: A Peace Proposal," *Security Dialogue*, vol. 31, no. 3, September 2000

²³⁷ The South China Sea.

Príloha 2: Mapa Juhočínskeho mora²³⁸

Na mape sú zobrazené územné nároky Číny, Vietnamu, Indonézie, Malajzie, Bruneja a Filipín.

Territorial claims in the South China Sea.

²³⁸ STUART-FOX, Martin, *A short history of China and Southeast Asia: tribute, trade and influence*, s. 215.